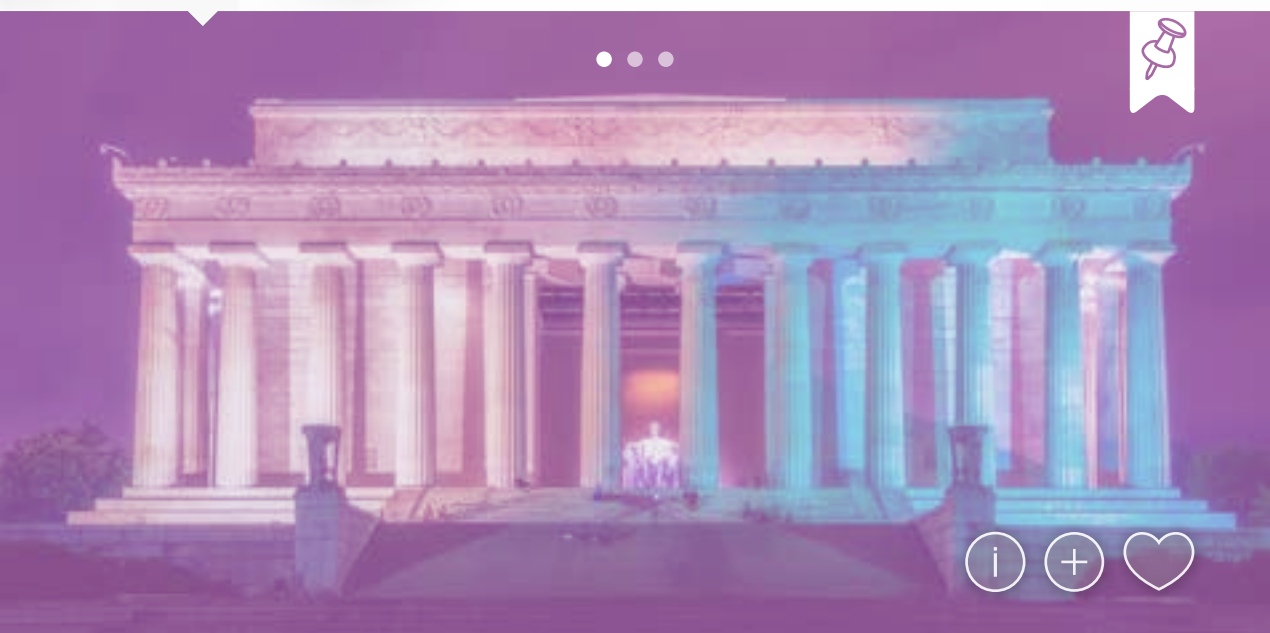

KOMPLEX ESSZÉFELADATOK

TÖRTÉNELEMBŐL

— EMELT SZINTEN —

ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓK

1. FELADAT

Szempontok	Tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó I. Szent László és Könyves Kálmán törvényeit hasonlítja össze. Válaszában a megadott szempontok szerint összeveti a két rendszert.	0-2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti , hogy Szent László 1077-1095 között uralkodott.	0-2
	T2 Rögzíti , hogy Könyves Kálmán 1095-1116-ig uralkodott.	0-2
	T3 Rögzít egy térbeli vonatkozást: pl. a 11. században reális veszélynek tűnt a Német-római Császárság támadása a Magyar Királyság ellen.	0-2
	T4 Rögzít egy térbeli vonatkozást pl. László és Kálmán hódító politikájának eredményeként Horvátország / Dalmácia a magyar koronához került.	0-2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: királyság, törvény, állam, társadalom stb.	0-2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: ispán, egyház/egyházmegye, királyi tanács, perszonálunió	0-2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-4
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy tényt László törvényével kapcsolatban (pl. ha egy szabad ember egy tyúk értékénél (10 dénárnál) nagyobb értéket lopott, halállal lakolt / tyúk értékénél nagyobb lopás esetén a nemeseket is büntetni kell), rögzít egy tényt Kálmán törvényével kapcsolatban a forrás alapján (négy lábú állat értékénél (vagy 20 dénárnál) nagyobb összegért járt halálbüntetés), és rávilágít egy lényegi eltérésre (pl. Kálmán magasabb érték esetén rendel el halálbüntetést, ezzel enyhít a büntetésen).	0-4

F2 Rögzít egy tényt László törvényével kapcsolatban (pl. ha egy falu valakit tolvajnak kiált, akkor azt istenítélettel bizonyítsák be /az istenítélet elvégzéséhez három tanú jelenlétére volt szükség / ha ártatlant vádoltak meg, az istenítélet után az igaztalanul vádlót nem érte komolyabb büntetés), rögzít egy tényt Kálmán törvényével kapcsolatban (pl. szűkíti az istenítéletek elvégzésének lehetséges helyét / szigorúan bünteti az ártatlant vádlót), és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (pl. a középkori jogelfogás szerint az istenítéletet során Istennek mint legfőbb bírónak a döntése nyilvánul meg / Isten az ártatlant oltalmába veszi, és ezt látható módon kifejezésre is juttatja)/ eltérésre (pl. Kálmán ezekkel az intézkedésekkel a túlkapásoknak akarja elejét venni).	0–4
F3 Rögzít egy tényt László törvényeivel kapcsolatban (pl. a törvényes házasságban élő papokra nem érvényes a cölibatus / kötelezővé tette a vasárnapi vagy az ünnepi misén való részvételt / a pogány szokások gyakorlójára súlyos anyagi büntetést kapott), rögzít egy tényt Kálmán törvényeivel kapcsolatban (pl. a nőtlen papok nem házasodhattak meg / büntette a pogány szokásokat követőket / a templomok mellé kellett temetkezni), és rávilágít egy lényegi eltérésre (pl. mindketten a cölibátust támogatták, de Kálmán e téren szigorúbb / László türelmesebb a cölibatus bevezetésében / mindketten büntették a pogány szokásokat, de László e téren szigorúbb / Kálmán már kevésbé szigorú / Kálmán álláspontját befolyásolhatta az egyházi kérdésekben, hogy ő felszentelt pap volt / a pogányság már jóval kisebb probléma, mint Lászlónál).	0–4

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

E1 Rögzíti, hogy László a 11. századi trónharcok / pogánylázadások / német hódító törekvések sújtotta országban lett király, **rögzíti**, hogy Kálmán az öccsével vívott trónharcok során szerezte meg a koronát, és rávilágít egy lényegi **hasonlóságra** (pl. a nehéz kezdet után mindketten stabilizálni tudták a királyi hatalmat / a stabilizációt az tette lehetővé, hogy az állam- és egyházszervezet működőképes maradt) / **eltérésre** (pl. László lovagkirály, míg Kálmánt eredetileg papnak szánták / Kálmán műveltsége miatt kapta a Könyves melléknevet / Lászlónak a trónért a császár által is támogatott Salamonnal kellett megküzdenie / Kálmán és öccse, Álmos hatalmi harca évekig húzódott, és végül Álmos megvakíttatásához vezetett).

0–4

E2 Rögzíti, hogy László uralkodására a feudális társadalmi és gazdasági viszonyok még nem teljesen szilárdultak meg, **rögzíti**, hogy Kálmán uralkodása alatt a feudális rend már szilárdabb, és rávilágít egy **hasonlóságra** (a királyi hatalom és az egyház elől az ország peremterületeire vándorló szabadok (kóborlók) mindkét uralkodó számára problémát jelentettek / mindketten le akarták telepíteni a kóborlókat, hogy földesúri függés alá kerüljenek / a kóborlók nem ismerték el a nemzeti tulajdonviszonyok megszüntetését és jórészt pogányok is voltak / a különböző társadalmi rétegekre eltérő büntetési tételek vonatkoztak azonos bűn esetén / nincs törvény előtti egyenlőség).

0–4

E3 Rögzíti, hogy László világi törvényei szigorúbbak; **rögzíti**, hogy Kálmán világi törvényei enyhébbek, és rávilágít egy **eltérésre** (pl. ha a tolvaj a büntetés elől a templomba menekült, akkor nem ítélték halálra / megvakították / Kálmánnál viszont, ha bevallotta a bűnt, akkor nem érte bántódás / az egyház szolgálja maradt / Kálmán számára az tette lehetővé az enyhítést, hogy László intézkedései eredményesek voltak a feudális viszonyok megszilárdításában / az utódok eltérően értékelték őket: Lászlót 1192-ben (III. Béla uralkodása idején) szentté avatták a kereszténység védelmezőjeként, Kálmánról azonban sötét képet festettek a történetírók Álmos megvakíttatásáért) / **hasonlóságra** (pl. a belső stabilizálás lehetővé tette a hódítást / László számára Horvátország, Kálmán számára Dalmácia elfoglalását).

0–4

E4 A vizsgázó önálló ismereteivel, helyes megállapításával kiegészíti válaszát.	0–4
<i>Pontozás: Minden tartalmi elem esetében: egy-egy rögzítés + egy összehasonlító megállapítás (1 + 1 + 2 = 4 pont).</i>	
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM	44
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i>	: 2
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM	22

2. FELADAT

Szempontok	Tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgáló Károly Róbert és Hunyadi Mátyás adópolitikáját hasonlítja össze a megadott szempontok szerint. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti I. Károly uralkodását 1308–1342	0–2
	T2 Rögzíti I. /Hunyadi/ Mátyás uralkodását 1458–1490	0–2
	T3 Rögzít egy, a téma térbeliségével kapcsolatos tény: pl. a 14. században az ország intenzívebben kapcsolódik be az európai kereskedelembe / I. Károly Nápolyból érkezett	0–2
	T4 Rögzít egy, a téma térbeliségével kapcsolatos tény: pl. Mátyás reneszánsz udvart tartott fenn Visegrádon / Budán / Mátyás jövedelmei – figyelembe véve az ország gazdasági fejlettségét – a nyugati uralkodókéhoz képest is tekintélyesek voltak.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: gazdaság, kereskedelem, pénzgazdálkodás, adó, állam stb.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. regálé, kapuadó, rendkívüli hadiadó, füstpénz, stb.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–4
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy tény I. Károly bevételeinek struktúrájával kapcsolatban (pl. állami adók, regálék és királyi birtokból származó jövedelmek alkotják), rögzít egy tény Mátyás bevételeinek struktúrájával kapcsolatban a forrás alapján (állami adók, regálék és királyi/családi birtokból származó jövedelmek alkotják), és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (pl. mindkét uralkodó esetén a pénzáradékok a jellemzők / a földbirtokból származó jövedelmek háttérbe szorultak) / eltérésre (pl. Mátyás korában a bevételek zöme állami adó, míg Károlynál a regálék a dominánsak).	0–4

	F2 Rögzít egy tény I. Károly rendeletével kapcsolatban (pl. a kamara haszna / a kötelező pénzcsera pótlására vetette ki a kapuadót), rögzít egy tény Mátyás kapcsolatban (pl. a kapuadó helyett bevezette a füstpénzt / kincstár adóját), és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (pl. ez az állami adó a jobbágyságot terhelte) / eltérésre (pl. Károlynál a jobbágytelek, Mátyásnál viszont a telekméret mellett a családok száma is befolyásolta a fizetendő összeget / míg Károlynál 18, Mátyásnál már 20 dénár az egységnyi adó összege / míg Károly az adóreform miatt kiesett jövedelem pótlására vetette ki a jobbági adót, addig Mátyás a katonai költségek fedezésére / a kincstár hiányának pótlására).	0–4
	F3 Rögzít egy tény Thuróczi véleményével kapcsolatban (pl. I. Károlyt mindenki elsiratta / Thuróczi Mátyás történetírójaként tekint vissza I. Károly halálára), rögzít egy tény Heltai véleményével kapcsolatban (pl. Mátyást saját kortársai zsarnoknak tartották / Heltai a 16. századi eseményeket is ismerte véleménye megfogalmazásakor), és rávilágít egy lényegi eltérésre (pl. I. Károly minden társadalmi réteget meg tudott nyerni a gazdasági stabilizációval / kiszámítható adóztatással, addig Mátyás népszerűtlenségét az okozta, hogy túladoztatta a jobbágyságot / I. Károlyról kevés legenda maradt fenn / I. Károly emlékezetét elhomályosították fia, I. Nagy Lajos hódításai, míg Mátyás korát az ország három részre szakadása után aranykornak ítélte az utókor/ megszülettek az igazságos Mátyásról szóló legendák).	0–4
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy I. Károly az Árpád-ház kihalását követő hatalmi harcok során szerezte meg a magyar trónt, rögzíti, hogy Mátyás megkoronázása után szembe fordult a bárókkal / bárói ligákkal, és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (pl. mindkét uralkodó pénzhíányt és politikai instabilitást örökölt / mindkét uralkodó a királyi hatalom megerősítésére törekedett / királyi ellenőrzés alá vonták a pénzügyeket / saját, sokszor alacsonyabb sorból felemelt vagy más országból származó embereikre alapozták a gazdasági hivatalok vezetését / mindkét uralkodó törekedett a pénzügyi stabilitásra, ezért igyekeztek biztosítani a pénz értékállóságát) / eltérésre (pl. Károlynál a pénzügyeket a kamaraispánokat ellenőrző tárnokmester vezette, Mátyásnál ezt a feladatot	0–4

a kincstartóság töltötte be / Mátyás a kincstartóság alá vonta az összes pénzügyi hivatalt / míg Károly a királyi tanáccsal együttműködve alkotta meg a törvényeket, addig Mátyás igyekezett a rendeket háttérbe szorítani gazdasági kérdésekben).

E2 Rögzít a kapuadón kívül még egy pénzügyi intézkedést I. Károlytól (pl. bevezette a harmincadot / elősegítette a bányászat fejlődését / a földcsere helyett az urbura egyharmadát engedte át a földesuraknak); **rögzít** a füstpénzen kívül még egy pénzügyi intézkedést Mátyástól (pl. bevezette a koronavámot / rendszeresen / egy évben akár kétszer is beszedte a rendkívüli hadiadót / a kincstári adó és a rendkívüli hadiadó együttesen évi egy forintot tett ki), és rávilágít **eltérésre** (pl. Mátyás részben átkeresztelte az I. Károly által bevezetett adókat, részben újakat vezetett be / Károlynál a harmincad 3% volt, Mátyásnál az összeg 5%-ra nőtt / Mátyás az adók átnevezésével tette lehetővé, hogy a korábban mentességet kapók is fizessék az adót / Károly a jobbágyságra és a polgárságra vetette ki az adót, Mátyás azonban megadóztatta a korábban adómentességgel rendelkező rétegek egy részét is / kunok, jászok, erdélyi nemesség, a jobbágytelken élő nemesség is fizettek adót / I. Károly alatt Magyarország az arany / az ezüst bányászata szempontjából Európa élvonalához tartozott, Mátyás korára azonban a termelés visszaesett / mindkét uralkodó épített a városok adóira, de a városfejlődés miatt ezek Mátyás korában már nagyobb összeget jelentettek).

0–4

E3 Rögzíti, hogy Károly korszakában az árutermelés és pénzgazdálkodás már kibontakozott Magyarországon; **rögzíti**, hogy a 15. században gazdasági fejlődés/ népességnövekedés jellemző Magyarországon, és rávilágít egy **hasonlóságra** (pl. a kincstár bevételeinek 60–70%-a az agrártermelésből származott, de nőtt az ipar, a bányászat és a kereskedelem jelentősége) / **eltérésre** (pl. Mátyás jövedelmei 2–3-szor meghaladták a korábbi uralkodók bevételeit / Mátyás jövedelme 500–700 ezer forint, míg a korábbi uralkodók átlag 250 ezer forint jövedelemmel rendelkeztek/ Károly arra törekedett,

0–4

hogy jövedelmei minél állandóbbak legyenek, Mátyásnál a rendkívüli hadiadó és a külföldi segélyek miatt ezek a jövedelmek szélesebb spektrumon mozogtak / Károly idején jelentős nemesfémtartalékokkal rendelkezett az ország, Mátyás korában a tőkehiány miatt nem történt meg a technikai vagy technológiai megújulás, ami a megnövelt adók forrása lehetett volna / Károly alapvetően békés külpolitikát folytatott, Mátyás a költséges hódító hadjáratok / zsoldos hadsereg miatt gyakran küzdött pénzügyi problémákkal / Károlynak hatalma megszilárdítása után nem kellett külső fenyegetéstől tartania, Mátyás korában komoly terhet rótt a gazdaságára a török fenyegetés / a déli végvári vonal fenntartása).	
E4 A vizsgázó önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti válaszát.	0–4
<i>Pontozás:</i> Minden tartalmi elem esetében: egy-egy rögzítés + egy összehasonlító megállapítás (1 + 1 + 2 = 4 pont).	
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM	44
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i>	: 2
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM	22

3. FELADAT

Szempontok	Tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgáló Széchenyi István és Wesselényi Miklós reformkori tevékenységét mutatja be. A vizsgáló válaszában a megadott szempontok szerint összeveti a két politikus tevékenységét.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti egy évszámot a Széchenyi tevékenységével kapcsolatban (pl. a Stádium 1833-ban jelent meg).	0–2
	T2 Rögzít egy Wesselényi tevékenységével (pl. az 1838-as nagy árvíz idején kapta az „árvízi hajó” nevet).	0–2
	T3 Rögzít egy térbeli vonatkozást Széchenyi és Wesselényi reformjavaslataival kapcsolatban (pl. Széchenyi terveket készített Pest–Buda modernizálására).	0–2
	T4 Rögzít egy további térbeli vonatkozást Wesselényivel kapcsolatban (pl. a Wesselényi család birtokai Erdélyben voltak / Wesselényi Zsibóra vonult vissza).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: reform, jobbágyság, feudalizmus, rend, országgyűlés, arisztokrácia	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: jobbágyszabadítás, hitel, örökváltás, ősiség, liberális.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–4
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Wesselényi foglalkozott lótenyésztéssel; Wesselényi az angliai útja során érdeklődött a lótenyésztés iránt), és rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Széchenyi első könyve a lótenyésztéssel volt kapcsolatos; Széchenyi foglalkozott lótenyésztéssel), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a lótenyésztést mindkét reformer fontosnak tartotta; mindkét reformer támogatta a lóversenyeke szervezését; a lótenyésztés fejlesztését és a lóversenyezés elterjesztését angol minta alapján képzelték el; a lófuttatásban a polgári társadalom versengés-eszménye jelent meg számukra; a két reformerre egyaránt nagy hatással volt a közös angliai útjuk).	0–4

F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Wesselényi nem bízott az arisztokráciában; Wesselényi a reformokat a köznemességtől várta; Wesselényi reformprogramját a Balítéletekről című műben foglalta össze; Wesselényi programja szembefordulást jelentett a bécsi udvar politikájával), és rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Széchenyi bírálta Wesselényi politikai programját; Széchenyi nem akar konfliktust az udvarral; Széchenyi gazdasági alapú reformprogramot hirdetett; Széchenyi elválasztja egymástól a személyes barátságot és a politikai szereplést), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. Wesselényi és Széchenyi a harmincas évek kezdetétől fokozatosan eltávolodtak egymástól; Wesselényi és Széchenyi barátsága megszakadt; Wesselényit az udvar később perbe fogta; Széchenyi együttműködött a kormánnyal, később kormányzati feladatot vállalt).	0–4
F3 Rögzít a forrás egy lényegi elemét (pl. Wesselényi fontosnak tartotta a jobbágyság helyzetének rendezését; Wesselényi a jobbágyságra vonatkozó jogkiterjesztésben látja a probléma megoldását; Wesselényi a jobbágyságnak politikai jogokat adna; Wesselényinél megjelenik az érdekegyesítés eszméje), és a rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Széchenyi fontosnak tartotta a jobbágyság helyzetének rendezését; Széchenyi gazdasági érvekkel magyarázta az úrbéri viszony átalakításának szükségességét; Széchenyi a polgári társadalmi viszonyokban látta a megoldást a problémára), és rávilágít egy lényegi összefüggésre (pl. mindkét reformer át akarta alakítani a jobbágyságot; a jobbágyságban mindketten a fejlődés akadályát látták; Széchenyi esetében a feudális kiváltságok kritikája gazdasági indíttatású, míg Wesselényinél inkább politikai; mindketten társadalmi reformokat követelő rendszerbe foglalták a programjukat).	0–4

E1 Rögzít egy tényt a Wesselényi családdal kapcsolatban (pl. Wesselényi hagyományosan udvarellenes, református rokonsággal rendelkező erdélyi nagybirtokos családba született, és **rögzít** egy tényt a Széchenyi családdal kapcsolatban (pl. Széchenyi katolikus, udvarhű, arisztokrata családba született; apja Széchenyi Ferenc volt; a Széchenyiek befolyásos aulikus családnak számítottak), és rávilágít egy lényegi összefüggésre (pl. az udvarhoz és az arisztokráciához való viszonyukat származásuk jelentősen befolyásolta; a családi indítatásuk jelentősen befolyásolta a politikai nézeteiket; Wesselényi kormányzat- és udvarellenes politizálása miatt perbe fogták, míg Széchenyi kapcsolatban állt az udvarvezető politikusaival).

0–4

E2 Rögzít egy tényt Wesselényi politikai tevékenységével kapcsolatban (pl. Wesselényi a liberális nemesi ellenzék egyik vezére volt; Wesselényi vállalta a konfliktust a dinasztiaival; Wesselényi a rendi sérelmi politika hagyományait követte; Wesselényi a vármegyei közgyűléseken és az országgyűléseken fontos szerepet játszott; Wesselényi politikai szerepét később Kossuth vette át), és **rögzít** egy tényt Széchenyi politikai tevékenységével kapcsolatban (pl. Széchenyi elutasította a rendi sérelmi politikát; Széchenyi politikai konfliktusok helyett gazdasági-társadalmi reformokat sürgette; Széchenyi nem támogatta a vármegyei ellenállás fokozását; Széchenyi nem vált a nemesség vezérévé; Széchenyi a harmincas évek végétől eltávolodott a magyar közélettől), és megállapítja, hogy a politikával kapcsolatban Wesselényi és Széchenyi eltérő koncepciót képviseltek.

0–4

E3 Rögzít egy tényt Wesselényi gyakorlati tevékenységével kapcsolatban (pl. megállapítja, Wesselényi gyakorlati tevékenysége nem volt olyan jelentő, mint a politikai hatása; megnevez egy gyakorlati tevékenységet, amely Wesselényi nevéhez fűződik; utal Wesselényi árvízi tevékenységére), és **rögzít** legalább két tényt Széchenyi gyakorlati tevékenységével kapcsolatban (pl. utal a Tudós Társaság / a Kaszinó alapítására; utal Széchenyi iparfejlesztéssel összefüggő tevékenységére; utal Széchenyi infrastruktúrafejlesztéssel összefüggő tevékenységére), és megállapítja, hogy Széchenyi gyakorlati tevékenysége sokkal nagyobb hatású volt.

0–4

E4 A vizsgázó önálló ismereteivel, helyes megállapításával kiegészíti válaszát.	0–4
Pontozás: Minden tartalmi elem esetében: egy-egy rögzítés + egy összehasonlító megállapítás (1 + 1 + 2 = 4 pont).	
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM	44
Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.	: 2
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM	22

4. FELADAT

Szempontok	Tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó Magyarország és a Ausztria viszonyát hasonlítja össze 1848-ban és a kiegyezést követően. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0-2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít egy évszámot (pl. az április törvények 1848. április 11-én léptek életbe / az 1848. március 15-ei forradalom győzelme lehetővé tette a közjogi viszony újragondolását).	0-2
	T2 Rögzít egy évszámot (pl. a kiegyezést 1867-ben kötötték / ekkor került sor Ferenc József megkoronázására is).	0-2
	T3 Rögzít egy térbeli vonatkozást (pl. Ausztria és Magyarország viszonyát szabályozzák a törvények).	0-2
	T4 Rögzít egy térbeli vonatkozást (pl. a kiegyezés után az állam új neve az Osztrák-Magyar Monarchia lett).	0-2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: állam / államszervezet, alkotmányos monarchia, szuverenitás, felelős kormány.	0-2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: április törvények, népképviselő, cenzusos választójog, dualizmus, Pragmatica Sanctio, közös ügyek.	0-2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-4
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy tényt az áprilisi törvényekkel kapcsolatban (pl. a hadsereg irányítása / a vezetők kinevezése a király jogköre), rögzít egy tényt a kiegyezéssel kapcsolatban a forrás alapján (a két ország viszonyának kiindulópontja a Pragmatica Sanctio), és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (a közös védelem elve érvényes maradt / mindkét dokumentum perszonáluniónak tekinti a két ország viszonyát) / eltérésre (pl. az április törvények értelmében a hadsereg kérdésében ellenjegyzési joga van ebben a témában a király személye körüli miniszternek, míg a kiegyezésben nincs ilyen előírás /	0-4

	a kiegyezés a Pragmatica Sanctióból vezeti le a közös védelem, közös hadsereg fennmaradását, az április törvények nem szabályozza egyértelműen ezt a kérdést / 1848-ban perszonálunió, a kiegyezéskor reálunió jött létre).	
	F2 Rögzíti, hogy mindkét dokumentum szerint alkotmányos monarchia jön létre, és rávilágít két lényegi hasonlóságra (pl. közös az uralkodó, önálló a törvényhozás és végrehajtás) / eltérésre (pl. az április törvények nem tisztázza egyértelműen a hadsereg és a közös valuta kérdését, a kiegyezés szerint közös ügy a hadügy, külügy és az ezekre vonatkozó pénzügy).	0–4
	F3 Rögzít egy tényt Kossuth véleményével kapcsolatban (pl. elvetette a közös külpolitikát, hadügyet, pénzügyet / elítélte a kiegyezést / nem kívánt hazatérni az emigrációból), rögzít egy tényt Pulszky véleményével kapcsolatban (pl. Deák nem értett egyet a szabadságharc / Kossuth támogatta a radikálisabb politikát / a szabadságharc alatt Deák nem akadályozta Kossuthot / a szabadságharc nem volt dicstelen, de sok szenvedést hozott az országra / Pulszky szerint Kossuth politikája megbukott), és rávilágít egy lényegi eltérésre (pl. Kossuth véleménye szerint a kiegyezéssel Magyarország feladta önálló nemzeti létét / Pulszky viszont védelmébe vette a kiegyezési rendszert / az áprilisi törvényeket teljes egészében nem tartotta visszaállíthatónak, a kiegyezéssel szűkítésekkel ugyan, de helyreállt Magyarország önállósága / a szabadságharc bukása után bevezetett neoabszolutizmust / az 1860–61-ben felajánlott kompromisszumokat a magyar politikai elit 1848-hoz ragaszkodva elutasította).	0–4
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy 1848-ban Batthyány Lajos, 1867-ben pedig Andrássy Gyula alakított független és felelős magyar kormányt), és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (pl. a törvényhozást évente össze kell hívni, s népképviseleti elven működött / cenzusos választójog volt / mindkét dokumentum alapján Magyarországon önálló kormány / törvényhozás működött / a korábbi kormány-szervek megszűntek / eltérésre (pl. 1848-ban a király vagy a nádor rendeletei csak miniszteri ellenjegyzéssel érvényesek, 1867-ben a miniszterek nem rendelkeztek ellenjegyzési joggal.)	0–4

E2 Rögzíti, hogy 1848-ban a közös ügyeket pontosító törvények meghozatalára a szabadságharc miatt nem került sor; rögzíti, hogy 1867-ben egyértelműen deklarálták a közös ügyeket, és rávilágít egy hasonlóságra (pl. kiegyezés alapja az 1848. évi áprilisi törvények / a Habsburg Birodalom / OMM feloszthatatlan, részei elválaszthatatlanok egymástól) / eltérésre (pl. 1848-ban megoldatlan maradt az önálló magyar hadsereg és a valuta kérdése, míg a kiegyezés ezt szabályozta / az április törvények nem rendelkeznek közös miniszterekről, 1867-ben viszont a közös minisztereket 60-60 tagú delegáció ellenőrizte / 1848-ban nem működött közös tanács, 1867-től azonban a közös minisztertanács üléseit az uralkodó vezette / a közös minisztertanács ülésein a közös miniszterek, a két ország miniszterelnöke és a katonai vezetők voltak jelen).	0-4
E3 Rögzíti, hogy mindkét dokumentum szerint a két országnak közös az uralkodója / a közös uralkodó Ausztriában osztrák császárként, Magyarországon magyar királyként regnál; és rávilágít két hasonlóságra (pl. király joga az országgyűlési választások kiírása / az ülések összehívása, berekesztése és feloszlata / a kormányfő és a miniszterek kinevezése) / eltérésre (pl. 1848-ban az előterjesztéseket nem kellett jóváhagyni az uralkodóval, 1867-től viszont Magyarországon előszentesítési joggal bírt / minden törvényjavaslatot az országgyűlési tárgyalás előtt jóvá kellett hagyni az uralkodóval / ő a hadsereg főparancsnoka / az uralkodó erős jogkörei, a közös ügyek szorosabb közjogi kötődést eredményeztek az 1848-as perszónáluniónál)	0-4
E4 A vizsgáló önálló ismereteivel, helyes megállapításával kiegészíti választát.	0-4

Pontozás:

Minden tartalmi elem esetében: egy-egy rögzítés + egy összehasonlító megállapítás (1 + 1 + 2 = 4 pont).

A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM	44
Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.	: 2
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM	22

5. FELADAT

Szempontok	Tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó összehasonlítja a társadalmi elit szerepét, életvitelét a 19. század elején és végén. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0-2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti , hogy a reformkor az 1830–1848 közötti időszak.	0-2
	T2 Rögzít , hogy a dualizmus az 1867–1918 közötti időszak.	0-2
	T3 Rögzít egy térbeli vonatkozást (pl. az elit kastélyokban / palotákban élt).	0-2
	T4 Rögzít egy térbeli vonatkozást (pl. Magyarország a félperifériához tartozik / megkésett gazdasági és társadalmi fejlődés jellemzi).	0-2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: társadalom / társadalmi csoport, életmód, elit réteg, reformkor, dualizmus	0-2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: torlódó társadalom, asszimiláció, polgárosodás / polgári átalakulás	0-2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-4
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy tényt a reformkor elittel kapcsolatban (pl a főnemesség alkotta), rögzít egy tényt a dualizmus kori elittel kapcsolatban (pl a nagybirtokosok és a nagypolgárság alkották), és rávilágít egy lényegi eltérésre (pl. a reformkorban feudális társadalom volt, míg a dualizmus korára kialakul a torlódó társadalom / a dualizmus korában a hagyományos és a modern rétegek nem váltották egymást, hanem egymás mellett éltek).	0-4
	F2 Rögzít egy tényt a reformkori elit életvitelével kapcsolatban (pl. az arisztokrácia hatalmas kastélyokban élt), rögzít egy tényt a dualizmus kori elit életvitelével kapcsolatban (pl. kastélyokat és / vagy palotákat épített a nagypolgárság), és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (pl. mindkét rétegre jellemző egyfajta elzárkózás a többi társadalmi rétegtől / a kastélyokhoz tartozott fényűző berendezés, park, nagy könyvtár, cselédek, inasok /	0-4

eltérésre (pl. a nagypolgárság életvitele a vállalkozásokban polgári értékeket követ, ugyanakkor követte az arisztokrácia szokásait / a nagybirtokosok fényűző életmódja öröklött vagyonukra épült, a polgárok viszont vállalkozásokban szerzett vagyonból fedezték ezt / az arisztokrácia vidéki és fővárosi kastélyokkal, palotákkal is rendelkezett, a nagypolgárság viszont jellemzően Budapesten élt).

F3 Rögzít egy tény a reformkori nemesség viseletével kapcsolatban (pl. a főnemesség egy része magyaros öltözetével is kifejezte nemzeti elköteleződését / zömmel a református és keleti országrészben élő főnemességre jellemző ez a viselet / a nyugati országrészben jellemzően katolikus, Habsburg-hű főnemesség élt), **rögzít** egy tény a dualizmus kor szokásaival kapcsolatban a kép alapján (a kiegyezést követően erősebbé vált az arisztokrácián belül az udvarpártiság) és rávilágít egy lényegi **hasonlóságra** (pl. a dualizmus korában mindkét réteg jó kapcsolatokat próbált kiépíteni a bécsi udvarban / az arisztokrácia egy részének birtokait védte a királytól kapott hitbizomány, a nagypolgárság pedig kaphatott bárói címet (iparbarók) / az arisztokrata címek megszerzése a feudális hagyományok továbbélése).

0–4

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

E1 Rögzíti a reformkori gazdasági változásokkal kapcsolatban, hogy (pl. nagybirtokosok egy része kihasználta a napóleoni háborúk konjunktúráját / másik része költséges életmódja miatt eladósodott / a hagyományos polgári rétegből kevesen tudtak felemelkedni a nagypolgárság körébe / terménykereskedők egy része jelentős tőkét halmozott fel/ az 1839–40 országgyűléstől kezdve a zsidó vallás nem akadályozta a gazdasági tevékenységnek), **rögzíti**, hogy a dualizmus korában (pl. nagybirtokosok kapitalista nagyüzemeket hoztak létre / említ egy nagyvállalkozót a korszakból pl. Weiss Manfréd, Ganz Ábrahám, Kornfeld Zsigmond, Deutsch és Chorin család), és rávilágít egy lényegi **hasonlóságra** (a mezőgazdaság modernizációja agrárszakemberek / modern eljárások alkalmazásával történt / egyre nagyobb tőkét fektettek ipari tevékenységbe, pénzügyletekbe, vasútépítésbe / **eltérésre** (pl. a reformkorban mezőgazdasági tevékenységben érdekeltek, míg a dualizmus korában

0–4

a nagybirtokosok egy része kereskedelmi és ipari vállalkozások alapított / vagyonuk alapja már nem csak a föld a / a dualizmus kori nagybirtokosok kb. ötöde nagypolgár / a reformkorban a föld státuszsimbólum, míg a nagypolgár számára a föld részben státuszsimbólum, részben a feldolgozóipari vállalkozásokhoz innen származik a nyersanyag (pl. cukorgyártás).	
E2 Rögzíti, hogy (pl. a reformkori főnemesség kb. 500 család / minimum tízezer hold birtokkal rendelkeznek az ország termőterületének kb. fele az övék); rögzíti, hogy (pl. a dualizmus kori nagybirtokosok kb. kétezer család / 1000 holdnál több földjük van / a földbirtokok kb. egyharmada volt az övék / a nagypolgárság kb. 150 család) és rávilágít egy eltérésre (pl. a reformkor nagybirtokosok elzárkóztak a polgárságtól, a dualizmus korában viszont szoros kapcsolatot alakítottak ki a pénzarisztokráciával / a dualizmus korában az arisztokrácia befogadta az asszimilációra kész zsidóságot / míg a nagybirtokos arisztokrácia nem vagy csak kis mértékben polgárosodott, a nagypolgárság szokásaiban átvette az arisztokrata hagyományt/ a reformkorban néhány arisztokrata család a modernizáció támogatója (Festetics György, Széchenyi Ferenc), a nagypolgárság pedig dualizmus korában vitt jelentős kulturális mecenatúrát / a nagybirtokosok egy része több országban is rendelkezik birtokokkal, más része magyar családokból áll, a nagypolgári családok többnyire idegen ajkúak (németek, csehek) és/vagy zsidó vallásúak).	0–4
E3 Rögzíti, hogy a reformkorban a politikai vezető pozíciókat a főnemesség töltötte be; rögzíti hogy a dualizmus korában a hagyományos elit kezében maradtak a politikai pozíciók, és rávilágít egy eltérésre (pl. származásuk miatt társadalmi státuszuk alatta maradt gazdasági jelentőségüknek / csak érdekérvényesítésre arisztokrata kapcsolataikon keresztül viszont már lehetőségük volt a dualizmus korában); hasonlóságra (pl. a nagypolgárság származása / vallása miatt nem kaphatott vezető pozíciókat).	0–4
E4 A vizsgáló önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti választát.	0–4

Pontozás:
Minden tartalmi elem esetében: egy-egy rögzítés + egy összehasonlító megállapítás
(1 + 1 + 2 = 4 pont).

A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM	44
Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.	: 2
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM	22

6. FELADAT

Szempontok	Tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a Rákosi- és a Kádár-korszak agrárpolitikáját hasonlítja össze. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0-2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti , hogy a Rákosi-korszak 1949–1953/56 között tartott.	0-2
	T2 Rögzíti , hogy a Kádár-korszak 1956–1988/89 között tartott.	0-2
	T3 Rögzít egy térbeli vonatkozást (pl. Magyarország a szovjet tömb része / a KGST tagja).	0-2
	T4 Rögzít egy térbeli vonatkozást (pl. a Kádár-korszakban a szocialista tábor más államaihoz képest magasabb volt az életszínvonal / a hidegháború zajlik).	0-2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: állam, politika, termelés/erőforrás, gazdaság	0-2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: diktatúra, szövetkezet / szövetkezete-sítés / kollektivizálás, beszolgáltatás, háztáji,	0-2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-4
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy tényt a Rákosi-korszakbeli kollektivizálással kapcsolatban (pl. a szövetkezetek területe 32-szeresére nőtt/ az első évben ötszörös növekedés jelentősen lassult), rögzít egy tényt a Kádár-korszakbeli kollektivizálással kapcsolatban (1957–1962 között a szövetkezetek területe 5,5-szeresére nőtt/ 1949–1961 között 105-szörösére nőtt a szövetkezetek területe/ Nagy Imre miniszterelnöksége idején csökkent a szövetkezetek területe/ 1957 után újabb lendületet vett a szövetkezetesítés), és rávilágít egy lényegi különbségre (pl. Rákosi-korszakban a parasztság jelentős része ellenállt a kollektivizálásnak, míg Kádárék alatt gyakorlatilag teljes körűen megvalósult).	0-4

	F2 Rögzít egy tény az ÁVH szerepével kapcsolatban (pl. a szocializmus építését / kollektivizálást terrorral is elő kell segíteni/ a Párt irányításával valósul meg / az ÁVH a végrehajtó hatalom eszköze), rögzít egy tény a Kádár beszéddel kapcsolatban (pl. cél a szocialista nemzeti egység / az ingadozók és közömbösök megnyerése az összefogás által), és rávilágít egy lényegi eltérésre (pl. „aki nincs velünk az ellenünk van” helyett az „aki nincs ellenünk, az velünk van”/ a Rákosi-korszak terrorjához képest a hétköznapi átpolitizáltsága csökken / mindkét korszakban működik az állami ellenőrzés, de a kádári alku lényege: a magánélet biztonságaért és a szerény gyarapodásért cserébe a diktatúra elfogadása / Rákosiék alatt hangsúlyosan megjelent a kulákok elleni harc, míg Kádárék alatt ilyen jelenség már nincs).	0-4
	F3 Rögzít egy tény a viccel kapcsolatban (pl. áruhiány / ellátási probléma), rögzít egy tény a karikatúrával kapcsolatban (pl. a kirakat alapján árubőség van / a Kádár-korszak végére jellemző inflációra utal a kép/a kirakat kettős jelentése: egy bolt árukészlete + egy ország kifelé mutatott propagandája), és rávilágít egy lényegi eltérésre (pl. míg a Rákosi-korszak jellemzője a nélkülözés, addig a Kádár-korszakban az életszínvonal jelentősen nő/ a gulyáskommunizmus jelenik meg).	0-4
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy 1945-ben felszámolták a nagybirtokrendszert / a gazdaságilag kevésbé életképes kisbirtokok aránya nő / a földreformot a háború utáni újjáépítés indokolta, rögzíti, hogy Nagy Imre első miniszterelnöksége alatt ki lehetett lépni a termelőségvetkezetekből, és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (pl. a mezőgazdasági termelés állami ellenőrzés alá vonása a cél / alap a megtermelt javak állami újraelosztása (tervgazdaság) / működtek állami gazdaságok, amelyeket a II. világháború előtti nagy agrárgazdaságok egy részéből hoztak létre [pl. Mezőhegyes, Bábolna]).	0-4
	E2 Rögzíti, hogy Rákosiék a beszolgáltatási kényszerrel akarták rávenni a parasztokat a belépésre, rögzíti, hogy Kádárék engedélyezték a háztáji termelést, és rávilágít egy eltérésre (pl. mindkét korszakban alkalmaztak kényszerítő eszközöket a kollektivizálás során, de Kádárék sokkal enyhébbeket / Rákosiék a javak minél szélesebb körű elvonását alkalmazták, míg Kádárék	0-4

építettek az egyéni érdekeltségre / Rákosiék a téeszeket is totális ellenőrzés alatt tartották, míg Kádárék alatt a szövetkezetek önállósága fokozatosan szélesedett / Rákosiék alatt megjelent a padlássöprés módszere, míg Kádáréknál ilyen már nincs).	
E3 Rögzíti, hogy a Rákosi-korszakban romlott az életszínvonal / gyakran hozzá nem értők irányították a téeszeket / jegyrendszert vezettek be; rögzíti, hogy a Kádár-korszakban nőtt az életszínvonal / az agrár-gazdaság magyar sikerágazat a nyolcvanas évek elejéig, és rávilágít egy eltérésre (pl. Rákosiék a nehézipar fejlesztéséhez a mezőgazdaságból vonták el a tőkét, míg Kádárék a mezőgazdaságban felhasználható fejlesztési forrásokat jelentősen emelték / Rákosiéknál a termelés nem a valós igények és gazdasági elvek alapján szerveződött, Kádárék jobban figyelembe vették a tervezés során a helyi viszonyokat / Rákosiék alatt a téeszek önállósága formális, míg Kádárék nagyobb önállóságot adtak a helyi döntéshozóknak).	0–4
E4 A vizsgáló önálló ismereteivel, helyes megállapításával kiegészíti válaszát.	0–4
<i>Pontozás:</i> Minden tartalmi elem esetében: egy-egy rögzítés + egy összehasonlító megállapítás (1 + 1 + 2 = 4 pont).	
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM	44
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i>	: 2
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM	22

7. FELADAT

Szempontok	Tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó az 1989-es és a 2011-es választójogi szabályozást és az országgyűlési választások jellemzőit hasonlítja össze. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0-2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít egy évszámot a rendszerváltás időszakára vonatkozóan (pl. 1989. október 23-án lépett életbe az Alkotmány / a választási törvényt 1989-ben fogadták el).	0-2
	T2 Rögzít egy évszámot a jelenleg érvényes szabályozásra vonatkozóan (pl. az Alaptörvény hatályba lépése 2012. január 1. / a választási törvényt 2011-ben fogadták el).	0-2
	T3 Rögzít egy térbeli vonatkozást (pl. a választókerületek száma 176-ról 106-ra csökkent / kb. 55 ezer fő helyett kb. 94 ezer jut egy választóközözetre / új választókerületi határokat jelöltek ki).	0-2
	T4 Rögzít egy térbeli vonatkozást (pl. a külföldön dolgozó magyar állampolgárok a külképviseleteken szavazhatnak / 2014-ben a határon túli magyarok is szavaztak).	0-2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: állam, országgyűlés, választás, demokrácia	0-2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: parlamenti küszöb, népszuverenitás, rendszerváltozás / rendszerváltás, alkotmány, kettős állampolgárság.	0-2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-4

Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy tény a rendszerváltással kapcsolatban (pl. a választójogi törvény 1989-ben lépett életbe) rögzít egy tény a 2011-es módosítással kapcsolatban (pl. a választójogi törvényt 2011-ben fogadták el), és rávilágít legalább két lényegi hasonlóságra (pl. általános / egyenlő / közvetlen / titkos választójog / önkéntes a választáson való részvétel) / eltérésre (pl. 2014-től a határon túli magyarok is szavazhatnak DE! a magyarországi lakóhellyel nem rendelkező magyar állampolgárok csak pártlistára voksolnak).	0–4
	F2 Rögzít egy tény a rendszerváltással kapcsolatban (pl. vegyes választási rendszer lépett életbe / egyéni/ többségi és listás / arányos szavazás), rögzít egy tény a 2011-es módosítással kapcsolatban (pl. a vegyes választási rendszer fennmaradt / egyéni / többségi és listás / arányos szavazás), és rávilágít egy lényegi eltérésre (pl. 2011-ben eltörölték a pártokra leadott szavazatok alapján számolt területi listákat / 2011-től csak országos lista van / 2011-től erősödött a többségi elv).	0–4
	F3 Rögzít egy tény a rendszerváltással kapcsolatban (pl. kétfordulós a szavazás / egyéniben első fordulóban a szavazatok 50% + 1 az eredményesség feltétele / a második fordulóban a három legtöbb szavazatot kapó jelölt indul (egyszerű többség)), rögzít egy tény a 2011-es módosítással kapcsolatban (pl. egyfordulós választás / legtöbb érvényes szavazatot kapó jelölt győz: egyszerű többség), és rávilágít egy lényegi eltérésre (pl. 2011-ben megszűnt az 50%-os érvényességi küszöb).	0–4
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti a rendszerváltással kapcsolatban, hogy az első demokratikus választásra 1990-ben került sor, rögzíti a 2011-es módosítással kapcsolatban, hogy 2014-es választáson érvényesült először, és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (pl. a népszuverenitás a demokrácia egyik legfontosabb alapelve / az államhatalom legfőbb forrása a nép / a képviselők kiválasztásában minden választójoggal rendelkező állampolgár részt vesz / az országgyűlési választásokat négyévente a köztársaság elnöke írja ki).	0–4

E2 Rögzíti a rendszerváltással kapcsolatban, hogy a törvény megszabja a választásra jogosultak körét; rögzíti a 2011-es módosítással kapcsolatban, hogy a törvény megszabja a választásra jogosultak körét, és rávilágít legalább két hasonlóságra az aktív szavazati jog kapcsán (pl. tizennyolcadik életév betöltése / állandó lakhellyel rendelkező / magyar állampolgár / közügyektől el nem tiltott / cselekvőképességében nem korlátozott / gondnokság és kényszergyógykezelés alatt nem áll) / rávilágít legalább két hasonlóságra a passzív szavazati jog kapcsán (pl. bármelyik előírás az aktív választójognál szereplőkből / büntetlen előélet).	0–4
E3 Rögzíti, hogy a rendszerváltáskor elfogadott jogszabály szerint 386 képviselő alkotja az országgyűlést; rögzíti, hogy a 2011-ben elfogadott jogszabály szerint 199 képviselő alkotja az országgyűlést, és rávilágít egy hasonlóságra (pl. a parlamenti küszöb 1990-ben 4, 1994-től 5%, s ez 2011-ben nem változott) / eltérésre a képviselők bekerülése kapcsán (pl. 1990-től 46%, (176 fő) egyéni választókerületekből és 54% (210 fő) pártlistáról, 2014-től 53% (106 fő) egyéni választókerületből 47% (93 fő) pártlistáról / az egyéni képviselők aránya 46-ról 53%-ra nőtt / a rendszerváltástól nincs külön nemzetiségi képviselő, 2014-ben viszont biztosították nemzetiségeknek kedvezményes mandátumszerzési/ nemzetiségi szószóoló választásának lehetőségét) és rávilágít egy eltérésre a töredékszavazatok visszaszámolása kapcsán (pl. a rendszerváltás után országos listákról az egyéniben vesztes és a területi listákon be nem számított töredékszavazatok alapján, 2014-től viszont csak az egyéni választókerületben / a győztes jelölt után is jár töredékszavazat).	0–4
E4 A vizsgázó önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti választát.	0–4

Pontozás:

Minden tartalmi elem esetében: egy-egy rögzítés + egy összehasonlító megállapítás (1 + 1 + 2 = 4 pont).

A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM	44
Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.	: 2
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM	22

8. FELADAT

Szempontok	Tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a görög és a római vallás hasonlóságait és különbségeit mutatja be. Válaszában a megadott szempontok szerint összeveti a két rendszert.	0-2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít egy évszámot a görög vallásra vonatkozóan (pl. Kr. e. 776 az első feljegyzett olimpia / a görög időszámítás kezdete).	0-2
	T2 Rögzít egy évszámot a római vallásra vonatkozóan (pl. a rómaiak Kr.e. 753-tól számították az időt / ez Róma alapításának dátuma).	0-2
	T3 Rögzít egy térbeli vonatkozást a görög vallásra vonatkozóan (pl. az istenek lakhelye az Olümposz / a leghíresebb versenyeket Olümpiában tartották / említ egy konkrét jóshelyet).	0-2
	T4 Rögzít egy térbeli vonatkozást a római vallásra vonatkozóan (pl. a római isteneket részben az etruszoktól / részben a görögöktől vették át / a meghódított népek átvették a római kultuszokat).	0-2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: vallás, állam, köztársaság, császárság.	0-2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: politeizmus, mítosz/ mitológia, olimpia, polisz.	0-2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-4
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy tényt a görög vallással kapcsolatban (pl. politeizmus / minden istennek konkrét funkciója van), rögzít egy tényt a római vallással kapcsolatban a forrás alapján (politeizmus / minden istennek konkrét funkciója van), és rávilágít egy lényegi hasonlóságra a két istenvilág között (pl. mindkét vallás istenei emberi alakúak és természetűek / antropomorfak) / eltérésre (a görögöknél nem létezett Janusnak megfelelő isten, míg a rómaiaknál fontos szereplő / Mars a rómaiak egyik legtiszteltettebb istene, a háború, a férfierő, a közösség	0-4

összetartásának szimbóluma, Arészt viszont valóban a gyilkos háborúkkal kapcsolták csak össze a görögök / a görög mitológia a kultúrájuk alapvető része, a római isteneknek azonban nincs saját mitológiája/ a görögöt sem építették be a kultuszaikba).

F2 Rögzít egy tény a Hérodotosz forrással kapcsolatban (pl. Athén számára elképzelhetetlen a templomokat romboló perzsákkal való összefogás /erősebb köteléket jelentenek a közös istenek a vetélytársként kezelt Spártával), **rögzít** egy tény a Polybiosz forrással kapcsolatban (pl. a rómaiak életét szigorúan szabályozó szertartások babonák/ a rómaiak azt gondolták, hogy a megfelelő áldozatok fejében az ember joggal várhatja el az istenek támogatását), és rávilágít egy lényegi **hasonlóságra** (pl. bár egyik vallásban sincsenek dogmák, a vallás mégis erős kapocsként működött / a politikailag széttagolt Hellaszban és a hódítások után nagyon sokféle népet tömörítő Római Birodalomban egységet jelent/ a görögök esetében utal a hellenizációra, a rómaiaknál a romanizációra).

0-4

F3 Rögzít egy tény a görög jóslással kapcsolatban (pl. legfontosabb központja Delphoi / a jóslás istene Apollón/ homályos jóslatokat adtak), **rögzít** egy tény a római jóslással kapcsolatban (pl. állatok belsősegeiből is jósoltak), és megállapít egy lényegi **hasonlóságot** (pl. mindkét vallásban kiemelt szerepet játszott a jóslás / a jósök egyik népnél sem az állami hivatalnokok közül kerültek ki).

0-4

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

E1 Rögzíti, hogy a görögöknél a templomok előtt álló oltár az áldozatbemutatás helyei, **s rögzíti**, hogy a rómaiak átvették az etruszkoktól / görögöktől a templomok funkcióját, és rávilágít egy lényegi **hasonlóságra** (pl. egyik vallás sem várt el érzelmi azonosulást az istenekkel / egyik kultúrában sem alakult ki egységes papság, / a szertartásokat hivatalnokok végezték / Hellaszban és a rómaiaknál teljesen elvált egymástól a vallás és a tudomány, ezért nem korlátozta a tudományok kibontakozását).

0-4

E2 Rögzíti, hogy a poliszrendszer válsága miatt a politikai és társadalmi rend megrendült / a válság miatt az emberek új vallások irányába fordultak; rögzíti, hogy a római köztársaság válsága miatt a politikai és társadalmi rend megrendült / a válság miatt az emberek új vallások felé fordultak, és rávilágít egy hasonlóságra (pl. az államok megrendülése mindkét nép esetében kedvezett a misztériumvallások terjedésének / az új vallásokban az egyén nem a szertartás szemlélője volt, hanem résztvevője/ személyes, érzelmi azonosulás alakult ki az istenek és a vallásgyakorlók között / a misztériumvallás titkos, csak a beavatottak számára ismert és érthető szertartások együttese/ az egyén azt érezhette, hogy lehetőséget kapott sorsa irányítására, a vallás támaszt nyújt).	0–4
E3 Rögzíti, hogy a görögöknél kiemelt szerepe volt a pánhellén versenyeknek / legjelentősebb ünnepek közé tartozott a Zeusz tiszteletére négyévente rendezett olimpia; rögzíti, hogy a rómaiak számára a vallási kultúrák betartása az állammal való azonosulás bizonyítéka / a császárok tiszteletére elvégzett szertartásokkal a polgárok az állam iránti hűségüket bizonyították, és rávilágít egy hasonlóságra (pl. a vallás mindkét kultúrában teljesen összefonódott az állammal / a vallási életben való részvétel kifejezte a közösséghez tartozást).	0–4
E4 A vizsgázó önálló ismereteivel, helyes megállapításával kiegészíti válaszát.	0–4

Pontozás:

Minden tartalmi elem esetében: egy-egy rögzítés + egy összehasonlító megállapítás (1 + 1 + 2 = 4 pont).

A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM	44
Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.	: 2
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM	22

9. FELADAT

Szempontok	Tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgáló Augustus és Napóleon uralmát és az uralom gyakorlásának módjait hasonlítja össze. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0-2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít egy évszámot Augustus uralmára vonatkozóan (pl. Kr. e. 31-től birtokolta a hatalmat).	0-2
	T2 Rögzít egy évszámot Napóleon uralmára vonatkozóan (pl. 1799-től első konzul).	0-2
	T3 Rögzít egy térbeli vonatkozást Augustus uralmára vonatkozóan (pl. ekkor kezdődött Pannónia elfoglalása / Egyiptomot megtartotta a saját kezelésében).	0-2
	T4 Rögzít egy térbeli vonatkozást Napóleon uralmával kapcsolatban (pl. megemlíti Napóleon nevéhez fűződő hadjáratokat, ütközeteket).	0-2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: köztársaság, állam, uralom, császárság, társadalom.	0-2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: triumvirátus, principátus, polgári törvénykönyv, frank, Francia Nemzeti Bank.	0-2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-4
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy tényt a Res Gestae Divi Augusti val kapcsolatban a forrás alapján (pl. Augustus a köztársaság megmentőjének szerepében mutatkozott / a törvényes rend helyreállítójaként jelenik meg / a korban fontos volt Róma gabonaellátásnak ellenőrzése / a szenátus alárendelt szerepben volt Augustusszal szemben / a köztársasági tisztségek (consul) kiüresednek, jelképesse válnak / Augustus a római nép érdekeivel legitimálja az uralmát), és rögzít egy tényt Napóleon koronázási esküje alapján (Napóleon a köztársaság megmentőjének szerepében mutatkozott/ a törvényes rend helyreállítójaként jelenik meg/a felvilágosodás és francia forradalom vívmányainak megőrzőjeként jelenik meg/Napóleon a francia nép érdekeivel legitimálja az uralmát) és	0-4

rávilágít egy lényegi **hasonlóságra** (pl. mindkét esetben fontos a törvényesség helyreállítása / mindkét esetben a közösség érdekével legitimálják a hatalmat).

0–4

F2 Rögzít egy tényt Augustussal kapcsolatban (pl. Augustus megtartotta a köztársasági hivatalokat / Augustus kulcsfontosságú tisztségeket összpontosított a kezében a főpapi tisztség révén a vallási életet is ellenőrizhette, irányíthatta / Augustus támogatta a régi (köztársaság-kori) erkölcsök és szokások érvényesülését („régikerkölcsök őre”) / a szobor puritánsága megfelel az Augustus erkölcsös és puritán életmódjának), és **rögzít** egy tényt a Napóleon koronázását ábrázoló festménnyel kapcsolatban (pl. Napóleon egy idő után felszámolta a köztársasági külsőségeket / Napóleon nyíltan vállalta az egyeduralmat / Napóleon hatalmi jelvényei a hatalom egyedüli, egyszemélyben történő gyakorlására utalnak / Napóleon a koronázással antik (római) és a középkori (frank, francia) uralkodói hagyományokat éleszti újra / A koronázáson a pápa is jelen volt, de Napóleon saját magát koronázta meg / A fényűző császári öltözék a korlátlan császári hatalmat szimbolizálja), és rávilágít egy **eltérésre** (pl. Augustusszal szemben Napóleon nyíltan vállalta az egyeduralmat).

0–4

F3 Rögzít egy tényt Augustus birodalomépítő politikájával kapcsolatban (Augustus külpolitikájában a győzelmes békére törekedett / Augustus célja a Pax Romana ill. Pax Augusta megteremtése volt / Augustus uralma lezárta a Római Birodalom terjeszkedésének időszakát / A birodalom határai állandósultak / a hódító háborúk lezárását Augustus belpolitikai céljaira használta fel / az általános béke megteremtése hozzájárult Augustus uralmának stabilizálásához), és **rögzít** egy tényt Napóleon birodalomépítő politikájával kapcsolatban (Napóleon agresszív, folyamatos háborúkra épülő külpolitikát folytatott / az európai francia hegemoniát az európai nagyhatalmak nem fogadták el / az európai francia hegemonia fenntartása csak folyamatos háborúkkal volt lehetséges / Napóleon legfontosabb ellenfeleit a hagyományos dinasztiákban látta / a hagyományos európai uralkodók/uralkodóházak nem fogadták el Napóleont / Napóleon uralmának bukását katonai vereségek

	okozták), és rávilágít egy lényegi eltérésre (pl. Augustus a belső béke megteremtésével stabilizálta a rendszert, míg Napóleon rendszerének bukását a folyamatos hódító háborúk sikertelensége okozta).	
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy Augustus hatalomra kerülését hosszú polgárháború előzte meg (pl. említést tesz Julius Caesar egyeduralmáról / a második triumvirátusról / Augustus Caesar örököseként szerezte meg a hatalmat (“divi filius”)) / említést tesz az actiumi ütközetről, Antonius legyőzéséről / említést tesz arról, hogy a polgárháború a Római Birodalom szétesésével fenyegetett) és rögzíti, hogy Napóleon hatalomra kerülését a francia forradalom polgárháborús időszak előzte meg (pl. említést tesz a forradalom eseményeiről / említést tesz a jakobinus diktatúra felszámolásáról / említést tesz a direktórium rendszeréről / megemlíti, hogy a direktórium rendszerét csak fegyverrel lehetett fenntartani / említést tesz az 1795-ös királpárti lázadásról / említést tesz a szélsőséges politikai irányzatok jelenlétéről) és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (pl. társadalmi támogatottságát Augustus és Napóleon is a törvényes rend helyreállításának köszönheti).	0–4
	E2 Rögzíti, hogy Augustus a hadsereg támogatásával került hatalomra (pl. Augustus átvette Caesar légióinak egy részét / megnyerte Caesar veteránjainak támogatását / jelentős haderőt toborzott / hadseregparancsnoki megbízást kapott / légiói élén bevonult Rómába / utal Marcus Agrippa szerepére / hatalma uralkodása alatt is a hadseregen nyugodott / imperatorként a hadsereg irányítója volt / utal a praetorianus-gárda szerepére / Augustus nem volt tehetséges hadvezér) és rögzíti, hogy Napóleon a hadsereg támogatásával került hatalomra (pl. katonai karrierje a jakobinusok alatt ívelt fel / a direktórium alatt az egyik legnépszerűbb tábornok / a forradalom védelmében sikeres ütközeteket vívott meg / a hadsereg nagyrésze támogatta / az 1795-ös királpárti lázadás leverése után a rendszer legfőbb támasza volt / katonai vezetőként már a direktórium alatt nagy hatása volt a politikára / katonai sikerei tették lehetővé az egyeduralom megszerzését / Napóleon nagyon tehetséges hadvezér volt) és rávilágít egy lényegi	0–4

hasonlóságra (pl. Augustus és Napóleon egyaránt a hadsereg támogatásával szerezte meg a hatalmat) vagy különbségre (pl. Augustusszal szemben Napóleon tehetséges hadvezér volt).	
E3 Rögzíti, hogy Augustus gyakorlati tevékenysége hozzájárult a köztársaság válságproblémáinak megoldásához (pl. két részre osztotta a provinciákat / az államigazgatást, hivatalszervezetet átalakítja / működőképessé teszi a birodalmi közigazgatást / megnyeri a szenátus támogatását / megnyeri a lovagrend támogatását / intézkedéseivel anyagi biztonságot és munkalehetőségeket teremt / biztosítja Róma gabonaellátását / szabályozza a rabszolgatartást) és rögzíti, hogy Napóleon államszervező i tevékenysége hozzájárult a francia forradalom vívmányainak gyakorlati megvalósulásához (pl. közigazgatás átszervezése / polgári törvénykönyv összeállítása (Code Napóleon) / polgári jogegyenlőség / vállalkozás szabadsága / Francia Bank / frank / Becsületrend / konkordátum a pápával és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (pl. államszervező tevékenységük konszolidálta a viszonyokat / hosszú távú hatásuk volt / átalakították a viszonyokat).	0–4
E4 A vizsgázó önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti válaszát.	0–4
<i>Pontozás:</i> Minden tartalmi elem esetében: egy-egy rögzítés + egy összehasonlító megállapítás (1 + 1 + 2 = 4 pont).	
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM	44
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i>	: 2
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM	22

10. FELADAT

Szempontok	Tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a nyugati és a keleti kereszténység közti különbségeket mutatja be. Válaszában a megadott szempontok szerint összeveti a két rendszert.	0-2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a Római Birodalom kettéválásának évszámát (395).	0-2
	T2 Rögzíti a nagy nyugati egyházszakadás/szkizma évszámát (1054).	0-2
	T3 Rögzít egy térbeli vonatkozást a nyugati egyházra vonatkozóan (pl. a központja Róma, létrejött az önálló Pápai Állam, a nyugati egyház térítő tevékenysége Észak-és Közép-Európában jellemző).	0-2
	T4 Rögzít egy térbeli vonatkozást a keleti vonatkozóan (pl. a központja Konstantinápoly, a város a Kelet-római Császárság fővárosai is, a keleti egyház térítő tevékenysége Dél- és Kelet-Európában jellemző).	0-2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. pápa, császár, egyház, vallás	0-2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. ortodox, római katolikus, szerzetes, püspök	0-2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-4
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy tényt I. Gelasius levelével kapcsolatban (pl. a pápai hatalmat a világi uralkodóké fölé helyezi / elismeri, hogy a világot két hatalom vezeti, de ezeket nem tartja egyenrangúnak / a papság hatalmát Jézustól eredezteti), rögzít egy tényt III. Leó mondatával kapcsolatban a forrás alapján (világi és vallási vezetőként tekint magára), és rávilágít egy lényegi eltérésre a két egyház között a hatalomgyakorlás szempontjából (pl. míg keleten az egyház a császárnak alárendelt szerepet játszik / a császárok a pátriárkák választásával / hitvitákban való részvétellel befolyást gyakorolnak az egyház fölött/ kialakul a cezaropapizmus, addig nyugaton a pápák a világi uralkodóktól függetlenek / a világi uralkodókkal egy szinten állnak / a pápák hatalmának erősödését frank uralkodók is támogatták [Kis Pippin, Nagy Károly]).	0-4

	F2 Rögzít egy tényt a római katolikus templombelsővel kapcsolatban (pl. kőfaragások / szobrok / rózsablatok díszíti), rögzít egy tényt az ortodox templombelsővel kapcsolatban (pl. festmények / ikonok díszítik), és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (pl. a keresztény vallás történeteire, hitelveihez kapcsolódnak a díszítések) / egy lényegi eltérésre (pl. a keleti egyházban szigorú szabályozzák az ikonok formáját, tartalmát, míg nyugati egyházban az ábrázolási formák sokkal szabadabbak) VAGY lényegi eltérés (pl. a nyugati egyházban a szertartás a hívek előtt zajlott / az oltárt a hívek is láthatják, a keleti egyházban azonban az oltár az ikonosztáz mögött van / jellemzően egyházi személyek léphetnek csak be / jobban elkülönülnek a papok a hívektől).	0–4
	F3 Rögzít egy tényt Nagy Szent Gergely utasításával kapcsolatban (pl. a pogány szentélyeket templommá kell alakítani / az állatok levágásának pogány szokását nem kell eltörölni / csak lassan lehet a pogány szokásokat visszaszorítani), rögzít egy tényt a középkori krónikával kapcsolatban (pl. a megtért szlávok kéri, hogy a szent írásokat saját nyelvükre fordítsák le számukra / küldjön a császár olyan térítőket, akik szláv nyelven el tudják magyarázni a tanításokat / Cirill és Metód fordították le a szent iratokat / jelentős szerepük volt a szláv írásbeliség megteremtésében), és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (pl. mindkét egyház arra törekszik, hogy megnyerje a pogányokat / a hittérítők az állam megszervezésében éppolyan jelentős szerepet kaptak, mint a lakosság megkeresztelésében / egy-egy helyi uralkodó kezdeményezésére érkeztek külföldről a hittérítő papok és szerzetesek).	0–4
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a pápák az egész kereszténység vezetőjének tartották magukat, rögzíti, hogy a Kelet-római Birodalom vallási vezetője a konstantinápolyi pátriárka, és rávilágít egy lényegi eltérésre a két egyház hatalmi elképzeléseire vonatkozóan (pl. a konstantinápolyi pátriárka és a császár nem ismerték el a pápa egyetemes (katolikus) hatalmát, s ez hatalmi viszályokhoz, végül egyházszakadáshoz vezetett / a hatalmi viták mellett az eltávolodásban szerepet játszott a hittételek, a liturgia eltérése is).	0–4

E2 Rögzíti, hogy a nyugati egyházszervezet központosítottabb / egységesebb; rögzíti, hogy keleti egyházszervezet önállóbb részekből áll, és tesz egy-egy, az eltérést alátámasztó szervezeti jellegű megállapítást (pl. nyugaton a szertartások nyelve egységesen a latin maradt, keleten a görög és a szláv nyelvek is használatosak / nyugaton az egyházszervezet a pápa alá rendelve működik, keleten ún. autokefál (önálló) / nemzeti egyházak jöttek létre / ezek vezetői csak formálisan tartoztak a konstantinápolyi pátriárka alá / nyugaton több szerzetesrend is létrejött, míg keleten egy szerzetesi közösség tagja minden szerzetes / a nyugati szerzetesség gyakorlatiasabb / társadalmi szempontból is jelentős feladatokat vállaló, míg keleten inkább elmélkedő szerzetesség jött létre / a hívek számára a hitgyakorlás szempontjából mutat követendő mintát).	0–4
E3 A hitelvek kapcsán rögzíti, hogy a nyugati felfogás a Szentlelket az Atyától és a Fiútól is származtatja; rögzíti, hogy a keleti felfogás csak az Atyától származtatást fogadja el, és rávilágít egy hasonlóságra (pl. mindkét egyház elfogadja a szentháromság dogmáját) / ír még egy lényegi eltérést a hitelvekre vonatkozóan (pl. nyugaton csak egy szín alatt, azaz (kovásztalan) kenyérrel áldoznak, míg keleten megmaradt a két szín alatti áldozás, amihez kovászos kenyeret használnak), vagy az életvitel kapcsán rögzíti, hogy a nyugati egyház a cölibátust támogatta, s rögzíti, hogy a keleti egyház az alsóbb papság körében támogatja a házasságot, és rávilágít egy hasonlóságra a cölibátus kapcsán (az egyházi vagyon védelme mindkét egyházban fontos, mert a felsőbb egyházi vezetők a keleti egyházban is csak nőtlen papok vagy szerzetesek lehettek / a szerzetesek számára mindkét egyház szigorú önmegtartóztatást írt elő)	0–4
E4 A vizsgázó önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti választát.	0–4

Pontozás:

Minden tartalmi elem esetében: egy-egy rögzítés + egy összehasonlító megállapítás
(1 + 1 + 2 = 4 pont).

A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM	44
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i>	: 2
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM	22

11. FELADAT

Szempontok	Tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó az angol és a francia rendiség kialakulását és működését mutatja be. Válaszában a megadott szempontok szerint összeveti a két rendszert.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít egy évszámot az angol rendiségre vonatkozóan (pl. 1215-ben adták ki a Magna Chartát).	0–2
	T2 Rögzít egy évszámot a francia rendiség kialakulására vonatkozóan (pl. a 13–14. század).	0–2
	T3 Rögzít egy térbeli vonatkozást az angol rendiségre vonatkozóan (pl. I. János elveszítette franciaországi birtokait / az angol királyság grófságokra oszlott).	0–2
	T4 Rögzít egy térbeli vonatkozást a francia rendiségre vonatkozóan (pl. Flandriát meg akarták hódítani / a francia királyság tartományokra oszlott).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: társadalom/ társadalmi csoport, államszervezet, pápa, király.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: feudalizmus, rend, rendi gyűlés, rendi monarchia / rendi dualizmus.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–4
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy tényt a Magna Charta Libertatummal kapcsolatban (pl. a franciaországi birtokok elvesztése miatt pillanatnyilag csökkenő királyi hatalom ellen léptek fel a bárók / a királyság megerősítése volt a bárók célja a Magna Charta elfogadtatásakor / újabb adókat csak a királyi tanáccsal együtt vehetett ki a király / megadta a királyi tanácsnak az ellenállás jogát), rögzít egy tényt IV. Fülöp flandriai hódításával kapcsolatban a forrás alapján (a francia lovagok vereséget szenvedtek a flandriai városoktól), és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (pl. mindkét állam esetén fontos cél volt a királyi bevételek növelése).	0–4

	F2 Rögzít egy tény az első angol rendi gyűlés összehívásával kapcsolatban (pl. a Magna Chartát az uralkodók nem tekintették érvényesnek, ezért a bárók, a nemesség és a polgárok fellázadtak / 1265-ben a király nevében összehívták az első rendi gyűlést / erre a bárók mellett a grófságok és a polgárok képviselőit is meghívták), rögzít egy tény az első francia rendi gyűlés összehívásával kapcsolatban (pl. 12–13. században Franciaország befolyása növelése érdekében költséges háborúkat viselt / IV. Fülöp a pápasággal is szembekerült, mert elrendelte az egyház megadóztatását / IV. Fülöp 1302-ben összehívta az első rendi gyűlést / a rendi gyűlés elítélte a pápát / megszavazta az adókat), és rávilágít egy eltérésre (pl. Angliában társadalmi nyomásra, Franciaországban a király kezdeményezésére hívták össze az első rendi gyűlést).	0–4
	F3 Rögzít egy tény az angol rendi monarchia működésével kapcsolatban (pl. az angol parlament kétházás / felső és alsó házból áll), rögzít egy tény a francia rendi monarchia működésével kapcsolatban (pl. a nemesség, a papság, a polgárság az általános rendi gyűlést alkotta / a rendek külön üléseztek), és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (a főurak és a főpapok személyesen, az alsóbb nemesség, az alsóbb papság, a polgárok képvisleti úton vettek a döntéshozatalban részt) / eltérésre (pl. a törvényhozás szerkezete eltérő, jogköre azonban azonos / Angliában a parlament a rendi gyűlés színműve, Franciaországban a tartományi bíróságokat hívták így).	0–4
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a 13. században Angliában és Franciaországban is erősödött a királyi hatalom, és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (pl. a királyi hatalmat ellensúlyozandó a nemesség, a papság és a polgárság renddé szerveződött / a rendhez a feudális társadalom azonos jogállású / a társadalmi hierarchia azonos fokán álló kiváltságos rétegei tartoznak, melyek érdekeiket kollektív fellépéssel érvényesítették / a rendek kiváltságai közé tartozott mindkét országban a bíraskodás, a letartóztatás szabályozása, a hatalomban való részvétel, adómentesség/a társadalom kb. 7–8%-a képviseltette magát a rendi gyűlésben).	0–4

E2 Rögzíti, hogy Angliában és Franciaországban is kialakult a rendi monarchia / rendi dualizmus; és rávilágít egy hasonlóságra (mindkét országban kollektív kiváltságlevélben ismerte el az uralkodó a rendek jogait, és rendszeresen összehívta a rendeket / mindkét országban a rendi gyűlés jogköre a törvények elfogadása, végrehajtásuk ellenőrzése és az adókivetés jóváhagyása / a király kénytelen kiegyezni a társadalom befolyásos csoportjaival hogy növekedjenek a királyi bevételek / visszaszorulnak a feudális belharcok / a király a rendek között egyensúlyozva politizál) / eltérésre (pl. az angol királyok 1295 után rendszeresen összehívják a rendi gyűlést, míg a francia király megtehetette, hogy a gyorsabb döntésre hivatkozva az általános rendi gyűlést megkerülve a nagybirtokosokból és a főpapokból álló előkelők gyűlését hívja össze).	0–4
E3 Rögzíti, hogy a végrehajtó hatalom feje a király mindkét országban, és rávilágít egy hasonlóságra (a királyi felségjogok / hadsereg, a pénzügyek és a külügyek irányítása a királyok jogköre maradt / Angliában a grófságok a rendek irányítása alatt álltak, Franciáországban pedig jelentős szerepe volt a tartományi rendi gyűléseknek / mindkét országban önkormányzattal bíró városok voltak) / eltérésre (pl. Angliában a rendiség kialakulása a belső erőviszonyok változásának eredménye, míg Franciaországban IV. Fülöp azt is be akarta bizonyítani, hogy a királyi szuverenitást nem korlátozhatja az egyház / a pápa nem avatkozhat be a francia ügyekbe).	0–4
E4 A vizsgázó önálló ismereteivel, helyes megállapításával kiegészíti választát.	0–4

Pontozás:

Minden tartalmi elem esetében: egy-egy rögzítés + egy összehasonlító megállapítás (1 + 1 + 2 = 4 pont).

A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM	44
Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.	: 2
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM	22

12. FELADAT

Szemponatok	Tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a lutheri és kálvini reformáció irányzatait mutatja be. A vizsgázó válaszában a megadott szempontok szerint összeveti a két irányzatot.	0-2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti egy évszámot Luther vagy Kálvin fellépésével kapcsolatban vonatkozóan (pl. Luther 1517-ben tette közzé a pontjait / Kálvin fő műve 1536-ban jelent meg).	0-2
	T2 Rögzít egy további évszámot a reformációval kapcsolatban (pl. az augsburgi vallásbékét 1555-ben kötötték / a német parasztháború 1524–1526 között zajlott).	0-2
	T3 Rögzít egy térbeli vonatkozást Luther és Kálvin fellépésével kapcsolatban (pl. Luther Wittenbergben tevékenykedett / Kálvin Genfben tevékenykedett).	0-2
	T4 Rögzít egy további térbeli vonatkozást a reformációval kapcsolatban (pl. elsősorban a német nyelvű területeken volt jellemző / Angliába is áterjedt).	0-2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: egyház, reformáció, pápaság, hierarchia, vallásháború, dogma, eretnek.	0-2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: búcsúcédula, szentségek, szekularizáció, predesztináció, presbiter.	0-2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-4
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy tényt Luther fellépésével kapcsolatban (Luther a katolikus egyház elvilágiasodásával szemben lépett fel / Luther fellépésének a búcsúcédulák árusítása volt az előzménye / Luther a katolikus egyházat akarta megreformálni / Luther az egyházszervezettel szemben Jézust állítja az üdvözülés középpontjába / Luther a reformjavaslatait tézisek formájában fogalmazta meg), és rögzít egy tényt a predesztináció tanával kapcsolatban (Kálvin az isteni szuverenitás tanát vallotta / Kálvin az isteni döntéseket az emberi cselekedetek nem befolyásolják / Kálvin fogalmazta meg az eleve elrendelés	0-4

(predesztináció) tanítását / Kálvin szerint a kiválasztottság jele a tisztas, dolgos, sikeres élet / Kálvin legfontosabb tanait a Keresztény vallás tanítása című művében fogalmazta meg), és rávilágít egy lényegi **haszonlóságra** (pl. mindkét reformátor a Bibliához nyúlt vissza / radikálisan eltávolodtak a katolikus egyház által képviselt hagyományoktól / szembefordultak a katolikus dogmákkal).

F2 Rögzít egy tény Luther parasztháborúval kapcsolatos írása alapján (Luther elutasította az államhatalom megszüntetését és vagyonközösséget követelő anabaptisták tanításait / Luther fellépett a reformáció radikális irányzatai ellen / Luther elfogadta a fennálló feudális társadalmi rendet / Luther együttműködött a nemes-séggel és a protestáns fejedelmekkel / Luther a német parasztháborúban a parasztság ellen foglalt állást), és **rögzít** egy tény a zsarnokölés eszméjével kapcsolatban (pl. Kálvin szerint az uralkodók hatalma isteni eredetű / Kálvin szerint a zsarnokká lett uralkodókkal szemben fel lehet lépni / Kálvin tanításaiban megjelenik az ellenőrzött hatalom eszméje / Kálvin tanításai hozzájárultak a polgári társadalom és politikai intézmények kialakulásához / Kálvin hívei több országban is szembeszálltak az abszolutista módon kormányzó uralkodókkal), és rávilágít egy lényegi **eltérésre** (pl. Luther és a lutheri egyház megpróbált beilleszkedni a feudális társadalomba, míg Kálvin tanításai nagyban hozzájárultak a polgári társadalom politikai intézményeinek kialakulásához).

0-4

F3 Rögzít egy tény a lutheri egyetemes papság eszméjével kapcsolatban (Luther elutasította a katolikus egyházra jellemző hierarchikus felépítést; Luther megfogalmazza az egyetemes papság eszméjét; a lutheránus egyházra nem jellemző a hierarchia; Luther papság intézményét önmagának nem tekintik szentségnek), és **rögzít** egy tény a kálvinista egyházszervezettel kapcsolatban (pl. Kálvin elvetette a katolikus egyházra jellemző hierarchikus felépítést / Kálvin szerint minden közösségnek önállónak kell lennie / Kálvin szerint a közösségek vezetésébe a világi személyek (presbiterek) is beleszólhattak / Kálvin egyházszervezetében a vezetést

0-4

	a világi vezetők és a pásztorok közösen gyakorolták / Kálvin Genfben tevékenykedett), és rávilágít egy lényegi eltérésre vagy azonosságra (pl. mindkét felekezet elveti a katolikus egyházra jellemző hierarchiát; mindkét felekezet bevonja a világiakat az egyház irányításába; vagy a kálvini egyházszervezeti modellben minden közösség önállóan tekinthető).	
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti , hogy a reformáció előzményének a katolikus egyház elvilágiasodása tekinthető (pl. említést tesz a reneszánsz pápákról; II. Gyula; X. Leó; említést tesz a Szent Péter székesegyház építéséről; említést tesz a búcsúcedulákról; és rögzíti , hogy az elvilágiasodás már korábban is kiváltott már reformkísérleteket (pl. említést tesz a clunyi reformról; kolduló rendekről; eretnekmozgalmakról; huszita mozgalomról), és rávilágít egy lényegi hasonlóságra vagy különbségre (pl. Luther és Kálvin tanait a katolikus egyház egyaránt eretneknek minősítette; a reformátorokat a pápa kiátkozta; vagy Luther eredetileg a katolikus egyház megreformálására törekedett, míg Kálvin egy új egyház kialakítását tűzte ki célul).	0–4
	E2 Rögzíti Luther tanításainak további két fontos elemét (pl. anyanyelvi Biblia / bibliafordítások fontossága / cölibátus elvetése / katolikus szentségek elvetése / Krisztus általi üdvözülés / az úrvacsora fontossága / a zsoltárok fontossága / szerzetesrendek szükségességének tagadása), és rögzíti Kálvin tanításainak további két fontos elemét (kálvinista munkaetika / puritán jelleg / Bibliához történő visszanyúlás / isteni szuverenitás tana / szerzetesrendek szükségességének tagadása) és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (pl. mindkét reformátor a Bibliához nyúlt vissza; elvetette a katolikus hagyományokra épülő dogmákat; Krisztust állította a vallási élet középpontjába).	0–4
	E3 Rögzíti a lutheránus tanok terjedésének egy jellemzőjét (pl. Luthert a német fejedelmek támogatták; említést tesz Bölcs Frigyesről; említést tesz az augsburgi vallásbékére), és rögzíti a kálvinista tanok terjedésének egy jellemzőjét (pl. Hollandiában, Angliában, Skóciában, Magyarországon is elterjedtek; Magyarországon reformátusoknak nevezik őket; általában a polgári rétegek	0–4

fogékonyak a kálvinizmusra), és rávilágít egy lényegi **hasonlóságra** terjedésükkel vagy társadalmi hatásukkal kapcsolatban (pl. a terjedésük a katolikus megújulással lelassul; Dél-Európában nem terjednek el; terjedésük jelentősen átalakítja Európa kulturális viszonyait; terjedésük elősegíti az anyanyelvi kultúra fejlődését; terjedésük összefügg a könyvnyomtatás terjedésével)

E4 A vizsgázó önálló ismereteivel, helyes megállapításával kiegészíti válaszát.

0–4

Pontozás:

Minden tartalmi elem esetében: egy-egy rögzítés + egy összehasonlító megállapítás (1 + 1 + 2 = 4 pont).

A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM

44

Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.

: 2

ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM

22

13. FELADAT

Szempontok	Tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a kontinentális munkamegosztás gazdasági és társadalmi hatásait hasonlítja össze Európa nyugati és keleti régiójában. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0-2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti , hogy Amerika felfedezésére 1492-ben került sor.	0-2
	T2 Rögzíti , hogy bár a kontinentális munkamegosztás már a földrajzi felfedezések előtt megjelenik, de jellemzően a 16-18. században határozza meg Európa gazdaságának működését.	0-2
	T3 Rögzít Európa régióra vonatkozóan egy összehasonlító térbeli vonatkozást (pl. Nyugat-Európa a centrum, Kelet-Közép-Európa periféria / a centrum térségében kiemelkedő Amsterdam, London szerepe / Magyarországon a szárazföldi, Lengyelországban a tengeri kereskedelem dominál).	0-2
	T4 Rögzít egy térbeli vonatkozást (pl. a világkereskedelem központja az atlanti térség lett).	0-2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: kereskedelem / világkereskedelem, piac, centrum, periféria, stb.	0-2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: manufaktúra, bér munka, majorság / robot, jobbágyság stb.	0-2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-4
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy tényt a forrással kapcsolatban (pl. Anglia a világkereskedelem egyik központja / Anglia iparcikkével látja el kereskedelmi partnereit), rögzít egy tényt a forrás alapján (Lengyelországból a holland kereskedők szállították el a gabonát / a legnagyobb gabonaimportőrök a hollandok voltak / a népességnövekedés miatt Nyugat-Európa élelem-behozatalra szorul), és rávilágít egy lényegi eltérésre (pl. Nyugat-Európa	0-4

lesz a kelet-közép-európai agrártermelés, míg Kelet-Közép-Európa a nyugati iparcikkek piaca / a gyarmatokról származó nyersanyagok feldolgozása Nyugat-Európában történik, a gyarmatokra pedig készterméket szállítanak vissza).

F2 Rögzít egy tény a táblázat alapján Angliára vonatkozóan (pl. 100 év alatt a mezőgazdasági árak 2,8-szorosára nőttek/ a kezdeti stagnálás után a század közepétől ugrásszerűen nőttek / az ipari árak 1,5-szeresére nőttek / az ipari árak a kezdeti visszaesés után nőttek / a bérek 100 év alatt csak 10%-kal haladták meg a kiinduló értéket / a bérek jelentős visszaesés után nőttek), **rögzít** egy tény a táblázat alapján Lengyelországra vonatkozóan (pl. 100 év alatt a mezőgazdasági árak 3,1-szeresére nőttek/ a század elejétől folyamatos a növekedés / az ipari árak 1,5-szeresére nőttek / az ipari árak a kezdeti stagnálás után nőttek / a bérek 50%-kal nőttek / a bérek kezdeti stagnálás után nőttek), és rávilágít egy lényegi **hasonlóságra** (az árak emelkedése mindkét régióban az árforradalommal függ össze/ a 16. század közepétől Európába nagy mennyiségű nemesfém érkezett, ami elértéktelenedéshez vezetett / felhajtotta az árakat / az áremelkedés annak ellenére bekövetkezett, hogy az Európába behozott nemesfém nagyobb része Ázsiába került a luxuscikkek ellentételezéseként / az iparolló jelensége figyelhető meg, amikor a mezőgazdasági termékekért arányosan többet kellett fizetni, mint az iparcikkekért); **eltérésre** (pl. a mezőgazdasági termékek iránti kereslet már a 15. század közepétől megnőtt Nyugat-Európában az intenzív népességnövekedés miatt, Közép-Európában a népességnövekedés kisebb mértékű).

0–4

F3 Rögzít egy tény a balladával kapcsolatban (pl. a manufaktúrákban munkamegosztás van / gyerekek, nők és férfiak is dolgoznak a manufaktúrában), **rögzít** egy tény a magyar törvényekkel kapcsolatban (pl. a nemesség túlmunkával sanyargatja a jobbágyságot / az állam beavatkozik a jobbági munkaerő védelmében), és rávilágít egy lényegi **eltérésre** (pl. míg Nyugat-Európában a manufaktúrákban dolgoznak a földjüket vesztő szegények, Közép-Európában a mező-

0–4

	gazdasági konjunktúra miatt állandósul a jobbágyság / míg Nyugat-Európában tömegesen jelennek meg az olcsó árut előállító manufaktúrák, addig Közép-Európában a jobbágy ingyenmunkájára/ robotra építő majorság erősödik meg / a felfedezések gazdasági hatása következtében nyugaton megnő a társadalmi mobilitás, míg a keleti régiókban megmerevedtek a feudális keretek).	
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti , hogy (pl. a nemesfémeket a spanyolok hozták be a gyarmatokról / a nemesfém az amerikai gyarmatokról érkezett); rögzíti , hogy (pl. Európa középső és keleti területeire az Európán belüli kereskedelem révén jutott el a nemesfém), és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (pl. az áremelkedés Európa mindkét régiójában jelentősen növelte az ártermelést / mindkét régióban a termelési költségek csökkentése a cél) / eltérésre (pl. az ipari termelés intenzívebbé vált, míg a mezőgazdasági sokáig extenzív maradt).	0–4
	E2 Rögzíti , hogy az atlanti kereskedelem jelentős részét a kereskedelmi társaságok bonyolították; rögzíti , hogy Európa középső és keleti részén a kereskedelemben jelentős része volt a nemességnek, és rávilágít egy eltérésre (pl. a centrum országokban lezajlott a tőkés átalakulás / a magánvállalkozások erősödtek meg, míg a keletebbi területeken a nemesség nem vagy csak kisebb részben fektette be a megszerzett jövedelmet / saját vagyonának gyarapítására használta a bevételeket / a világgazdaság centrumává váló Nyugat-Európa a periféria területek kizsákmányolója lett / a félperiféria kizsákmányoló a periféria felől nézve, de kizsákmányolt a centrum által / a centrum és a periféria között egyenlőtlen csere valósul meg, mert a centrum olcsón vásárol nyersanyagot, miközben drágán ad el készterméket).	0–4
	E3 Rögzíti , hogy (pl. a centrum országokban a mezőgazdaságban dolgozók egy része / a növekvő népesség munkát kereső része vált a manufaktúrák bér munkásává / a társadalmi mobilitás lehetővé tette a polgári társadalom alapjainak a lerakását); rögzíti , hogy (pl. a keletebbi területeken a lakosság kisebb mértékben nőtt / a földesurak a röghöz kötéssel akarták megoldani a munkaerőhiányt), és rávilágít egy eltérésre (pl. míg nyugaton a kapitalista társadalom elemei jelentek meg: tőkés / vállalkozó nemes / gentry – bér munkás), addig	0–4

kelebbebbre a kiváltságos réteg akadályozta a társadalmi mobilitást / nyugaton a céhes keretek felbomlása zajlott / megjelent a piaci verseny, kelebbebbre fennmaradt a céhes rendszer / akadályozták a piaci verseny megjele-
nését).

E4 A vizsgázó önálló ismereteivel, helyes megállapítá-
saival kiegészíti választát. **0–4**

Pontozás:
Minden tartalmi elem esetében: egy-egy rögzítés + egy összehasonlító megállapítás
(1 + 1 + 2 = 4 pont).

A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM	44
Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.	: 2
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM	22

14. FELADAT

Szempontok	Tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó az ipari forradalom társadalmi hatásait hasonlítja össze a 19. század elején és végén Nyugat-Európában. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0-2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít egy évszámot az ipari forradalomra vonatkozóan (pl. az 1780-as években indult).	0-2
	T2 Rögzít a szakaszokra vonatkozóan, hogy az első a 19. század közepén, a második az I. világháborúval ért véget.	0-2
	T3 Rögzít egy térbeli vonatkozást (pl. az ipari forradalom Nagy-Britanniából indult).	0-2
	T4 Rögzíti , hogy a népességnövekedés először Nyugat-Európában játszódott le, és a század végére érte el Európa fejletlenebb régióit.	0-2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: gazdaság, termelés, népesség / népességnövekedés, város.	0-2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: polgári állam, ipari forradalom, középosztály, emancipáció.	0-2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-4
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy tényt az ábra alapján az első szakasszal kapcsolatban / (pl. a vezetőréteg nagyon csekély arányú / a középosztály aránya 5-6% / a középosztály a városi polgárságból jött létre / a munkásság aránya eléri a lakosság felét / a parasztok egy része a városokba költözve munkássá válik / a parasztság a társadalom kb. 40%-a lett a 19. század közepére), rögzít egy tényt a második szakasz kapcsán a forrás alapján (a vezető réteg nagyon csekély / a középosztály aránya kb. 23%-ra nő / a városi munkások egy része polgárosodott: (mérnökök), szakmunkások / a munkásság aránya a lakosság kb. 60%-a századfordulóra / a parasztok aránya kb. 20% a századfordulóra), és rávilágít a társadalmi változás egy lényegi	0-4

hasonlóságra a két szakasz között (pl. a vezetőréteg aránya nem változik) / **eltérésre** (pl. a munkásság arányának növekedése lelassult / a parasztság aránya tovább csökkent / a középosztály kb. 4-szeresére nő).

F2 Rögzít egy tény a demográfiai viszonyokkal kapcsolatban (pl. az ipari forradalom kezdetén a lakosság 12,7 millió / a lakosságon belül a foglalkoztatottak száma kb. 5 millió), **rögzít** egy tény az 1913-as adatokkal kapcsolatban (pl. a lakosság közel 43 millió / a lakosságon belül a foglalkoztatottak száma kb. 18,5 millió), és rávilágít egy lényegi **eltérésre** (pl. a lakosság 3-szorosára nőtt / a foglalkoztatottak körében kb. 4-szeres a növekedés), **hasonlóságra** (pl. az USA-ba irányuló jelentős kivándorlás sem torpantotta meg a népességnövekedést).

0-4

F3 Rögzít egy tény a nők alkalmazása kapcsán az első szakaszban (pl. a szegényebb rétegek körében a női munka megszokott, főként a könnyűiparban (pl. textil) / rossz munkakörülmények / megerőltető és rengeteg munka jellemző), **rögzít** egy tény a második szakaszra vonatkozóan (pl. a telefonközpontokban nagy többségben nők dolgoztak / tiszta, rendezett munkahely / fizikailag kevésbé megerőltető (ún. rózsaszín galléros munkák)), és rávilágít egy lényegi **eltérésre** (pl. a szolgáltató szektor erősödésével / a nem fizikai munkát igénylő ágazatokban nőtt a női munkaerő aránya / a munkásnők helyzetében valamelyest javulását eredményezték az ún. gyári törvények / már nemcsak a munkások körében, hanem a középosztályba tartozó nők közül is többen dolgoztak a házasságkötésig / a közvélemény jellemzően még elutasította, hogy a polgári réteghez tartozó férjezett nők dolgozzanak).

0-4

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

E1 Rögzíti, hogy Nyugat-Európában a század végére kialakult a polgári társadalom, **rögzíti**, hogy Közép-Kelet-Európában torlódó társadalom jött létre, és lényegi **hasonlóságra** világít rá az ipari társadalom két jellemzőjét említve (az ipari társadalom élén a vagyonos polgárság állt / alattuk az egyre szélesedő középosztály tagjai (vállalkozók, értelmiség) / az alsóbb rétegekhez a parasztság és az alkalmazottak tartoztak/ az alkalmazottakhoz soroljuk a munkásokat, akiknek szakmailag

0-4

képzett része egyre polgárosodottabb életet élhetett / a munkásságon belüli társadalmi helyzetet a képzettség / a szakma megbecsültsége / a szakmai tudás mélysége határozta meg) / **eltérésre** a két régió társadalomfejlődésére vonatkozóan (pl. a 19. század második felében létrejöttek a polgári társadalmak Nyugat-Európában, míg Közép- és Kelet-Európában a feudális és a kapitalista / ipari társadalmi szerkezet egymással összefonódva létezett / a fejletlen régiókban a volt nemesség és az egyház befolyása jóval nagyobb maradt, míg a nyugati társadalmakban gyakorlatilag teljesen visszaszorult).

E2 Rögzíti, hogy a század végén Nyugat-Európában a születésszám csökkenni kezdett/ a népesség növekedése lelassult; **rögzíti**, hogy Közép-Kelet-Európában a század végén a születésszám még magas, és rávilágít egy **hasonlóságra** (pl. a demográfiai robbanás az életkörülmények javulásával függ össze, mert a halandóság lényegesen csökkent / a népességnövekedés feltétele a mezőgazdaság eltartó-képességének növekedése (gépésítés) / a népesség növekedése miatt több a munkaerő és erősödött a belső piac / minőségi javulást hozott az életkörülményekben, hogy a tömegtermelés következtében a reálbérek növekedtek) / **eltérésre** (pl. az iparilag fejlett régiókban egyrészt a nők később mentek férjhez, így kevesebb gyermek születhetett meg / a csecsemőhalandóság csökkenése miatt kevesebb gyermeket vállaltak a családok / az urbanizáció következtében a nagycsaládok helyett a generációk különválása egyre jellemzőbb lett a 19. század végére).

0-4

E3 Rögzíti, hogy az ipari forradalom kezdetén a szegényebb nők keresők voltak / a módosabbak eltartottak / a módosabbak feladata a családról való gondoskodás; **rögzíti** hogy a század végére jelentősen javultak a tanulási és munkavállalási esélyek a középosztálybeli nők számára a városokban / a vidéken élő nőket érintették legkevésbé a változások, és rávilágít egy **eltérésre** (pl. a szegényebb nők a gyárakban dolgoztak, a középosztálybeliek főként az állami és a szolgáltató szektorban helyezkedtek el / a lányok számára alapított iskolák száma nőtt a század végére / tudományos képzésben is

0-4

részesültek, de vezető pozíciókban még ritka volt a nő a század végén is / a nők fizetése, munkahelyi előmenetele és közéleti szerepe jóval elmaradt a férfiakétól, ezért indult a 19. század végén Nagy-Britanniából a nők emancipációjáért folytatott harc).

E4 A vizsgázó önálló ismereteivel, helyes megállapításával kiegészíti választát. **0–4**

Pontozás:
Minden tartalmi elem esetében: egy-egy rögzítés + egy összehasonlító megállapítás (1 + 1 + 2 = 4 pont).

A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM	44
Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.	: 2
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM	22

15. FELADAT

Szempontok	Tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó első és a második világháború jellegzetességeit hasonlítja össze. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti az első világháború időbeli határait (1914–1918).	0–2
	T2 Rögzíti a második világháború időbeli határait (1939–1945).	0–2
	T3 Rögzít egy térbeli vonatkozást az első világháborúra vonatkozóan (pl. Flandria, Somme, Tannenberg, Isonzó).	0–2
	T4 Rögzít egy térbeli vonatkozást a második világháborúval kapcsolatban (pl. Leningrád, Sztálingrád, Kurszk, Normandia).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: háború, hátszág, fegyver, hadsereg, fegyverletétel, ütközet.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: állóháború, villámháború, gázfegyver, atombomba, holokauszt, genocídium.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–4
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy tényt az első világháborús légi összecsapással kapcsolatban (pl. a világháborúban megjelent a légi hadviselés megjelenése és kezdetleges alkalmazása / megjelentek a leghajók és repülőgépek / a légi hadászati eszközök elsősorban még csak a felderítést szolgálják / elsősorban ellenséges repülőket és katonai célpontok ellen alkalmazzák a repülőket), és rögzít egy tényt a lebombázott Drezdára vonatkozó forrással kapcsolatban (pl. a légi hadviselés a második világháborúban jelentősen tovább fejlődik / a légi hadviselés meghatározóvá válik / a leghajók alkalmazása háttérbe szorul / bombázó repülőgépek polgári célpontokat (városokat, gazdasági létesítményeket) is támadnak / a légi hadviselés alkalmazása a totális háború egyik meghatározó eleme), és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (pl. a légi közlekedés	0–4

vívmányait mindkét háborúban alkalmazták), vagy **különbségre** (pl. az első világháborúban a légierő még kezdetleges fegyvernemnek számított / a második világháborúban jellemzően polgári célpontok ellen is használták a repülőket).

F2 Rögzít egy tény az első világháborús gázfegyverekkel kapcsolatban (pl. megjelennek a harci gázfegyverek / a modern tudomány (vegyipar) vívmányait is alkalmazták / először a németek vetik be, de nem sokkal később az antant is alkalmazza / kezdetleges gázfegyverek az alkalmazóinak is problémákat okoztak (pl. széljárás megfordulása esetén) / a harci gázok elleni védekezésésként megjelent a gázálarc), és **rögzít** egy tény a második világháborús atomfegyverek alkalmazásával kapcsolatban (pl. megjelennek az atomfegyverek / a modern tudomány (atomfizika) vívmányait alkalmazták / először az amerikaiak vetik be, de később a szovjetek is kifejlesztik a saját atomfegyverüket / az atombomba bevetése sohasem látott pusztítást okozott / az atombomba bevetése a háború befejezésére kényszerítette a japánokat), és rávilágít egy **hasonlóságra** (pl. mindkét fegyver a tudományos-technikai fejlődés eredményeként jelenhetett meg) vagy **eltérésre** (pl. a gázfegyvereket elsődlegesen katonai célpontok ellen vetették be / a gázfegyverek ellen lehetőség volt a védekezésre / az atomfegyvereket az amerikaiak polgári célpontok ellen vetették be / az atomfegyverek ellen nem lehet védekezni / az atomfegyverek felgyorsították a háború befejezését).

0–4

F3 Rögzít egy tény az első világháborús hadifoglyokat ábrázoló fényképpel kapcsolatban (pl. jórészt betartották a nemzetközi hadviselési egyezményeket; a hadifoglyokat többnyire a hágai egyezményeknek megfelelően kezelték; a hadifoglyok tömeges kivégzése nem volt jellemző; még a lovagiasság bizonyos mértékben jelen volt a hadviselésben), és **rögzít** egy tény a wannsee-i konferencia jegyzőkönyvével kapcsolatban (pl. a háború összekapcsolódott a szervezett népiirtással / az emberek tömegeit jól szervezeten és „iparszerűen” ölték meg / a genocídium elsősorban az alacsonyabb rendűnek minősítette embercsoportok ellen irányultak (zsidóság,

0–4

	cigányság) / a holokauszt színterei a koncentrációs táborok (munkatáborok, megsemmisítő táborok) voltak / a népirtás összekapcsolódott a náci „életter-elmélettel”), és rávilágít egy lényegi eltérésre a háború totális jellegével vagy a népirtásokkal kapcsolatban (pl. a második világháborúra jellemző volt a polgári lakosság bizonyos csoportjainak megsemmisítése; a hadifoglyokkal szembeni első világháborús bánásmód mellett utal pl. a katyni mészárlásra).	
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti az első világháború hadviselő feleit, szövetségi rendszereit (pl. az első világháború központi hatalmak és az antant összecsapása volt), és rögzíti a második világháború hadviselő feleit, szövetségi rendszereit (pl. a második világháború a tengelyhatalmak és a szövetséges hatalmak összecsapása volt), és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (pl. mindkét háborút egy német vezetésű szövetségi rendszer robbantotta ki; mindkét háborút a nyugati hatalmak által vezetett szövetségi rendszerek nyerték meg).	0–4
	E2 Rögzíti , hogy az első világháború jellemzően állóháború volt (a háborút lövészárkok-harcászat jellemezte), és rögzíti , hogy a második világháborút nem állóháború (mozgóháború) volt, és rávilágít a különbség egyik lényegi elemére (pl. az első világháborút a védekező fegyverek fölénye jellemezte; a második világháborúban a gépesített hadviselés miatt gyorsan mozogtak a hadseregek; a hadviselést a gyorsan mozgó páncélos / harckocsizó egységek határozták meg).	0–4
	E3 Rögzíti egy tényt az első világháborús hátszaggal / a polgári lakosság helyzetével kapcsolatban (pl. a háborút nagy lelkesedés fogadta; a háborúban a polgári áldozatok száma nem érte el a katonai áldozatok számát; a hátszágot korlátozások érték; említést tesz élelmiszerjegyekről, fogyasztáskorlátozásról), és rögzíti egy tényt a második világháborús hátszaggal / a polgári lakosság helyzetével kapcsolatban (pl. a háborút a társadalom többsége elutasította; a háborúban a polgári áldozatok száma magasabb volt a katonai áldozatok számánál; a totális háborúban a polgári lakosságot is célpontnak tekintették; a háború összekapcsolódott	0–4

a népiirtással), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. csak a második világháborút tekinthetjük totális háborúnak; az első világháború polgári áldozatainak száma sokkal kisebb volt; az első világháborúban nem volt jellemző a népiirtás)	
E4 A vizsgáló önálló ismereteivel, helyes megállapításával kiegészíti választát.	0–4
<i>Pontozás:</i> <i>Minden tartalmi elem esetében: egy-egy rögzítés + egy összehasonlító megállapítás (1 + 1 + 2 = 4 pont).</i>	
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM	44
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i>	: 2
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM	22

16. FELADAT

Szempontok	Tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgáló az I. és II. világháború lezárásakor a német kérdésben megnyilvánuló nagyhatalmi érdekeket hasonlítja össze. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0-2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít egy évszámot az I. világháborúra vagy az azt követő helyzetre vonatkozóan (pl. 1914–1918 között tartott / a német békét 1919-ben kötötték / a Népszövetség 1919-ben jött létre).	0-2
	T2 Rögzít egy évszámot a II. világháborúra vagy az azt követő helyzetre vonatkozóan (pl. 1939–1945 között tartott / az 1947-es párizsi béke zárta / az ENSZ 1945-ben jött létre).	0-2
	T3 Rögzít egy térbeli vonatkozást az I. világháború utáni rendezésre vonatkozóan (pl. Elzász és Lotaringia Franciaországhoz került / a Saar- és a Rajna-vidéket megszállták a szövetségesek (franciák) / tiltották az Anschlusst / Németország a lengyel korridor miatt két részre szakadt).	0-2
	T4 Rögzít egy térbeli vonatkozást a II. világháború utáni rendezésre vonatkozóan (pl. Németországot négy megszállási övezetre osztották / nyugati zónák brit, francia és amerikai, a keleti szovjet megszállás alatt).	0-2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. antant, jóvátétel, reváns, szövetségesek, nácizmus.	0-2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. Népszövetség, Anschluss, hidegháború, ENSZ, szuperhatalom.	0-2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-4

Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy tényt Wilson véleményével kapcsolatban (pl. igazságos béke megkötését tűzte ki célul / a béke és a biztonság garantálására egy szervezet felállítását javasolta), rögzít egy tényt Roosevelt véleményével kapcsolatban a forrás alapján (a béke garantálására egy általános érvényű szervezetet hozzanak létre / Roosevelt reményei szerint pedig a három nagyhatalom meg egyezése egy újfajta diplomácia kezdetét jelentheti), és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (mindketten a tartós béke megteremtését tűzték ki célul / mindkettő szerző az USA elnöke).	0–4
	F2 Rögzít egy tényt a versailles-i békével kapcsolatban (pl. Elzász-Lotaringia Franciaországhé / a békeszerződést tartalmazta az Anschluss tilalmát / később tisztázott mértékű háborús jóvátétel fizetésére kötelezték a németeket / a hadsereg maximális létszámát 100 ezer főben határozták meg (ebből 4000 tiszt) / feloszlatták a vezérkart / megtiltották modern fegyverzet hadrendbe állítását / a flottát elsüllyesztették), rögzít egy tényt a potsdami nyilatkozattal kapcsolatban (pl. Németország demilitarizálása / nácizmus megsemmisítése / náci párt megsemmisítése / náci törvények visszavonása / háborús bűnösök felelősségre vonása), és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (pl. mindkét esetben a győztesek érdeke érvényesült / Németországot és német népet nyilvánította a háborúért felelősnek).	0–4
	F3 Rögzít egy tényt Lloyd George véleményével kapcsolatban (pl. a brit miniszterelnök szerint a Németország meggyengítését célzó területi „rendezések” komoly veszélyeket rejtenek magukban / Németországtól elvett területeken élő jelentős számú németiség számára elfogadhatatlan az anyaországtól való leválasztás / az új/ kis államok (pl. cseh, lengyel) könnyen kerülhetnek kiszolgáltatott helyzetbe / nincs stabil kormányzatuk), rögzít egy tényt Kennan véleményével kapcsolatban (pl. az amerikai diplomata szerint vagy egész Németországban érvényesül majd a szovjet totalitarizmus vagy Németország nyugati részét annyira megerősítik, hogy ütközőként helyt tudjon állni / azt javasolja, hogy a nyugati zónákat egyesítsék és erősítsék meg, reálisnak tartja,	0–4

	hogy Németország két részre fog szakadni), és rávilágít egy lényegi különbségre (az I. világháború után érdek-különbségek okoztak feszültséget a győztesek között, míg a II. világháború után az ideológiai különbség miatt alakult ki feszültség a győztesek között).	
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy (pl. az I. világháború végén egy fegyverszünet zárta a német részvételt / az I. világháború békekötéssel zárult a németek számára); rögzíti, hogy (pl. a II. világháború végén Németország feltétel nélkül kapitulált / a II. világháborút lezáró párizsi békék nem vonatkoztak Németországra / négyhatalmi [amerikai, brit, francia és szovjet] megszállás alatt volt), és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (Németország mindkét világháborút elvesztette) / eltérésre (pl. az I. világháború végén Németország elkerülte a totális vereséget, a II. világháború végén az ország elveszítette szuverenitását).	0–4
	E2 Rögzíti, hogy (pl. az I. világháború végén nem merült fel a német egység megszüntetése / az ellenfél gyengítése a cél / a franciák annyira le akartak gyengíteni Németországot, hogy komolyabb veszélyt többet ne jelentsen / az amerikaiak és a britek azonban nem akarták Németországot túlságosan megalázni); rögzíti, hogy (pl. a II. világháború végén eredetileg a német egységet fenn kívánták tartani/ a kibontakozó hidegháborús feszültség miatt az amerikaiak, a britek és a franciák támogatták nyugati övezetek együttműködését), és rávilágít egy eltérésre (pl. az I. világháború után főként francia és brit érdekek szerint alakult Németország sorsa, 1945 után azonban az USA és a Szovjetunió határozta meg Németország sorsát).	0–4
	E3 Rögzíti, hogy 1919-ben az amerikai csapatokat kivonták Európából; rögzíti hogy 1945 után viszont a nyugati érdekek nyomatékossítása miatt ott maradtak Németországban, és rávilágít egy eltérésre a (pl. az I. világháború után egy kompromisszumos béke született / a béke jelentős sérelmeket okozott Németországban, de nem gyengítette le annyira, hogy később ne jelentsen háborús veszélyt / a revánspolitika érvényesült a két világháború között / a II. világháború után közvetlenül Németországgal nem kötöttek békét / a kibonta-	0–4

kozó hidegháborús feszültség miatt a nyugatiak attól tartottak, hogy a Szovjetunió egész Németországot érdekszférájába akarja vonni / a megosztottságot igazolja, hogy 1949-ben létrejött az NDK és az NSZK).

E4 A vizsgázó önálló ismereteivel, helyes megállapításával kiegészíti válaszát.

0–4

Pontozás:

Minden tartalmi elem esetében: egy-egy rögzítés + egy összehasonlító megállapítás (1 + 1 + 2 = 4 pont).

A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM

44

Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.

: 2

ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM

22

17. FELADAT

Szempontok	Tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgáló az USA és a Szovjetunió politikai lépéseit hasonlítja össze a hidegháború kezdetén. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0-2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít két évszámot a nyugati tömb kialakulására vonatkozóan (pl. 1946 fultoni beszéd, 1947 Truman-doktrína / Marshall-segély, 1949 NSZK / NATO létrejötte).	0-2
	T2 Rögzít két évszámot a keleti tömbre vonatkozóan (pl. 1947 Kominform, 1949 NDK / KGST, 1955 Varsói Szerződés létrejötte).	0-2
	T3 Rögzíti , hogy Nyugat-Európa az USA, Közép- és Kelet-Európa a SZU érdekszférája / a „vasfüggöny” a két tábor elválasztó határ.	0-2
	T4 Rögzíti Németországra vonatkozóan, hogy a nyugati zónából jön létre az NSZK, a keletiből pedig az NDK.	0-2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: állam, hidegháború, demokrácia, bipoláris / kétpólusú világ.	0-2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: vasfüggöny, KGST, NATO, Varsói Szerződés, berlini fal.	0-2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-4
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy tényt Churchill beszédével kapcsolatban. (pl. a kontinenst „vasfüggöny” / katonai/ műszaki/ ideológiai határzár osztja ketté nyugati (demokratikus) és keleti (kommunista) tömbre), rögzít egy tényt berlini fallal kapcsolatban a forrás alapján (Nyugat- és Kelet-Berlint választja el), és rávilágít egy lényegi eltérésre (pl. a vasfüggöny a hidegháború kezdetén még nem valóságos építmény, míg a berlini fal igen / a SZU által katonailag megszállt területek határa a vasfüggöny, míg a falat az NDK építtette meg).	0-4

	F2 Rögzít egy tény a Truman beszéddel kapcsolatban (pl. a világot a szabad, demokratikus nemzetek és a totalitárius rendszerek ellentéte osztja meg / az USA feladata a szabad választás biztosítása minden nép számára / ez az elv a Truman-doktrína), rögzít egy tény a Kominform határozattal kapcsolatban (pl. a világ a kizsákmányoló imperialistákra az imperialistaellenes, demokratikus táborra oszlik / a népi demokráciáknak le kell győznie a kapitalista blokkot / a sztálinizmus átvételét gyorsította a Kominform megalakulása / ez az elv a Zsdanov-doktrína), és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (pl. mindkét tábor elismeri a bipoláris világ létrejöttét / mindkét doktrína a saját világnézetét tartotta követendőnek és terjesztendőnek) / eltérésre (pl. mindkét szuperhatalom a saját berendezkedését / ideológiáját / táborát tartja demokratikusnak).	0–4
	F3 Rögzít egy tény a képpel kapcsolatban (pl. Marshall-terv a háború utáni újjáépítés az USA támogatásával / a plakáton a nyitott sorompó mutatja, hogy a németek várják az amerikai támogatást / a keleti tömb országai elutasították), rögzít egy tény az ábrával kapcsolatban (pl. a KGST-t a SZU irányította / az egyes országok legerősebben a SZU-hoz kötődnek / a KGST kisebb államai között laza kapcsolat), és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (pl. mindkét gazdasági intézkedés az egyes táborok politikai közösségének megerősítését is célozza / a két világrend gazdasági elszigetelődése is végbement).	0–4
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy az USA célja a feltartóztatás, rögzíti, hogy a SZU célja az ellenőrzése alá tartozó területeken megerősíteni a hatalmát, és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (pl. mindkét szuperhatalom katonai jelenlétével akarja hatalmát bebiztosítani / mindkét ország saját politikai rendszerét akarja az általa ellenőrzött területen elterjeszteni / megtartani) / eltérésre (pl. az USA érdeke a kapitalizmus visszaállítása, míg a SZU egypártrendszerű kommunista / szocialista államokat akar létrehozni / az USA elfogadja, hogy a SZU által megszállt országokban a szovjet típusú politikai és gazdasági rendszer jön létre, míg a SZU elutasítja a burzsoá ideológia befolyást / ezzel igazolja a táboron belüli terrort / Tito kiközösítését / a koncepciók pereket).	0–4

E2 Rögzíti, hogy az USA a nyugati táborn vezető szuperhatalom, rögzíti, hogy a SZU a keleti táborn vezető szuperhatalom, és rávilágít egy hasonlóságra (nem érdekük a közvetlen katonai konfrontáció / a diplomáciai viszony a legkritikusabb helyzetekben sem szakadt meg / a helyi konfliktusok egyik résztvevője mögé az egyik, másik szereplője mögé a másik szuperhatalom állt / mindkét ország katonai integrációt hoz létre [NATO, Varsói Szerződés]).	0–4
E3 Rögzíti, hogy (pl. a nyugati hatalmak által ellenőrzött német területeken gazdasági reformot vezettek be / a nyugatiak megoldották Nyugat-Berlin ellátását a blokád alatt); rögzíti hogy (pl. a SZU elzárkózik a reformoktól / blokád alá vonja Nyugat-Berlint), és rávilágít egy hasonlóságra (pl. mindkét tábor számára releváns megoldást jelentett Németország kettéosztása / a kettéosztott Németország lett a két tömb határa) / eltérésre (pl. az NSZK kapitalista gazdaságú demokratikus berendezkedésű állam, az NDK a szocialista tömb része lett / a berlini falra azért volt szükség, mert Berlin kettéosztottságát kihasználva keletnémet állampolgárok milliói menekültek nyugatra, ahol befogadták őket).	0–4
E4 A vizsgáló önálló ismereteivel, helyes megállapításával kiegészíti válaszát.	0–4

Pontozás:

Minden tartalmi elem esetében: egy-egy rögzítés + egy összehasonlító megállapítás (1 + 1 + 2 = 4 pont).

A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM	44
Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.	: 2
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM	22

18. FELADAT

Szempontok	Tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgáló az olajválságok kapitalista és a szocialista tömbre gyakorolt gazdasági hatását hasonlítja össze. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít egy évszámot (pl. az első olajválság 1973-ban / a jóm kippuri háború következménye volt).	0–2
	T2 Rögzít egy évszámot (pl. a második olajválság 1979-ben / az USA-barát iráni sah bukásának következménye volt).	0–2
	T3 Rögzít egy térbeli vonatkozást (pl. mindkét olajválság a Közel-Kelet / olajtermelő arab országok térségéből indult).	0–2
	T4 Rögzít egy térbeli vonatkozást (pl. az 1970-es évekre a két tömb között intenzívebbé válik a kereskedelem / a szocialista gazdasági együttműködés a KGST).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: gazdaság / gazdasági válság, kereskedelem, hidegháború.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: olajválság, KGST, harmadik világ.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–4
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy tényt a sah nyilatkozatával kapcsolatban (pl. a nyugatiak olcsón kapják a nyersanyagot / a készterméket aránytalanul drágán adják/ a sah igazságtalannak érzi az USA politikáját/ bejelenti az olaj árának emelését / az OPEC országok bevetik az olajfegyvert / a sah egyéb téren USA-barát politikát folytat), rögzít egy tényt Brezsnyev véleményével kapcsolatban a forrás alapján (a gazdasági válság a kapitalista államokban hat / a kapitalista tömb gazdasági összeomlásához vezet / a válság elősegíti a szocializmus terjedését), és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (pl. mindkét szöveg bírálja a kapitalista rendszert).	0–4

	F2 Rögzít egy tény a fejlett országok energia-felhasználásával kapcsolatban (pl. a hetvenes évek elejére szénhidrogénfüggés alakul ki/ a kőolaj + földgáz együtt 71%), rögzít egy tény a szocialista országok energia-felhasználásával kapcsolatban (pl a kőolaj + földgáz 47%) / a szénhidrogén-felhasználás 2/3-a a nyugati országokénak), és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (pl. az energiafelhasználásban a szilárd tüzelőanyagok szerepe csökken, a szénhidrogének részaránya nő / eltérésre (pl. a szocialista tömbben a szilárd tüzelők (pl. szén) aránya magasabb a tőkés országokénál / a szénhidrogéneké jelentősen kisebb a tőkés országokénál).	0-4
	F3 Rögzít egy tény a szovjet gabonaimporttal kapcsolatban (pl. a SZU gabonaimportja 15 év alatt 20-szorosára nő), rögzít egy tény az olajkitermeléssel kapcsolatban (pl. a kitermelt kőolaj 15 év alatt harmadára csökken / az új kutakból kinyert olaj mennyisége felére csökken), és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (pl. a szovjet gazdaság válságát mutatja mindkét adat / mezőgazdaságban és a kőolajiparban is elmaradott a technológia).	0-4
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy (pl. az olajtermelő / arab országok az Izraelnek támogatást nyújtó / és a világ legnagyobb kőolaj-felhasználójaként ismert USA helyzetét akarták az áremeléssel / az olajszállítás ideiglenes leállításával nehezíteni), rögzíti, hogy (pl. a szocialista országok az olaj- és földgázszükségletük döntő részét a Szovjetunióból fedezték), és rávilágít egy lényegi eltérésre (pl. az olajárrobbanás a szocialista országokat később / nem közvetlenül érintette).	0-4
	E2 Rögzíti, hogy (pl. az olajválságok hatására a fejlett országokban jelentős gazdasági reformok történtek / az olajsokkok megrendítették a II. világháború utáni olajbőség által kiváltott optimista gazdasági jövőképet); rögzíti, hogy (pl. a szocialista tömbben ezek a reformok nem / későn indultak el), és rávilágít két rendszerintű eltérésre (pl. a nyugati reformok közül említ egyet: korlátozó intézkedések / intenzív kampány az üzemanyag-takarékosság népszerűsítésére / atom-, víz-	0-4

és szél erőművek / elbocsátások / bérek átmeneti be-
gyasztása / szerkezetváltás / a szolgáltató szektor erősí-
tése), és ír egy indokot, ami miatt elmarad a restrikció
a keleti tömbben (pl. tervgazdaság / teljes foglalkozta-
tottság / életszínvonal emelésének illúziója / a KGST-n
belüli együttműködés sem eredményes / egyszerre
jellemző a pazarlás és a hiánygazdaság / a tagállamok
egymással versengő nehézipart építettek ki).

E3 Rögzíti, hogy (pl. Nyugat-Európa egyre nagyobb
mennyiségben vásárol a Szovjetuniótól olajat); **rögzíti**,
hogy (pl. a Szovjetunió növeli olajbevételeit / a KGST-n
belül is megemeli az olaj árát / a kitermelés visszaesik
a nyolcvanas években / a szovjet olajexport csökken / az
olajexportból származó árbevétel visszaesik), és rávilá-
gít egy **eltérésre** (pl. míg Nyugat-Európa / a fejlett világ
kilábal a válságból / addig a szocialista tömb országai el-
adósodnak / a modernizálódó nyugati gazdaság áruinak
ára egyre magasabb, míg a szocialista áruké alacsonyan
marad / összekapcsolja a cserearányromlás és az adós-
ságspirál jelenségét / az 1960-as években a szocialista
országok látványos gazdasági növekedést produkáltak,
az 1970-es években azonban ez a növekedés már elma-
radt a nyugati társadalmakétól).

0–4

E4 A vizsgáló önálló ismereteivel, helyes megállapítá-
saival kiegészíti választát.

0–4

Pontozás:

Minden tartalmi elem esetében: egy-egy rögzítés + egy összehasonlító megállapítás
(1 + 1 + 2 = 4 pont).

A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM

44

Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.

: 2

ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM

22

19. FELADAT

Szempontok	Tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a nemesség kialakulását mutatja be összehasonlítva a nyugat-európai és a magyarországi változásokat. Válaszában a megadott szempontok szerint összeveti a két rendszert.	0-2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti egy évszámot a nyugat-európai nemesség jogainak kialakulására vonatkozóan (pl. 1215 Magna Charta).	0-2
	T2 Rögzít egy évszámot a magyar nemesség jogainak kialakulására vonatkozóan (pl. 1222-es Aranybulla vagy 1351-es törvények).	0-2
	T3 Rögzít egy térbeli vonatkozást nyugat-európai nemesség kialakulására vonatkozóan (pl. a frankoknál kialakult társadalmi mintákat veszik át az európai országok).	0-2
	T4 Rögzít egy térbeli vonatkozást a magyar nemesség kialakulására vonatkozóan (pl. jelentős szerepet játszottak ebben a nyugatról érkező lovagok).	0-2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: társadalom/ társadalmi csoport, király / királyság, feudalizmus, nemes.	0-2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: lovag, hűbériség, Aranybulla, szerviens.	0-2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-4
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy tényt a frank elittel kapcsolatban (pl. az előkelők a törzsi vezetőkből és a római nagybirtokosokból jöttek létre), rögzít egy tényt a magyar elittel kapcsolatban a forrás alapján (a törzsi vezetőkből és a többnyire német lovagokból jött létre), és rávilágít egy lényegi eltérésre a két elit között (pl. a frankoknál összeolvadt a hódító germán és a korábban ott élő római lakosság, míg a magyaroknál az elit zömmel a honfoglaló magyar törzsek leszármazottaiból áll, s csak kisebb számban érkeztek német lovagok).	0-4

	F2 Rögzít egy tényt a nyugati függőségi viszonyokkal kapcsolatban (pl. a hűbéres (vazallus) és hűbérúr (senior vagy dominus) viszonyát szerződés szabályozta / a hűbéri kapcsolat kölcsönös kötelezettségen alapult), rögzít egy tényt a familiaritással kapcsolatban (pl. a bárók kényszerítették a kisebb nemeseket szolgálatra a védelemért cserében), és rávilágít egy lényegi eltérésre a függőségi viszonyok között (pl. míg nyugaton szabályozott hűbéri lánc jön létre, Magyarországon nincs ilyen lánc / nyugaton a vazallus annak tartozik katonai vagy hivatali szolgálattal, akitől a földet kapja míg Magyarországon a föld a királytól származik, de szolgálattal a bárónak tartozik a familiáris / nyugaton a szerződés megszegése esetén fel lehetett bontani a hűbéri viszont, míg Magyarországon a báróktól való személyi függés miatt a köznemesség számára ez kockázatos lépés lehetett).	0–4
	F3 Rögzít egy tényt az angol nemesség és a király viszonyával kapcsolatban (pl. az angol király elvesztette a franciaországi birtokait), rögzít egy tényt a magyar nemesség és a király viszonyával kapcsolatban (pl. a magyar királyok jelentős nagyságú birtokokat adományoztak el), és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (pl. mindkét állam a földbirtok-adományozáson keresztül működött, de az uralkodónak a földbirtokon kívül más lehetősége nem volt a katonai és egyházi elit támogatásának biztosítására / mindkét államban a királyi hatalom gyengülése vezetett a földbirtokosok jogait szabályozó dokumentum kiadásához / mindkét dokumentum tartalmazza az ellenállás jogát, amit az előkelők gyakorolhattak) / rávilágít egy lényegi eltérésre (pl. az angoloknál a nemesség alkalmazhat kényszerítő eszközöket a jogait tiszteletben nem tartó királlyal szemben, míg Magyarországon nem ad ilyen eszközt az Aranybulla a nemesség kezébe).	0–4

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti , hogy a feudális alapvető rétegei a papság, a katonák és a termelők / első kettő az elit / Európában a nemesség feudális előjogokkal, születési és származási alapú kiváltságokkal rendelkező uralkodó társadalmi csoport, és rávilágít egy lényegi hasonlóságra a nemesség jogaira vonatkozóan (pl. mindkét országban rendelkezik az adómentesség mellett politikai jogokkal is/ a nemesség a kiváltságok mellett kisebb-nagyobb földterületekkel is rendelkezik / a földért cserében olyan szolgálattal tartozik, ami összeegyeztethető az illető szabad jogi státuszával (katonai, hivatali, tanácsadói).	0–4
	E2 Rögzíti , hogy (pl. nyugaton a papság kiváltságai már az ókorból származnak / a harcolók és a termelők csoportja a 8. századtól vált el); rögzíti , hogy (pl. Magyarországon a papság kiváltságai Szent Istvántól származnak / a harcolók és a termelők csoportja a 10–11. századtól vált el), és rávilágít egy hasonlóságra az elit kialakulására vonatkozóan (pl. az elithez tartozók mindkét térségben a föld tulajdonosai, akik a birtokhoz azt művelő jobbágycsaládokat is kaptak az adományozótól) / eltérésre az elit kialakulására vonatkozóan (pl. nyugaton a nemesség sajátos társadalmi fejlődés eredménye, míg a magyar elit kialakulása kb. 200 éves késéssel történt részben a nyugati minták alapján).	0–4
	E3 Rögzíti , hogy Angliában a Magna Charta szabályozza a nemesség jogait; rögzíti , hogy Magyarországon az Aranybulla tartalmazza a szerviensek és a várjobbágyok jogait, és rávilágít egy eltérésre a dokumentumokra vonatkozóan (pl. míg a Magna Charta már meglevő, de sértett jogokat akart biztosítani, addig az Aranybulla kifejlődőben lévő jogok tervezete: örökítés nemzetségen belül, adómentesség / Nyugaton az örökíthetőség már a 9. századtól kialakul, míg Magyarországon 1222-ben mondják ki először / Nyugaton az örökítés joga megmarad, Magyarországon az 1351-es törvények az örökiséggel korlátozzák ezt a jogot).	0–4
	E4 A vizsgáló önálló ismereteivel, helyes megállapításával kiegészíti választát.	0–4

Pontozás:

Minden tartalmi elem esetében: egy-egy rögzítés + egy összehasonlító megállapítás
(1 + 1 + 2 = 4 pont).

A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM

Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.

ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM

20. FELADAT

Szempontok	Tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó az angol és a magyar rendiséget hasonlítja össze a megadott szempontok alapján. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0-2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti , hogy a Magna Charta Libertatumot 1215-ben adták ki, s említ még egy, az angol rendiséghez kapcsolódó évszámot (1265, 1295).	0-2
	T2 Rögzíti , hogy az Aranybullát 1222-ben adták ki és 1351-ben erősítették meg.	0-2
	T3 Rögzíti a téma egy angol térbeli elemét (pl. a főváros London, az ország grófságokra van osztva).	0-2
	T4 Rögzíti a téma egy magyar térbeli elemét (pl. a királyi központ Buda/ Visegrád, a bányavárosok a Felvidéken található, az ország vármegyékre van osztva).	0-2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. állam, nemes, polgárság, város, kiváltság.	0-2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. rend / rendi monarchia, országgyűlés / parlament, adó, bandérium, zsoldos hadsereg.	0-2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-4
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy tényt az 1265-ös dokumentummal kapcsolatban (pl. a bárók mellett a grófságok és a városok 2-2 küldötte is meghívást kapott az első rendi gyűlésbe), rögzít egy tényt az 1447-es dokumentummal kapcsolatban (meghívottak: főpapok, bárók és a 20 jobbagynál többel bíró nemesek személyesen), és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (pl. az angol rendi gyűlést a király nevében rendelték el, míg a magyar a részben királyi jogkört gyakorló Hunyadi János kormányzó meghívására ült össze)/ eltérésre (pl. az angoloknál egyelőre nincs szó a rendszeres gyűlésről, míg a magyar meghívottak minden év Pünkösdjén kötelesek megjelenni / az angol rendi gyűlést a felkelések lezárására hívták össze, míg a magyart a bárói ligák közötti hatalmi harc és a külső fenyegetés elhárítása [III. Frigyes, török] inspirálta).	0-4

	F2 Rögzít egy tény a Magna Chartával kapcsolatban (pl. a dokumentum egységesíti a mértékegységeket / a londoni mértékegységeket vezeti be az országban), rögzít egy tény Luxemburgi Zsigmond városi törvényeivel kapcsolatban (pl. a dokumentum egységesíti a mértékegységeket / a budai mértékegységeket vezeti be az országban), és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (pl. az egységesítés a polgárság érdekeit szolgálta / a kereskedelmet könnyítette / a király a polgárság megnyerésére törekedett az intézkedésekkel / a királyoknak jelentős jövedelmei származtak a polgárságtól). / eltérésre (pl. Angliában a városokból származó jövedelmek alapvetően az iparon és a kereskedelmen alapultak, míg Magyarországon elsősorban a nemesérc-bányászaton / az angol polgárság jóval számottevőbb társadalmi csoport, mint a magyar).	0–4
	F3 Rögzít egy tény a Magna Chartával kapcsolatban (pl. 25 bárónak megadta az ellenállás jogát/ ha a király megsérti a dokumentumban foglaltakat, felléphetnek ellene), rögzít egy tény az Aranybullával kapcsolatban (pl. a magyar bárók megkapták az ellenállás jogát / ha a király megsérti a dokumentumban foglaltakat, felléphetnek ellene), és rávilágít egy lényegi eltérésre (pl. az angol bárók kényszerintézkedéseket is alkalmazhatnak, míg a magyar előkelők nem/ míg az angol bárók lefoglalhatják a király birtokait, a magyar bárók ilyen jogot nem kapnak).	0–4
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy az angol királyok nem tartották be a Magna Charta pontjait, rögzíti, hogy Habsburg Albert nem tartotta be a trónra lépésekor tett ígéreteket, és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (pl. a királyi hatalmat ellensúlyozandó a nemesség, a papság és a polgárság renddé szerveződött / a rendhez a feudális társadalom azonos jogállású/ a társadalmi hierarchia azonos fokán álló kiváltságos rétegei tartoznak, melyek érdekeiket kollektív fellépéssel érvényesítették / a társadalom kb. 7–8%-a képviseltette magát a rendi gyűlésben / a rendek kiváltságai közé tartozott mindkét országban a bírászkodás, a letartóztatás szabályozása, a hatalomban való részvétel, adómentesség)/ eltérésre (pl. az első angol rendi gyűlésre kb. 200 évvel korábban került sor, mint	0–4

a magyarra / Angliában társadalmi és gazdasági fejlettség miatt a 13. században lezajlott a rendiség kialakulása, míg Magyarországon a fejletlenebb körülmények miatt 1222-től 1439-ig tartott a folyamat).	
E2 Rögzíti, hogy az angol parlament felsőházából (Lordok Háza) és alsőházából (Közrendűek Háza) áll, rögzíti, hogy a magyar rendi gyűlés a felsőtáblából és az alsótáblából áll, és rávilágít egy hasonlóságra (pl. a főnemesség és főpapság személyesen, nemesség és polgárok küldötteken keresztül vett részt a rendi gyűlésen / kollektív kiváltságlevelekben ismerte el az uralkodó a rendek jogait, és rendszeresen összehívta a rendeket / mindkét országban a rendi gyűlés jogköre a törvények elfogadása, végrehajtásuk ellenőrzése és az adókimérés jóváhagyása / a király kénytelen kiegyezni a társadalom befolyásos csoportjaival, hogy növekedjenek a királyi bevételek vagy visszaszoruljanak a feudális beharok) / eltérésre (pl. a magyar rendi gyűlés alsótáblájának összetétele később rögzült, a korszakban még hol személyesen, hol képviselők útján vett részt a munkájában a nemesek / a király a rendek között egyensúlyozva politizál, de a magyar bárók befolyása erős marad, mert a nemesség a familiaritás miatt függő helyzetben van).	0–4
E3 Rögzíti, hogy Angliában a korszakban már a zsoldos hadviselés jellemző; rögzíti hogy a magyar haderő a nemesi bandériumokra épült, és rávilágít egy eltérésre (pl. az angol uralkodó a rendektől függetlenebb politikát folytathatott, mint a magyar / a magyar nemesség kiváltságai közé tartozott a honvédelmi kötelezettség, míg az angol nemesség adófizetéssel megválthatta a katonai kötelezettségét).	0–4
E4 A vizsgázó önálló ismereteivel, helyes megállapításával kiegészíti választát.	0–4

Pontozás:

Minden tartalmi elem esetében: egy-egy rögzítés + egy összehasonlító megállapítás (1 + 1 + 2 = 4 pont).

A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM	44
Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.	: 2
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM	22

21. FELADAT

Szempontok	Tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a katolikus megújulás folyamatát mutatja be Közép-Európában és Magyarországon. A vizsgázó válaszában a megadott szempontok szerint összeveti a két folyamatot.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít egy évszámot a katolikus megújulás (közép-) európai folyamatával kapcsolatban (pl. 1545–1563).	0–2
	T2 Rögzít egy évszámot a katolikus megújulás magyarországi folyamatával kapcsolatban (pl. 1635).	0–2
	T3 Rögzít egy térbeli vonatkozást a katolikus megújulás (közép-) európai folyamatával kapcsolatban (pl. Csehországból kiűzték a protestánsok jelentős részét).	0–2
	T4 Rögzít egy térbeli vonatkozást a katolikus megújulás magyarországi folyamatával kapcsolatban (elsősorban Nyugat-Magyarországon volt hatása).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: vallás, egyház, felekezet, szerzetesrend, abszolutizmus, háború, zsinat.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: jezsuita, barokk, Index, ellenreformáció, rekatolizáció.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–4
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy tényt III. Pállal kapcsolatban (pl. összehívta a tridenti zsinatot; a 16. század közepén ült a pápai széken; fontos szerepe volt a katolikus megújulás elindulásában; ő ismerte el a jezsuita rendet) és rögzít egy tényt Pázmány Péterrel kapcsolatban (pl. esztergomi érsek volt; a jezsuitáknál tanult; protestáns családba született; a magyar katolikus megújulás legfontosabb alakja; iskolákat alapított; protestáns főurakat térített katolikus hitre; csak korlátozottan támogatta az abszolutizmus kiépítését), és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (pl. mindkét személy nagyon fontos szerepet játszott a katolikus megújulás sikereiben; a katolikus megújulást az egyházi elit kezdeményezte).	0–4

	F2 Rögzít egy tényt a jezsuita renddel kapcsolatban (pl. Loyolai Szent Ignác alapította; 1540-ben jött létre; oktató tevékenységet folytatott; katonás hierarchia jellemezte; élén a generális állt; a módszereik egy részét a reformátusoktól vették át; templomaik barokk stílusban épültek), és rögzít egy tényt a nagyszombati templommal kapcsolatban (pl. barokk stílusú templom; jezsuita templom; kapcsolatba hozza a nagyszombati egyetemmel; kapcsolatban hozza Pázmány Péterrel/ Esterházy Miklóssal; kapcsolatba hozza a jezsuitákkal), rávilágít hasonlóságra (pl. a jezsuiták szerepére az európai és a magyarországi katolikus megújulásban; utal az oktatás és a jezsuiták kapcsolatára; utal a jezsuiták és a barokk kapcsolatára).	0–4
	F3 Rögzít egy tényt a harmincéves háború cseh szakaszával kapcsolatban (pl. Fehérhegynél a katolikus császáriak győztek; a protestáns szövetségesek vereséget szenvedtek; a fehérhegyi vereség után a cseh rendi jogokat felszámolták; a cseh protestánsokat elűzték), rögzít egy tényt a linzi békével kapcsolatban (I. Rákóczi György bekapcsolódott a harmincéves háborúba; az Erdélyi Fejedelemség a protestáns szövetség tagja volt; az erdélyi beavatkozásokat békék zárták le; a linzi béke biztosította a protestánsok szabad vallásgyakorlatát; a szabad vallásgyakorlatot a jobbágyságra is kiterjesztették), rávilágít egy lényegi hasonlóságot vagy eltérésre (pl. a cseh rendek és az Erdélyi fejedelemséggel szövetkező magyar rendek a protestáns szövetséghez csatlakoztak vagy az erdélyi fejedelmek beavatkozása megvédte a szabad vallásgyakorlatot; a magyar protestánsok jogait sikerült biztosítani).	0–4
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy az európai katolikus megújulás előzménye a reformáció volt (pl. utal a reformáció tárnyszerére; utal a az egyház válságára a reformáció által adott válaszokra; utal a katolikus egyház kisserződésére bizonyos területekről), rögzíti, hogy a protestáns tanok a magyarlakta területeken is megjelentek (pl. megnevez protestáns többségűvé vált területeket; megnevez magyar reformátorokat; megállapítja, hogy a magyar elit jelentős része protestánsná vált), és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (pl. a katolikus egyház megújulása elkerülhetetlen volt; a katolikus megújulás a reformációra adott válasz volt).	0–4

E2 Rögzíti, hogy a katolikus megújulás legfontosabb reformjait a tridenti zsinaton fogadták el (pl. pápai hatalom megerősítése; búcsúcédulák árusításának tilalma; Index összeállítása; gyónás szentségének megerősítése; a jezsuiták szerepének megerősítése), rögzíti a katolikus megújulás magyarországi jellegzetességeit/eseményeit (pl. jezsuiták szerepe; barokk megjelenése; nagyszombati egyetem alapítása), rávilágít egy lényegi hasonlóságra (pl. a jezsuiták fontos szerepet játszottak; a tridenti zsinaton elfogadott reformjavaslatok jelentek meg a magyarországi megújulás folyamatában).	0–4
E3 Rögzíti, hogy a Habsburg Birodalom nyugati felében katolicizmus megújulása együtt járt az abszolutizmus kiépítésével (pl. cseh rendi jogok korlátozása; Habsburg örökös királyság; protestánsok elűzése; birtokadományozások katolikus egyháznak; protestáns nemesség birtokainak elkobzása), rögzíti , hogy az erdélyi fejedelmek beavatkozása Magyarországon lehetővé tette a rendi jogok megvédését (pl. utal Bethlen Gábor szerepére; utal a nikolsburgi békére; utal arra, hogy Pázmány kiállt a rendi jogok mellett), rávilágít egy lényegi különbségre a megújulás politikai-társadalmi következményeivel kapcsolatban (pl. Magyarországon az abszolutizmus kiépítése később vette kezdetét; a rekatolizáció Magyarországon elsősorban a társadalom legfelső rétegét érintette; Magyarországon nem került sor a protestánsok tömeges kiűzésére).	0–4
E4 A vizsgázó önálló ismereteivel, helyes megállapításával kiegészíti választát.	0–4

Pontozás:

Minden tartalmi elem esetében: egy-egy rögzítés + egy összehasonlító megállapítás (1 + 1 + 2 = 4 pont).

A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM	44
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i>	: 2
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM	22

22. FELADAT

Szempontok	Tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó az ipari forradalom társadalmi következményeit hasonlítja össze Nagy-Britanniában és Magyarországon. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0-2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít egy évszámot (pl. az ipar forradalom az 1780-as években indult / a polgári államok a 19. században alakultak ki / a 19. század végére Nagy-Britanniában kialakult az ipari társadalom / a 19. század első felében a világ gazdaság vezető hatalmává vált).	0-2
	T2 Rögzít egy évszámot (pl. Magyarországon a 19. század második felében bontakozott ki az ipari forradalom / a tankötelezettséget az 1868.évi törvény írta elő).	0-2
	T3 Rögzít egy térbeli vonatkozást Nagy-Britanniára vonatkozóan (pl. Nagy-Britanniában indult el az átalakulás / az új szórakozási lehetőségek a nagyvárosokban alakultak ki / a korszakban Nagy-Britanniából jelentős a kivándorlás pl. az USA területére / a korszakban a gyarmatokról bevándorlás is zajlik).	0-2
	T4 Rögzít egy térbeli vonatkozást Magyarországra vonatkozóan (pl. a félperiféria többi országához hasonló a helyzete / fejlettségben közeledett a centrum országokhoz / Magyarország a közép-európai térséghez tartozik / a korszakban jelentős a kivándorlás pl. az USA területére / a korszakban Galíciából bevándorlás zajlik).	0-2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. gazdaság, termelés, népesség / népességgrobbanás, város.	0-2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. polgári állam, ipari forradalom, középosztály, torlódó társadalom, népoktatás.	0-2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-4

Ismeretszer-
zés, a források
használata

F1 Rögzít egy tényt a britekkel kapcsolatban (pl. század első felében a lakosság 8 millióról 19 millióra nőtt / az ipari forradalom első szakaszában csökkent a halálozási ráta (29 %-ról 20-ra) / a születési ráta a század közepéig hullámzó, de lényegesen magasabb a halálozásnál), **rögzít** egy tényt a magyar fejlődéssel kapcsolatban a forrás alapján (19. század második felében népessége 14 millióról 24 millióra nőtt / az 1870-es évek elején rövid időre a halálozás meghaladta a születés számát (kolera járvány), utána a népesség újra nő), és rávilágít egy lényegi **hasonlóságra** (pl. a halandóság lényegesen csökkent, a születések száma még magas / az életkörülmények javulása a táplálkozás és egészségügy fejlődésével összefügg / a mezőgazdaság termelékenysége javulása (gépesítés) hozzájárult az élelmezés javulásához / a gyermekhalandósági mutatók is csökkentek Európa szerte / a népességnövekedés miatt a belső piac nő / a népességnövekedés annak ellenére megtörtént, hogy mindkét országból jelentős volt a kivándorlás a században).

0–4

F2 Rögzít egy tényt a fejlett országok oktatásával kapcsolatban (pl. nagy különbség van az oktatás elterjedtsége között a fejlett országokban is / Belgiumban az 5–14 év közötti gyerekeknek 30%-a jár iskolába, Franciaországban 81,6% / az Egyesült Királyság közepes értékkel szerepel / a gyerekek közel fele jár csak iskolába.), **rögzít** egy tényt a magyar oktatással kapcsolatban (pl. az oktatás szélesebb köröket érint / a tanköteles korú tanulók száma a korszak végéig folyamatosan nőtt / 1910-re megközelítette a tankötelesek 90%-át / az 1868. évi népoktatási törvény sikeresen elkezdődött az analfabetizmus visszaszorítása / az oktatás egyre szélesebb köröket érint / az iskoláztatási feltételek súlyos hiányai ellenére a népoktatás intézményhálózatának alapjai kialakultak), és rávilágít egy lényegi **hasonlóságra** (pl. a 19. században kialakuló polgári államok törvénybe iktatták a tankötelezettséget / képzettebb munkaerőtől nagyobb teljesítményt várhattak el mind az államigazgatásban, mind a gazdaságban / az oktatás stratégiai ágazat / az iskoláztatás szintje alapvetően összefüggött az adott népcsoport, nemzetiség életmódjával, a térség gazdasági fejlettségével / az iskolába járás nem jelenti azt, hogy a diák minden előírt évfolyamot elvégezte, többször is ismételtetett).

0–4

	F3 Rögzít egy tény a brit társadalom életmódjával kapcsolatban (pl. az új szórakozási formák közé tartozott a futball), rögzít egy tény a magyar társadalom életmódjával kapcsolatban (pl. a futball elterjedt Magyarországon is / a plakát egy prágai és két budapesti csapat közötti / az OMM-en belüli rangadóra invitál), és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (pl. a futball az alacsonyabb jövedelmű társadalmi rétegekben vált nagyon népszerűvé, a vagyonosabbak inkább pl. a teniszt pártolták / klubok alakultak, versenyszabályzatok kidolgozása / hazai és nemzetközi mérkőzéseket rendeztek).	0–4
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy Nyugat-Európában a század végére kialakult a polgári társadalom, rögzíti, hogy Közép-Kelet Európában torlódó társadalom jött létre, és lényegi hasonlóságra világít rá az ipari társadalom két jellemzőjét említve (pl. az ipari társadalom élén a vagyonos polgárság állt / alattuk az egyre szélesedő középosztály tagjai (vállalkozók, értelmiség) / az alsóbb rétegekhez a parasztság és az alkalmazottak tartoztak/ az alkalmazottakhoz soroljuk a munkásokat, akiknek szakmailag képzett része egyre polgárosodottabb életet élhetett / a munkásságon belüli társadalmi helyzetet a képzettség, a szakma megbecsültsége és a szakmai tudás mélysége határozta meg (szakmunkás, betanított és segédmunkás)), és rávilágít egy lényegi eltérésre a két régió társadalomfejlődésére vonatkozóan (pl. a 19. század második felében létrejöttek a polgári társadalmak Nyugat-Európában, míg Közép- és Kelet-Európában a feudális és a kapitalista / ipari társadalmi szerkezet egymással összefonódva létezett / a fejletlen régiókban a volt nemesség és az egyház befolyása jóval nagyobb maradt, míg a nyugati társadalmakban gyakorlatilag teljesen visszaszorult / a magyar társadalomfejlődés eltérése a megkésett, de gyors iparosodásból fakad).	0–4
	E2 Rögzíti, hogy (pl. a század második felében Nyugat-Európában a születésszám csökkenni kezdett/ a népesség növekedése lelassult); rögzíti, hogy (pl. Közép-Kelet-Európában a század végén a születésszám csökkenni kezdett), és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (pl. a demográfiai robbanás az életkörülmények javulásával függ össze, mert a halandóság lényegesen	0–4

csökkent / a népességnövekedés feltétele a mezőgazdaság termelékenységének javulása (gépesítés) / a népesség növekedése miatt több a munkaerő és erősödött a belső piac / minőségi javulást hozott az életkörülményekben, hogy a tömegtermelés következtében a reálbérek növekedtek), és rávilágít egy lényegi **eltérésre** (pl. az iparilag fejlett régiókban egyrészt a nők később mentek férjhez, így kevesebb gyermek születhetett meg / másrészt a csecsemőhalandóság csökkenése miatt kevesebb gyermeket vállaltak a családok / az urbanizáció következtében a nagycsaládok helyett a generációk különválása egyre jellemzőbb lett, ami a fejletlen régióban megkétszerezve jelentkezik).

E3 Rögzíti, hogy (pl. a fejlett országokban az új szórakozási formák közé tartozott még pl. mozi / turizmus / cirkusz / kávéházba járás); **rögzíti**, hogy (pl. Magyarországon a polgárosodás is megkésett / ellentmondásos), és rávilágít egy lényegi **hasonlóságra** (pl. új jelenség a megnövekedett szabadidő, ami a munkaidő csökkenése miatt / az alkalmazotti réteg bővülése jóvoltából következett be / a szórakoztatóipar üzletté vált, minden társadalmi réteget megpróbált kiszolgálni).

E4 A vizsgázó önálló ismereteivel, helyes megállapításával kiegészíti választát.

0–4

0–4

Pontozás:

Minden tartalmi elem esetében: egy-egy rögzítés + egy összehasonlító megállapítás (1 + 1 + 2 = 4 pont).

A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM

44

Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.

: 2

ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM

22

23. FELADAT

Szempontok	Tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó az amerikai függetlenségi háború és az 1848-as magyar szabadságharc kitörésének okait és végkifejletét hasonlítja össze. Kitér a két Függetlenségi nyilatkozat közötti hasonlóságokra és különbségekre is. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0-2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti , hogy az amerikai gyarmatok 1776. július 4-én kiáltották ki függetlenségüket / az angolok 1783-ban ismerték el a gyarmatok függetlenségét.	0-2
	T2 Rögzíti , hogy Magyarország 1849. április 14-én kiáltotta ki függetlenségét / a szabadságharc 1849. augusztus 13-án bukott el.	0-2
	T3 Rögzít egy térbeli vonatkozást (pl. az észak-amerikai angol gyarmatok függetlenedtek / Philadelphiában kiáltották ki a függetlenséget).	0-2
	T4 Rögzít egy térbeli vonatkozást (pl. Magyarország a Habsburg Birodalom részét képezte / Debrecenben kiáltották ki a függetlenséget).	0-2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: nép, nemzet, birodalom, gyarmat/gyarmati függés, függetlenség.	0-2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: trónfosztás, felvilágosodás / népfel-ség / társadalmi szerződés / szabadságjog, Pragmatica Sanctio/ áprilisi törvények.	0-2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-4

Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy tényt Paine véleményével kapcsolatban (pl. a gyarmati függés akadályozta az amerikai területek fejlődését), rögzít egy tényt Kossuth cikkével kapcsolatban (pl. Kossuth veszélyben látta az önálló magyar hadügy- és pénzügyminisztérium létét / úgy látta, bécsi körök a független magyar kormány felszámolására törekkenek / véleménye szerint Jellasics támadása összefüggésben állt a magyar önállóság felszámolására való törekvésekkel / az udvar a birodalmi egység helyreállítására törekedett), és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (pl. mindkét politikus a konfliktus felvállalása mellett foglal állást) / eltérésre (pl. az amerikai gyarmatokon gazdasági, a magyarok és a bécsi udvar között inkább politikai jellegű az ellentét).	0–4
	F2 Rögzít egy tényt az amerikai Függetlenségi nyilatkozattal kapcsolatban (pl. a felvilágosodás eszméit képviseli / deklarálja az életre/ szabadságra / tulajdonszerzésre / boldogságra való jogot / a természetjog alapján áll / kimondja a társadalmi szerződés / népfeltség elvét / a polgárok leválthatják a kormányukat), rögzít egy tényt a magyar Függetlenségi nyilatkozattal kapcsolatban (pl. a Habsburgok elárulták a magyarokat / hitszegők lettek / fegyvert fogtak a magyarokra / megsértették a Pragmatica Sanctiot), és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (mindkét nép kimondja a függetlenségét / deklarálja a vele szembenálló hatalom alkalmatlanságát / a vele szembenállót teszi felelőssé a történelemért) / eltérésre (pl. az amerikai dokumentum általános elveket rögzít inkább, a magyar konkrét sérelmeket sorol indoklásul).	0–4
	F3 Rögzít egy tényt az amerikai plakáttal kapcsolatban (pl. a gyarmatok összefogása az egyetlen jó megoldás/ megvalósult ez az összefogás), rögzít egy tényt az olasz rajzzal kapcsolatban (pl. Oroszország (a medve) túlereje kiszolgáltatja a fiatal női alakként ábrázolt Magyarországot a kétfejű „sasnak”, azaz Ausztriának/ Magyarországot: fiatal, erőteljes duzzadó női test – Ausztria már megöregedett és gyenge („eljárt felette az idő”) / az olasz rajzoló szimpatizált a magyar szabadságharcral), és rávilágít egy lényegi eltérésre (pl. az amerikai függetlenségi háború a volt gyarmatok győzelmével zárult, a magyar szabadságharc azonban elbukott).	0–4

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti , hogy a gyarmatok és Anglia közötti konfliktus a hétéves háború után bontakozott ki; rögzíti , hogy a magyarok és a bécsi udvar közötti konfliktus a hadügy- és a pénzügy jogkörének tisztázatlansága miatt robbant ki, és rávilágít egy lényegi eltérésre (pl. az amerikaiaknál a polgári engedetlenségi mozgalmak elleni angol fellépés, Magyarországon a bécsi udvar egységesítő törekvései miatt tört ki a fegyveres harc / míg az Egyesült Államok Anglia gyarmataként kiáltja ki függetlenségét, addig Magyarország a birodalmát centralizálni és országunkat korábbi önállóságától megfosztani akaró Habsburgoktól akar megszabadulni).	0–4
	E2 Rögzíti , hogy Amerikában a gyarmatok kongresszusa döntött a függetlenség kérdésében; rögzíti , hogy (pl. a függetlenséget az országgyűlés mondta ki / az olmützi alkotmány beolvasztotta Magyarországot a Habsburg Birodalomba; és rávilágít egy hasonlóságra (pl. az amerikaiak nem ismerték el az angol kormányzat, a magyarok pedig a Habsburg uralom / Ferenc József uralkodásának jogszerűségét / leváltották az angol, illetve a Habsburg kormányzatot).	0–4
	E3 Rögzíti , hogy az USA köztársaság lett; rögzíti , hogy Magyarország monarchia maradt, és rávilágít egy eltérésre (pl. az amerikaiak számíthattak külső / francia támogatásra, a magyarok ellen viszont összefogtak a nagyhatalmak / a magyar függetlenséget nem ismerték el a nagyhatalmak / a nagyhatalmak érdeke az erő-egyensúly megőrzése, s ehhez szükség van az egységes Habsburg Birodalomra).	0–4
	E4 A vizsgázó önálló ismereteivel, helyes megállapításával kiegészíti válaszát.	0–4

Pontozás:

Minden tartalmi elem esetében: egy-egy rögzítés + egy összehasonlító megállapítás (1 + 1 + 2 = 4 pont).

A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM	44
Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.	: 2
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM	22

24. FELADAT

Szemponatok	Tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgáló a német és magyar zsidótörvényeket hasonlítja össze. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít egy évszámot a náci Németországra vonatkozóan (pl. hatalomra jutás 1933) és említi a nagy gazdasági világválság időpontját (1929–1933).	0–2
	T2 Rögzít egy, a forrásokban nem szereplő évszámot a magyar zsidótörvényekre vonatkozóan (pl. I. zsidótörvény 1938) és említi, hogy Magyarország 1944-ben német megszállás alá került.	0–2
	T3 Rögzít egy térbeli vonatkozást a szélsőjobboldali ideológiák hatására vonatkozóan (pl. a gazdasági világválság után Európa-szerte megerősödött).	0–2
	T4 Rögzít egy térbeli vonatkozást a magyar–német kapcsolatra vonatkozóan (pl. a korszakban Magyarország legjelentősebb kereskedelmi partnere Németország / a magyar revíziós törekvéseket támogatták a németek).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: állam, gazdasági válság, diszkrimináció, társadalom / társadalmi csoport.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: nemzetiszocializmus, fajelmélet / zsidóüldözés, nyilas / nyilas mozgalom, zsidótörvény.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–4
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy tényt a nürnbergi törvényekkel kapcsolatban (pl. tiltja a házasságot / nemi érintkezést a zsidók és nem zsidók között / zsidók nem tarthatnak 45 évesnél fiatalabb német cselédet), rögzít egy tényt a III. zsidótörvénnyel kapcsolatban a forrás alapján (pl. tiltja a házasságot / nemi érintkezést a zsidók és nem zsidók között / a törvény megszegése miatt börtön, közügyektől eltiltás), és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (mindkét törvény a magánélet területén korlátoz / a fajelmélet alapján a zsidóság negatív megkülönböztetését / alsóbbrendűségét mondja ki / „fajvédelmi” törvényeknek is	0–4

	hívták ezeket a dokumentumokat / említ még a magánélet korlátozására vonatkozó két intézkedést – pl. gettókba zárást, tömegközlekedéstől eltiltást, szórakozóhelyekről való kitiltást stb.).	
	F2 Rögzít egy tényt a német törvénnyel kapcsolatban (pl. kötelezővé teszi a zsidócsillag viselését), rögzít egy tényt a magyar rendelettel kapcsolatban (pl. sárga / hatágú csillag viselése kötelező), és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (pl. mindkét országban hatodik életévtől kötelező nyilvános helyen való megjelenéskor / a megbélyegzést, nyilvános megkülönböztetést szolgálta ez az intézkedés) / eltérésre (pl. míg Németországban 1941-től kötelező, Magyarországon 1944-től / a német megszállástól érvényesítették teljes szigorral a szabályt).	0–4
	F3 Rögzít egy tényt a német gazdasági szabályozással kapcsolatban (pl. tilos zsidók alkalmazása kereskedelemben / fuvarozásban / kézműves szakmákban / zsidó vezetők elbocsátása ezekben az ágazatokban), rögzít egy tényt a II. zsidótörvénnyel kapcsolatban (pl. a zsidók számára kiadott iparendélyek száma max. 6% az adott településen / közérdekből (pl. ellátási probléma) kivétel tehető), és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (pl. az értelmiségi pályákon országos számarányukat felülmúló mértékben voltak jelen zsidók / az egzisztenciális ellehetetlenítés miatt korlátozták a foglalkoztatásukat) / eltérésre (pl. a magyar törvény megengedőbb a németnél).	0–4
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a nagy gazdasági világválság jelentős szerepet játszott Hitler / nácik hatalomra jutásában, rögzíti, hogy a gazdasági világválság következtében / 1933 után nyert nagyobb teret a szélsőjobboldal Magyarországon, és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (pl. mindkét országban megerősödött az antiszemitizmus / cél egy fajilag homogén állam létrehozása, ezért elkezdődött a zsidóság diszkriminációja / a zsidóságot azonosították a nagytőkével és a kommunizmussal is / kiemelték internacionalista elkötelezettségét / a nemzeti érdekek és értékek ellenségének tekintették a zsidóságot / az ideológiai közeledés összefüggött a két ország közötti gazdasági kapcsolatok erősödésével / mindkét ország érdekelt volt a versailles-i békerendszer revíziójában).	0–4

E2 Rögzíti, hogy Németországban a nürnbergi törvények határozták meg, hogy ki számít zsidónak; rögzíti, hogy Magyarországon az I. és II. zsidótörvény határozta meg, hogy ki számít zsidónak, és rávilágít egy hasonlóságra (az izraelit vallásúakon kívül faji alapon határozták meg) / eltérésre (pl. a magyar szabályozás szigorúbb, mert két zsidó felekezethez tartozó nagyszülő vesz alapul, míg a német hármat / a német összlakosság 1%-a, míg a magyar 6%-a zsidó / arányosan Magyarországon több volt a zsidónak minősülő lakos).	0–4
E3 Rögzíti, hogy Németországban a nürnbergi törvények megvonják az állampolgárságot a zsidóktól; rögzíti hogy Magyarországon a teljes jogfosztás a német megszállás időszakában következik be, és rávilágít egy hasonlóságra (pl. az állampolgárság megvonása azt jelentette, hogy a törvények nem védik a zsidóságot az adott államban / megtiltották az állami színek/jelképek használatát számukra / az antiszemita propaganda része, hogy senkit sem büntettek a zsidók ellen elkövetett egyéni „túlkapásokért” / a diszkriminatív törvények megteremtették a további jogelvonások alapját / alapot jelentettek a zsidóellenes atrocitásokra / említ egy-egy esetet pl. kristályéjszaka Németországban, Kamenec-Podolszkij Magyarország kapcsán).	0–4
E4 A vizsgáló önálló ismereteivel, helyes megállapításaital kiegészíti választát.	0–4

Pontozás:

Minden tartalmi elem esetében: egy-egy rögzítés + egy összehasonlító megállapítás (1 + 1 + 2 = 4 pont).

A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM	44
Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.	: 2
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM	22

25. FELADAT

Szempontok	Tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a sztálini Szovjetunió és a Rákosi-korszak politikai rendszerét hasonlítja össze. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0-2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít egy évszámot a sztálini Szovjetunióra vonatkozóan (pl. 1922-től nevezzük Szovjetuniónak / 1929-től működött Sztálin egyeduralkodója / 1934-től indult el a nagy terror / tisztogatás / Sztálin 1953-ban halt meg).	0-2
	T2 Rögzít egy évszámot a Rákosi-korszakra vonatkozóan (pl. Rákosi 1945-ben tért vissza Magyarországra / 1949-től működött a diktatúra / 1953-ban Rákosit lemondatták a miniszterelnökségről).	0-2
	T3 Rögzít egy térbeli vonatkozást a Szovjetunióra vonatkozóan (pl. a Szovjetunió szövetségi állam/ a terror színhelyei a GULAG táborai).	0-2
	T4 Rögzít egy térbeli vonatkozást a Rákosi-korszakra vonatkozóan (pl. a Vörös Hadsereg jelenléte biztosította a szovjet befolyást / Magyarország a szocialista tömb része).	0-2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: állam, (totális) diktatúra, szuverenitás, szocializmus.	0-2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: bolsevik, proletárdiktatúra, egypártrendszer, személyi kultusz, koncepciók per.	0-2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-4
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy tényt az 1918-as szovjet alkotmánnyal kapcsolatban (pl. az állam neve Oroszországi Szovjet Köztársaság / Oroszország szövetségi köztársaság / minden hatalom a munkás-, katonai- és parasztküldöttek szovjetjeié), rögzít egy tényt az 1949-es magyar alkotmánnyal kapcsolatban a forrás alapján (pl. az állam neve: Magyar Népköztársaság / minden hatalom a dolgozó népé), és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (pl. proletárdiktatúra létrehozása az egyik cél / cél kizsákmányolásmentes társadalom létrehozása / munkásosztály a vezető réteg / szocialista rendszert kíván kialakítani).	0-4

	F2 Rögzít egy tényt a szovjet koncepciók perekekkel kapcsolatban (pl. a bírósági eljárás a párt korábbi vezetői ellen folyt / a vádlottak részt vettek a bolsevik hatalomátvételben 1917-ben), rögzít egy tényt Rajk kihallgatásával kapcsolatban (pl. Rajk a párt vezetője volt / belügyminiszter volt / Rajkot a családjával zsarolták / felmerült, hogy Rajk balek vagy összeesküvő), és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (pl. vád: összeesküvés a párt / mozgalom ellen / burzsoáziának való kémkedés).	0–4
	F3 Rögzíti, hogy (pl. a kép Sztálint tanítómesterként / bölcs vezérként ábrázolja / Lenin és Sztálin egy irányba néznek), rögzíti, hogy (pl. a képen a fiatalok / úttörők Rákosi portréját felmutatva vonulnak fel), és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (pl. mindkettő propagandapakát / mindkét vezető körül személyi kultusz alakult ki / rajongásszerű szolgálai tisztelet a vezér iránt / patriarchális védő-óvó szerepkört tölt be a vezér / taps, hangos ünneplés köszönti / mindkét vezető mellett megjelenik egy másik bölcs vezető / Sztálinnak Lenin a mestere, Rákosinak pedig Sztálin / a mindennapokat áthatotta a propaganda).	0–4
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy (pl. a bolsevizmus ideológiai alapja a marxizmus / Lenin a marxizmust átdolgozta az orosz viszonyokra / Sztálin Lenin halála után lett a Szovjetunió vezetője), rögzíti, hogy (pl. Rákosiék a leninizmus elveit veszik át / Rákosi moszkovita kommunista / Rákosi kiváló ismerője a sztálini rendszernek), és rávilágít egy lényegi hasonlóságra (pl. a kommunista párt a proletárdiktatúra átmeneti korszaka után felépíti a kommunista társadalmat / az osztályharc megszüntetése csak totális diktatúrával oldható meg / cél a „szocialista embertípus” kinevelése, aki az államhatalom ideológiáját szolgálja / egyéni céljait a közösségnek alárendeli).	0–4
	E2 Rögzíti, hogy (pl. mindkét országban pártállam jött létre / a proletárdiktatúra erős centralizáción és erőszakapparátuson alapszik), és rávilágít egy hasonlóságra (pl. valós vezetés a Politikai Bizottság kezében, amelynek élén a teljhatalmú vezető áll / az állami és a pártintézmények látszólag elkülönültek, de minden döntés a pártapparátusban születik / pártapparátus tagjai kiváltságosokban részesülnek (pl. magasabb fizetés),	0–4

de bármikor elmozdíthatók / nincsenek független társadalmi szervezetek / a párt ellenőrzése alatt működnek ifjúsági szervezetek (kisdobos, úttörő, Komszomol / DISZ) / új szimbólumok: címer, zászló, vörös csillag a közintézményeken, a Himnusz helyett Internacionálé) / eltérésre (pl. a Szovjetunió egyetlen szocialista államként jött létre, miközben Magyarország a Szovjetunió által ellenőrzött szocialista tömb része).	
E3 Rögzíti, hogy (pl. a terror a rendszer ellenfeleivel való leszámolás eszköze / Sztálin korlátlan hatalmának bizonyítéka/ biztosítéka a terror); rögzíti, hogy (pl. a terror jórészt szovjet mintára / moszkvai iránymutatással valósult meg Magyarországon / a magyar terror része a hidegháborús propagandának), és rávilágít egy hasonlóságra (pl. koncepciók perekben ítélték el a párton belüli ellenzéket / a rendszer lényege az állandó bűnbakkeresés, ami igazolja a diktatúra létjogosultságát/ magyarázat a kudarcokra/ Jelszavak: osztályharc fokozódása, éberség, az ellenség köztünk van / a párton kívüliek esetén is rettegés a mindennapokban (csengőfrász, „fekete autó”) / az ún. osztályellenségek kényszerlakhelyekre / internálótáborba költöztetése [Gulag, Recsk, Hortobágy]).	0–4
E4 A vizsgáló önálló ismereteivel, helyes megállapításával kiegészíti válaszát.	0–4

Pontozás:

Minden tartalmi elem esetében: egy-egy rögzítés + egy összehasonlító megállapítás (1 + 1 + 2 = 4 pont).

A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM	44
Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.	: 2
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM	22

26. FELADAT

Szemponatok	Tartalmi elemek	Pont
Feladatmegértés	A vizsgáló bemutatja, hogyan alakult ki és szilárdult meg a magyar királyság rendszere a Kazár Birodalomban tartózkodástól 1235-ig tartó időszakban. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a téma két térbeli elemét: a kettős fejedelemség a Kazár Birodalomban tartózkodás idején alakult ki / a Magyar Királyság a Kárpát-medencében jött létre / Géza és István szoros kapcsolatban állt a német-római császársággal.	0–2
	T2 Rögzíti a téma két időbeli elemét: honfoglalás 895-ben kezdődött / Kurszánt 904-ben gyilkolták meg / Géza uralkodása 972–997 / I. Szent István uralkodása: (997–1000–1038).	0–2
	T3 Rögzíti a téma két időbeli elemét: II. András uralkodása: 1205–1235 / az Aranybulla kiadása 1222.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. állam, monarchia, államszervezet, közigazgatás, szuverenitás.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. kettős fejedelemség, honfoglalás, királyi vármegye, ispán, Aranybulla.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a kündü volt a szakrális / a gyula pedig a kormányzati-katonai vezető / a forrás a kündüt névleges hatalomnak tekinti / a közösség igazi vezetője a gyula) és teszt egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. kazár hatásra kialakult a kettős fejedelemség a levédiai tartózkodás idején / a honfoglalást még Árpád és Kurszán vezették, Kurszán halála után azonban megszűnt a kettős fejedelemség / az arab tudósok a türkök közé sorolják a magyarokat, mert türk környezetben és türk szokások szerint éltek).	0–3

F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a trón megszerzéséért Istvánnak le kellett számolnia Koppánnyal / a rajzoló szerint István jelenlétében történt meg Koppány lefejezése / az ítéletet nyugati (német) páncélos lovagok hajtották végre), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Géza a feudális primogenitúrát / elsőszülöttség jogát érvényesítve jelölte utódául Istvánt, míg Koppány a pogány szeniorátusra hivatkozott / ez az öröklés egyértelmű szakítást jelentett a pogány szokásokkal, és alkalmazkodott a feudális jogrendhez).	0–3
F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Istvánt a pápától kapott koronával koronázták meg / pápa a lengyel királynak készített koronát egy látomás hatására a magyaroknak adta), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ezzel megszületett a szuverén / keresztény királyság / az esztergomi érsek koronázta a magyar királyt, aki a magyar egyházszervezet élén állt / a magyar királyság pápai / apostoli áldással született meg / a pápai látomást megörökítő legenda az invesztitúra háborúk idején íródott / szerzője egyházi ember volt, s fontos volt annak kihangsúlyozása, hogy István királyságát csodálatos látomás alapján kapta II. Szilvesztertől / István jelentősebb személy, mint a környékbeli uralkodók, mert a némettől független egyházi élet jön létre, szemben a lengyelekkel).	0–3
F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Könyves Kálmán elrendelte, hogy a nem Szent István által adományozott birtokok a nemesi család férfiágon történő kihalásakor visszaszálljanak a királyra / a trónharcok során sok birtokot eladományoztak / Magyarországon csak a király adományozhat földet) és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a háramlási jog érvényesítésével a királyi földbirtokállomány újbóli megnövelése volt a cél / a visszaszerzett birtokok akár újra odaadományozhatók a támogatóknak / Magyarországon nem alakult ki a földbirtokadományozáson alapuló hűbéri lánc).	0–3

	F5 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. ha az uralkodó nem tartaná meg az Aranybullában foglaltakat, akkor fel lehet lépni ellene / az Aranybulla értelmében a királyi hatalom nem korlátlan) és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az ellenállási záradék értelmében a püspököknek, nagyuraknak állt jogukban felmondani az alattvalói engedelmisséget / az Aranybulla felhatalmazott az ellenállásra, de nem rögzíti az ellenállás eszközeit és módját / az Aranybulla pontjainak többsége soha sem valósult meg / II. András nem tartotta be ezeket).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy (pl. a keresztény magyar állam alapjainak megteremtése Géza fejedelem érdeme / Géza a német–római császártól hittérítő papokat kért / a kereszténység elterjesztésében jelentős szerepe volt Géza feleségének / Saroltnak), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a fennmaradás nélkülözhetetlen feltétele az államszervezet létrehozása és a kereszténység államvallássá tétele / Géza uralkodása alatt jobbra megszűntek a törzsi keretek / Géza a fiát, Istvánt keresztény szellemben neveltette).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy (pl. a patrimoniális királyság I. Szent István uralkodása alatt jött létre / a hatalmi harcok után Szent István ellenőrzése alá került az ország több mint kétharmada), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. István bajor származású feleségének, Gizellának a kíséretében érkező papoknak és katonáknak jelentős szerepe volt a feudális királyság kialakításában / István hatalmának megszilárdításában / az önálló királyság elismertetésének feltétele még az önálló törvények megalkotása, a közigazgatás / egyháztartományok kiépítése / a kormányzást az Isten akaratából uralkodó király és a királyi tanács irányította / a Szent István-i államszervezet a 11. századi válság időszakát is átvészelte / újbóli megerősítése I. Szent László és Könyves Kálmán uralkodása alatt zajlott).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy (pl. II. András megkezdte a Szent István-i kormányzati rendszer átalakítását / nem tekintette hatékonynak a királyi birtokszervezetet / bevezette az új berendezkedés politikáját), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a reformok részeként	0–3

jelentős királyi birtokterületeket adományozott el, hogy híveket szerezzen magának / a világi nagybirtok előretörése maga után vont a vármegyékben a királyt képviselő ispánok szerepének csökkenését / a kormányzati rendszer átalakulását / királyi gazdálkodást is korszerűsítették, mert a regálékra kívánt támaszkodni).	
E4 Rögzíti , hogy (pl. II. András alatt megszűnt a patrimonialis királyság Magyarországon / megkezdődött a rendi monarchia kialakulása), és tesz egy érdemi megállapítást (pl. a reformok egy modernebb / az európai fejlődéshez jobban illeszkedő hatalmi és társadalmi struktúra alapjait teremtették meg / a változások miatt elégedetlen bárók és a szerviensek rákényszerítettek II. Andrást az Aranybulla kiadására / az arisztokrácia megerősödését jól mutatja, hogy az országos méltóságokat viselő nagybirtokosokat ettől kezdve bárónak nevezték).	0–3
E5 Önálló ismereteivel , helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
ÖSSZESEN	44
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i>	: 2
VÉGSŐ PONTSZÁM	22

27. FELADAT

Szempontok	Tartalmi elemek	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a magyar nemesség kialakulását mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti , hogy a feladatban bemutatott társadalmi folyamat a Magyar Királyság területén ment végbe és nyugati mintákat követett.	0–2
	T2 Rögzíti a téma két időbeli elemét: az Aranybullát 1222-ben / I. Lajos dekrétumait pedig 1351-ben adták ki.	0–2
	T3 Rögzíti a témához kapcsolódó király uralkodási évszámait: II András 1205–1235 / IV. Béla 1235–1270 / I. Nagy Lajos 1342–1382.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. állam / királyság, társadalom, jog / kiváltság, igazságszolgáltatás stb.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. szerviensek, várjobbágyság, báró, nemes / fő- és köznemes, ősiség, familiaritás stb.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a 11. században kialakult az előkelők csoportja / nyugati mintára alakult ki a vezető réteg / egyházi és világi tagjai is voltak az arisztokráciának), és teszt egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a törzsi-nemzetségi vezetők közül és az államalapításkor érkező német lovagokból kerültek ki / a királynak katonai szolgálattal tartozó kisbirtokos vitézek a törzsi kíséret tagjaiból lettek).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. az Aranybulla rögzíti a szerviensek kiváltságait / ezek a jogok a későbbi nemesi privilégiumok alapjai / megkezdődött a jogi egységesedés / renddé szerveződés), és felsorol két kiváltságot (pl. bírói ítélet nélkül nem foghatók el / adómentesek / birtokaikon immunitást élveznek, / támadni csak a király költségén kötelesek / az ország védelmére kötelesek / birtokukat szabadon örökíthetik	0–3

fiúágon / ha nincs fiú utód, akkor a leánynegyed kivételével a többiről szabadon rendelkeznek / a várjobbágyokat jogaikba vissza kell helyezni / ha az uralkodó nem tartaná meg az Aranybullában foglaltakat, akkor a nagyurak élhetnek az ellenállás jogával / a báróknak jogukban állt felmondani az alattvalói engedelmességet / nem rögzítették az ellenállás eszközeit és módját).	
F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a Zala megyei szerviensek bíraskodási jogot szereztek / szolgabírárt (szerviensek bíróját) választhattak / ezzel megkezdődött a nemesi vármegye kialakulása / a nemesi vármegyének önkormányzati jogai voltak / ez az ún. kehidai oklevél), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a nagybirtokosok továbbra is visszaéltek a hatalmukkal, ezért a szerviensek az uralkodót az Aranybulla megújítására kényszerítették / eddig a király által megbízott személyek járták az országot és szolgáltattak igazságot a király nevében / a királyi vármegye felbomlásával ez az intézmény is megszűnt / a későbbi köznemesség alapját képező szerviensek magánbirtokkal rendelkeznek, míg a várjobbágyok alapvetően nem / a későbbi főnemesség az ispánok / előkelők / bárók rétegéből alakult ki).	0–3
F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. IV. Béla megerősíti az Aranybullában foglaltakat / IV. Béla a jog sérelmeket orvosolja), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a nemesi vármegyék követekkel képviseltetik magukat az évente megrendezett fehérvári törvénylátó napokon / ekkortól nevezik a szervienseket nemesnek / a volt szerviensekre is kiterjedt az ellenállás joga / a nemesség részévé vált a várjobbágyok egy vékonyabb rétege is).	0–3
F5 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. I. Nagy Lajos megerősíti az Aranybulla intézkedéseit / a végrendelkezés jogán változtat a köznemesi birtokok védelmében / megszűnik az örökölt birtok feletti szabad végrendelkezés), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ősiség: a birtok nemzetségen belül apáról fiúra szállt / a nemesi birtok elidegeníthetetlen/ kihalt nemzetség esetén a birtok visszaszáll a királyra (kincstár joga vagy háramlás) / a háramlás megerősítette a királyi jogokat).	0–3

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti , hogy a nemesség feudális előjogokkal / születési kiváltságokkal tulajdonjoggal rendelkező uralkodó társadalmi csoport, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a nemesség nyugati mintát követő jogait a 13. századtól rögzítették / a nyugati mintától eltérően Magyarországon csak a király adományozhatt földbirtokot / szolgálattal is neki tartoztak).	0–3
	E2 Rögzíti , hogy (pl. III. Béla halála után fiai között trónharc tört ki / a birtokadományok nagyon megnöttek / megkezdődött a királyi vármegyeszervezet leépülése), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. emiatt a korábban kiváltságos helyzetű szerviensek és várjobbágyok bárói függésbe kerültek / az elégedetlenség rákényszerítette II. Andrást az Aranybulla kiadására a fehérvári törvénylátó napon / az Aranybulla kiadásával bebizonyosodott, hogy a királyi hatalom nem korlátlan).	0–3
	E3 Rögzíti , hogy (pl. Magyarországon létrejött a familiaritás / a familiaritás egy sajátos magyar függőségi rendszer / nem jött létre hűbéri lánc), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (a nemesi birtokok a királytól származnak, de a nemesség a báróknak tartozott szolgálattal / a bárók megvédték a kisebb nemeseket más bárók hatalmaskodásától, egyben viszont függőségben is tartották / a földbirtok-adományozás módja miatt alakult ki ez a sajátosan magyar függés a 13. század második felében).	0–3
	E4 Rögzíti , hogy (pl. a nemesek az 1351. évi törvények által váltak jogilag egységgé / a kilenced bevezetése egységesíti a nemesi adószedési jogot / a pallosjogot privilegiumként kapta meg a királytól a nemesek egy része), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. valójában már a 13. század elején két csoportra oszlottak az előkelők / a 13. század elején a korábbi vitézeket szevienseknek, az országos méltóságokat viselő nagybirtokosokat pedig báróként említik / a Nagy Lajos-féle törvények idején vagyonuk és befolyásuk alapján elkülönült a köz- és főnemesség csoportja).	0–3
	E5 Önálló ismereteivel , helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
ÖSSZESEN		44
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i>		: 2
VÉGSŐ PONTSZÁM		22

28. FELADAT

Szempontok	Tartalmi elemek	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a magyar királyok városfejlesztő politikáját mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0-2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a téma két térbeli elemét: a bányavárosok körzetei / ill. ír két városnevet (pl. Pozsony, Buda, Körmöcbánya, Zágráb, Nagyszombat, Nagyszeben) / a település földrajzi fekvése / bányakincsek / kereskedelemi utakhoz való közelség befolyásolták fejlődésének lehetőségeit / az ország városhálózata a 13. század végére nagyjából kialakult, és a kora újkorig nem sokat változott / a korszakban gazdasági szempontból Buda és Pest, közigazgatási szerepe miatt pedig Fehérvár / Esztergom váltak centrummá.	0-2
	T2 Rögzíti a téma két időbeli elemét: tatárjárás 1241-1242 / IV. Béla uralkodása 1235-1270.	0-2
	T3 Rögzíti egy, a témához köthető vegyesházi király uralkodási évszámát: I. Károly 1308-1342 / I. Nagy Lajos 1342-1382 / Luxemburgi Zsigmond 1387-1437.	0-2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. városi önkormányzat, piac, gazdaság, társadalom, jog / kiváltság / városi önkormányzat, adó, árutermelés stb.	0-2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. szabad királyi város, bányaváros, mezőváros, árumegállító jog / vásártartás, hospes, harmincad, városi tanács / bíró, városfal.	0-2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a betelepülők kiváltságokat kaptak a királytól / szabadon választhattak bírakat / vásártartási jogot kaptak), és teszt egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a hospesek jogai képezték a városfejlődés alapját / IV. Béla számos településnek adott városi rangot és kiváltságokat / intézkedései a társadalmi viszonyok átalakulásának felgyorsulásához vezettek / IV. Béla a pesti kereskedőket	0-3

áttelepítette a Duna védettebb túlsó oldalára, ezzel megalapította a középkori Budát / a városi polgárok között számos külföldi / német származású volt).

F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. ír egy kiváltságot: két részletben fizetik az előre meghatározott összegű adót a királynak / szabad végrendelkezés / az országon belül szabadon közlekedhetnek / vámmentességet kapnak), és **tesz egy érdemi megállapítást** erre vonatkozóan (pl. a szabad királyi városok királyi alapításúak / a városalapítás a nyugat-európai mintákat követte / a kiváltságokkal a szabad királyi város népességének növelése a cél, a város legyen vonzó a beköltözők / hospesek számára / magasabb szintű technikai ismereteik miatt szívesen fogadták a hospeseket / a szabad királyi városokat fallal vették körül / az Anjou-kori városfejlődésben fontos szerepet játszott a királyi hatalom stabilizálása / a tartományúri hatalom felszámolása).

0–3

F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. óvári polgárok saját bírót választhattak / Buda mintájára kapták meg ezt a jogot), és **tesz egy érdemi megállapítást** erre vonatkozóan (pl. a szabad királyi városok saját igazságszolgáltatással rendelkeztek / ez az önkormányzatiság alapja / feljebbviteli fórumuk a tárnokmester lett / kikerültek a megyei bíraskodás alól).

0–3

F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Zsigmond egységes mértékrendszert vezetett be az egész országban / a budai mértékrendszert tette általánossá / a városok fellebbviteli fóruma a tárnokmester), és **tesz egy érdemi megállapítást** erre vonatkozóan (pl. Zsigmond elősegítette a polgárság renddé szerveződését / lehetővé tette a polgárok részvételét az 1405-ös országgyűlésen / támaszkodott a városokra a bárókkal szemben / a mértékrendszer egységesítése a kereskedelem fellendítését célozza / Zsigmond minden királyi városnak pallosjogot adott / mentesítette kereskedőiket a belföldi vámok és Buda árumegállító joga alól).

0–3

	F5 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a városok zöme mezőváros / a városhálózat sűrűbb a Dunántúlon / Felvidéken / Erdélyben / szabad királyi város nagyon kevés van az Alföldön / a Dél-Dunántúlon), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. nagyobb városok / vásártartási joggal rendelkező mezővárosok és szabad királyi városok a fő kereskedelmi utak mentén jöttek létre / a városhálózat sűrűsége elmaradt Nyugat-Európától / ha figyelembe vesszük a nagyobb mezővárosokat is (pl. Debrecen), akkor a városhálózat szabályosabb képet mutat).	0-3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy (pl. a városoknak gazdasági / védelmi funkciójuk volt), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. már II. András támogatta a hospesek betelepülését / II. András a hospeseknek adott kiváltságokkal megalapozta a magyar királyok várospolitikáját / a tatárjárás után fejlődésnek induló városok az ipar, a helyi és a külkereskedelem központjai / a 13. században megerősödött az árutermelés és pénzgazdálkodás / javult az életszínvonal és nőtt a lakosság/ a bányászat fellendülésével egyre nagyobb szerepet kaptak a bányavárosok / ösztönözték a külföldi kereskedők megtelepedését, ezáltal a vámbevételek nőttek).	0-3
	E2 Rögzíti, hogy (pl. a szabad királyi városok a királynak fizettek adót / a király ellenőrzése alá tartoztak), és említ egy – még nem értékelt – gazdasági és egy politikai/jogi kiváltságot / jellemzőt (pl. önkormányzattal rendelkeztek/ saját bírót választottak / saját törvénykönyveket alkottak / fallal vették körül magukat/ vásártartás / vámmentesség / előre rögzített összegű adó / elsősorban az ipar és kereskedelem központjai / lakói a polgárok / a bányavárosok jogai a szabad királyi városokéhoz voltak hasonlóak).	0-3
	E3 Rögzíti, hogy (pl. a mezővárosok a földesúr joghatósága alá tartoztak / a földesúrnak fizettek adót), és említ egy gazdasági és egy politikai/jogi kiváltságot / jellemzőt (pl. évente egy összegben fizettek adót / piactartás / mezőgazdasággal foglalkozó lakók / minimális önkormányzati jog / jobbágyság laktak / a falusi jobbágynál jóval kedvezőbb körülmények között élhettek a mezővárosiak / ebből a várostípusból jóval több volt, mint szabad királyi városból).	0-3

E4 Rögzíti, hogy (pl. a magyar városok fejlettségi szintje / száma elmaradt a nyugat-európaiakhoz képest), és tesz egy érdemi megállapítást (pl. a polgárság sem gazdasági erejében, sem lélekszámában nem tudott a nyugatihoz hasonló befolyást szerezni a rendi szerveződés után sem / az Anjouk és Zsigmond alatt kialakultak a legfontosabb várostípusok, megszilárdult a kiváltságok rendszere).	0–3
E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
ÖSSZESEN	44
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i>	: 2
VÉGSŐ PONTSZÁM	22

29. FELADAT

Szempontok	Tartalmi elemek	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Erdély és a Magyar Királyság 1541 és 1848. április közötti viszonyát mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0-2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a téma kettő, háborúkra vonatkozó térbeli elemét: Bethlen Gábor hadjáratot vezetett a Királyi Magyarország területén / Bethlen Nikolsburgban kötött békét a Habsburgokkal / Bethlen megkapott hét várme gyét élete végéig.	0-2
	T2 Rögzíti a téma kettő, jogi helyzetre vonatkozó időbeli elemét: Erdély 1570-1691 között fejedelemség volt / a speyeri egyezményt 1570-ben kötötték / 1691-ben a került Habsburg irányítás alá.	0-2
	T3 Rögzíti a téma kettő, a hatalmi kapcsolatokra vonatkozó térbeli vagy időbeli elemét: 1526-ig a Magyar Királyság része Erdély / 1691-től a Habsburg Birodalom része / 1848. április törvények mondják ki az uniót.	0-2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. birodalom, vallás, állam, szerződés / béke.	0-2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. fejedelem, rendek / rendi gyűlés, kormányzó / gubernátor, reformkor.	0-2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a közjogi viszonyokat a speyeri egyezményben szabályozták / ha János Zsigmond fiú utód nélkül hal meg, a Habsburgok nevezhetik meg az uralkodót), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. azért került erre sor, mert az országegyesítési kísérletek (pl. 1551) sikertelenek voltak / János Zsigmond lemondott a magyar királyi címről, cserében I. Miksa elismerte őt Erdély fejedelmének / rögzítették az Erdélyi Fejedelemség és a Magyar Királyság közötti határt).	0-3

F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Bocskai István fontosnak tartotta az erős Erdélyt / szorgalmazta Erdély a Királyi Magyarország magyar rendjei közötti együttműködést) és teszt egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Erdély feladata, hogy támogassa a Habsburgok központosító és ellenreformációs törekvéseinek ellenálló magyar rendeket / Bocskai ezen a téren Báthori István elképzeléseinek a megvalósítására törekszik / Erdélyből kiindulva lehet újraegyesíteni Magyarországot / Bocskai egy Habsburgok elleni felkelés vezetője és erdélyi fejedelem volt, aki kényszerből a törökkel együttműködött).	0–3
F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Bethlen és a Habsburgok a nikolsburgi békével zárták le a konfliktust / Bethlen tartalékai elfogytak / a török sem támogatta a Habsburgok elleni további hadakozást) és teszt egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ennek értelmében Bethlen kivonult a Királyi Magyarországról, cserében II. Ferdinánd a rendi jogok tiszteletben tartására kötelezte magát / Bethlen és I. Rákóczi György vezettek még hadat a Habsburgok ellen, aminek eredményeként a rendi jogokat újból megerősítették / Bethlen élete végéig Erdélyhez csatolhatott hét felső-magyarországi vármegyét).	0–3
F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a Diploma Leopoldinum szabályozta Erdély közjogi helyzetét / elismerte az egykamarás rendi gyűlést / elismerte a bevett vallásokat / az állami hivatalokat erdélyiekkel töltötték be / a közigazgatás élére gubernátort állítottak), és teszt egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az 1848-ig érvényben maradó intézkedés megszüntette az önálló fejedelemséget / Erdélyt belügyeiben önálló tartományként a bécsi kormányzat alá rendelte / a tényleges hatalmat az uralkodótól függő hadsereg parancsnoka gyakorolta / a török kiűzésekor Erdélyt megszállták a császári csapatok).	0–3
F5 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Lovassy László, a magyar országgyűlési ifjak vezetője kapcsolatot keresett az erdélyiekkel / az ifjúság a reformok támogatója / az uralkodó rendszer bukását várták), és teszt egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Erdély és Magyarország újbóli egyesítése a reformkori ellen-	0–3

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	zéki körökben merült fel újra / az országgyűlési ifjak joghallgatók (jurátusok), akik közönséggént részt vettek a rendi gyűléseken / az ellenzékkel szimpatizáltak).	0-3
	E1 Rögzíti , hogy (pl. 1541-ben / az ország három részre szakadásakor Szulejmán adományozta a Tiszántúlt és Erdélyt Szapolyai János Zsigmondnak / Magyarország három részre szakadása az aktuális hatalmi érdekeknek megfelelt / Szulejmánnak nem volt célja a teljes magyar terület elfoglalása / Szulejmán fő célja Bécs elfoglalása volt), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (1526 előtt a Magyarország részét képező Erdély élén herceg, majd a vajda állt / János Zsigmond 1570-ig a magyar királyi címet viselte / a természeti viszonyok képessé tették az erdélyi társadalmat bizonyos önállóságra / ez elősegítette a terület politikai önállósulását is).	0-3
	E2 Rögzíti , hogy (pl. a speyeri egyezmény elvileg meghagyta az országegyesítés lehetőségét / az országegyesítésre több kísérlet is történt a 150 éves török uralom alatt / említ egy országegyesítési kísérletet a forrásokban szereplőkön kívül), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a speyeri egyezménnyel először deklarálta Habsburg uralkodó Erdély függetlenségét / I. Miksa belátta, hogy nem képes Erdélyt és a Részeket a királyi Magyarországgal egyesíteni / János Zsigmond halála után azonban az erdélyi rendek Báthori István partiumi nagybirtokost választották fejedelemmé).	0-3
	E3 Rögzíti , hogy (pl. Bethlen Gábor fejedelemsége idején tört ki a fegyveres harc Erdély és a Habsburgok között / Bethlen megtámadta a Királyi Magyarországot a protestáns vallásszabadság és a magyar rendi jogok védelme érdekében), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Bethlen a protestánsok oldalán belépett a harmincéves háborúba, mert II. Ferdinánd megkérdőjelezte Erdély önállóságát / katonai sikerei miatt a magyar rendek a besztercebányai országgyűlésen (1620) királlyá választották Bethlent / a királyválasztás ellenére nem koronázták meg, mert az oszmánok nem támogatták volna az egyesítést / 1620-ban a csehek döntő vereséget szenvedtek Fehér-hegynél, ezért magyarországi hívei egy része elpártolt Bethlentől).	0-3

E4 Rögzíti, hogy (pl. Erdély és Magyarország unióját az áprilisi törvények mondták ki / az Unió követelése szerepelt a 12 pontban), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az uniónak nevezett lépést az udvar nem támogatta, ezért kapott helyet az 1848-as követelések között is / egy 1693-as okirat rendelkezett arról, hogy Erdély és Magyarország Bécsben külön kancelláriával rendelkezzen / az uniót az erdélyi rendek egy része nem támogatta, mert attól tartott, Erdély sajátos érdekei alárendelődnek a magyar érdekeknek).	0–3
E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
ÖSSZESEN	44
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i>	: 2
VÉGSŐ PONTSZÁM	22

30. FELADAT

Szempontok	Tartalmi elemek	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Erdély etnikai viszonyainak sajátos vonásait mutatja be a 15–18. század között. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a téma két térbeli elemét (pl. természetes határai / a termelési lehetőségek változatossága képesé tették az erdélyi társadalmat bizonyos önállátásra / elősegítette a terület politikai önállósulását / a rendek területi alapon is elkülönültek egymástól / a rendek megszervezete eltérő volt).	0–2
	T2 Rögzíti a téma két időbeli elemét (az Erdélyi Fejedelemség 1570-ben jött létre / a Diploma Leopoldinumot 1691-ben adták ki).	0–2
	T3 Rögzíti a téma két térbeli elemét (pl. bemutatja, legalább két etnikum esetén, hogy mely térségekben éltek Erdélyen belül).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. nemzetiség / etnikum, vallás / reformáció, bevándorlás / betelepülés, (vár)megye.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. római katolikus, református, evangélikus, unitárius, ortodox.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a kápolnai unióval három rendi nemzet teljes politikai egyenjogúsága jött létre / a rendi nemzetek egymást kötelesek segíteni konfliktus / lázadás esetén) és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a rendi társadalomban a nemzet tagja csak birtokos ember lehetett / Erdélyben a nemzethez tartoztak a birtokos magyar nemesek, a kollektív jogon birtokos katonáskodó székelyek (lófők) és a polgárságot alkotó szászok (patriciusok) / a pásztorkodással foglalkozó románság nem tartozott a rendi nemzetek közé / a rendek a tartományi gyűléseken tudták befolyásolni a politikai döntéseket).	0–3

F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Erdély korabeli népességének többsége / kb. 58%-a volt magyar, ill. székely), és teszt egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a magyarok a Szászföld kivételével minden más területen jelentős számban jelen voltak / a szászok sokkal koncentráltabban éltek / a románok elsősorban a magyar vármegyékben és a Partium területén találhatók).	0–3
F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a bevett vallások tanait a prédikátorok szabadon terjeszthették/ a közösségek szabad prédikátorválasztási jogot kaptak / vallásáért senkit sem érhet hátrányos megkülönböztetés), és teszt egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Erdélyben a római katolikus, a református, az evangélikus és az unitárius volt a bevett vallás / a bevett vallásokról több országgyűlésen is döntöttek / a bevett vallások köre bővült a korszakban).	0–3
F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. nőtt a románok száma a korszakban/ magas / magasabb természetes szaporodás jellemezte románokat / ortodox vagy görögkatolikus vallásúak voltak), és teszt egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a románok betelepülése Moldva és Havasalföld felől a tatárjárás után elkezdődött / létszámuk növekedéséhez hozzájárult a pásztorkodásról földművelésre való áttérés / a hegyvidékek védettsége/ elterjedésüket segítette, hogy a magyarok és szászok templomaikat elhagyták / a korszakban abszolút többségbe kerültek Erdélyben).	0–3
F5 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a románok által lakott területek nagysága jelentősen megnőtt a 18. század végére / a katasztrófák különösen a folyóvölgyek magyar lakosságát sújtották), és teszt egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a népességen belül jelentős változást hoztak a 17. századi háborúk, a járványok, éhínségek / a népesség pótlására részben belső vándorlással érkeztek románok, részben spontán betelepülés is zajlott Moldvából és Havasalföldről).	0–3

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy (pl. 1541-ben Szulejmán „ajándéka-ként” kapta meg a Tiszántúlt és Erdélyt János Zsigmond / 1570-ben létrejött az Erdélyi Fejedelemség), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (a terület közjogi viszonyát a speyeri egyezményben rendezték a Habsburgokkal / Erdélyt természetes határai, a termelési lehetőségek változatossága képessé tette bizonyos önellátásra / ezek az adottságok elősegítették a terület politikai önállóságát is).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy (pl. a rendek területi alapon elkülönültek egymástól / megyeszervezetük eltérő volt eltérő közigazgatási rendszer jött létre), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a magyarok megőrizték a megyerendszert / a székelyek és szászok önkormányzattal bíró közigazgatási egységeit székelyeknek nevezték / a szász polgárok a szebeni bíró (polgármester vagy szász gróf) vezetésével önállóan irányították a városokat és az azokhoz tartozó területeket, falvakat is).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy (pl. Erdélyben a nemzetek vallási alapon is különböztek egymástól / a vallási megosztottság nem vezetett vallási háborúkhöz / a korszakban Európában vallási háborúk zajlottak), és tesz legalább két etnikum kapcsán érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az erdélyi magyarság zöme / a székelyek kisebb része református / a székelyek nagyobb része megmaradt a római katolicizmus mellett / a magyarok körében terjedt az unitárius hit / a szászok evangélikusok / a románok ortodoxok / az anabaptistákat kezdetben üldözték, Bethlen Gábor alatt megtűrték / az ortodox megtűrt vallás kategóriájába tartozott).	0–3
	E4 Rögzíti, hogy (pl. a török kiűzése után Erdélyt nem egyesítették a magyar területekkel / a vallási / etnikai sokszínűség fennmaradt), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a magyar nemesség saját hatalmát és befolyását féltette az etnikai változások miatt / a három rendi nemzet helyzete lényegében nem változott / befolyásukat a Diploma Leopoldinum garantálta / Mária Terézia hatályon kívül helyezte a három rendi nemzet unióját).	0–3

E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
ÖSSZESEN	44
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i>	: 2
VÉGSŐ PONTSZÁM	22

31. FELADAT

Szempontok	Tartalmi elemek	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó bemutatja, hogy milyen szerepet játszott a vallás a magyar rendek a Habsburg-udvar közötti politikai küzdelmekben a 17–18. században. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a téma két térbeli elemét: a Királyi Magyarország területén a rekatolizáció jelentős sikereket ért el / a felvidéki polgárság protestáns maradt / a harmincéves háborúban a Habsburgokat több irányból támadták a protestáns hatalmak.	0–2
	T2 Rögzíti a vallásgyakorlásra vonatkozó jogokat rögzítő valamelyik béke időpontját és helyszínét: bécsi béke 1606 / nikolsburgi béke 1622 / linzi béke 1645 / szatmári béke 1711.	0–2
	T3 Rögzíti , hogy a 18. században a Habsburg kézre került az egész ország.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. vallás / vallásüldözés, egyház, béke, rend / rendi jogok.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. ellenreformáció / katolikus megújulás / rekatolizáció, jezsuita protestáns, római katolikus.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a béke értelmében szabadon gyakorolhatták a vallásukat a nemesek, a városi polgárok és a végvári katonák / a bécsi béke a Bocskai-felkelést zárta le), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a felkelés az abszolutisztikus kormányzás és az ellenreformáció miatt robbant ki / Rudolf császár felségárulási pereket indított néhány magyar főúr / pl. Bocskai István ellen / Rudolf a birodalom egységes irányítása érdekében nem tartotta tiszteletben a rendi jogokat).	0–3

F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Pázmány szerint Erdély függetlensége a rendi jogok biztosítója / a Habsburgok addig tartják tiszteletben a rendi jogokat, amíg erre Erdély kényszeríteni tudja őket / nem támogatja Erdély törökkel való szembefordulását), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Pázmány célja: összekapcsolni a rekatolizációt és a magyar rendi jogok megőrzését).	0–3
F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. linzi béke kiterjesztette a szabad vallásgyakorlatot a parasztságra is / a szabad vallásgyakorlat egyre szélesebb rétegeket érint Magyarországon), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. I. Rákóczi György azért kapcsolódott be a harmincéves háborúba, mert a Habsburgok nem tartották be korábban a vallásgyakorlás kapcsán tett ígéreteiket / a Habsburgok a birodalom egyesítését részben a vallási sokszínűség visszaszorításával képzelték el).	0–3
F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a rekatolizáció célja Királyi Magyarországon / Habsburg kézen lévő területeken a katolikus egyház megerősítése / a katolikus egyházon keresztül az udvar befolyása is növelhető), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az ellenreformáció sikerében jelentős szerepe volt a jezsuitáknak és a barokk stílus elterjedésének / a köznemesség jelentős része és a polgárság többsége nem rekatolizált a 17. században sem / Pázmány Péter törekvéseit támogatta a cuius regio eius religio elve / Pázmány az oktatást is fontosnak tartotta, ezért alapította meg a nagyszombati egyetemet).	0–3
F5 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a Carolina Resolutio szabályozza a protestánsok vallásgyakorlását / visszatérést jelentett az I. Lipót idején törvénybe foglalt elvekhez), és tesz két érdemi megállapítást erre vonatkozóan a forrás alapján (pl. az ágostai (evangélikus) és helvét (református) szabad vallásgyakorlata csak magán vallásgyakorlás lehet az egész országban / nyilvánosan csak az 1681. évi törvényben megjelölt helyeken gyakorolhatták vallásukat (ún. artikuláris helyek) / a vegyes házasság nem tiltott, de katolikus pap előtt kell megkötni / az állami alkalmazottaknak kötelező eskütni kell tenni, így a protestánsok számára gyakorlatilag lehetetlenné vált a hivatalviselés).	0–3

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy (pl. a bécsi udvar csak átmeneti kompromisszumnak tekintette a bécsi békét / a bécsi béke / az 1608. évi megegyezés alapján magyar rendek meg tudták őrizni befolyásukat az uralkodóval szemben a következő fél évszázadban), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ezért lépett hadba a protestánsok és a rendek érdekeit védve a harmincéves háború idején Bethlen Gábor erdélyi fejedelem / a magyar királlyá választott Bethlen a nikolsburgi békében elérte a rendi jogok és a korlátozottan szabad vallásgyakorlat megerősítését).	0-3
	E2 Rögzíti, hogy (pl. Pázmány Péter esztergomi érseknek elévülhetetlen érdeme, hogy Magyarországon a 17. században újra megerősödött a római katolikus egyház), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a magyar főnemesség belátta, a török kiűzését csak a Habsburgoktól remélheti, ezért udvarhű politikát folytattak / a Habsburgok szerint a Birodalom egységéhez elengedhetetlen a vallási egység megteremtése / I. Lipót uralkodása idején többször újra felerősödött az erőszakot sem nélkülöző ellenreformáció / protestáns lelkészeket kínzásokkal áttérésre kényszerítettek / a hitüket megtartókat gályarabnak adták el / Zrínyi Miklós családja is a rekatolizáló főnemességhez csatlakozott / Pázmány Péter esztergomi érsek és jezsuita szerzetes volt / Pázmány ösztönzésére készítette el Káldi György a Biblia első teljes katolikus fordítását).	0-3
	E3 Rögzíti, hogy (pl. a Rákóczi-szabadságharcot lezáró szatmári béke értelmében III. Károly megerősítette a rendi alkotmányt / a szabad vallásgyakorlatot), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. uralkodása második felében III. Károly rendeletekkel kormányzott / a király és a rendek közötti viszony az adómegszavazás miatt feszültté vált / III. Károly a Birodalom egységesítésével igyekezett erősebbé tenni államát).	0-3

E4 Rögzíti, hogy (pl. a Carolina Resolutio korlátozóbb volt vallási szempontból a protestánsok számára, mint a szatmári béke / III. Károly az I. Lipót-féle politikai hibáiból okulva szabályozta a kérdést), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a protestánsok túl korlátozóknak, a túlzó katolikusok viszont túl engedékenynek tartották / a rendelet hatására Magyarországon a katolikus maradt a legerősebb felekezet / a 18. század végére az ország lakosságának többsége római katolikus hitű lett) / a rendelet értelmében a protestáns lelkészek a katolikus esperesek és püspökök felügyelete alá kerültek / a Carolina Resolutiot követő fél évszázad a magyar ellenreformáció legeredményesebb korszaka volt / a rendelet egyszerre volt korlátozó és tett engedményeket, ezáltal eredményesebb volt, mint az I. Lipót féle erőszakosabb megoldások).	0–3
E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
ÖSSZESEN	44
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i>	: 2
VÉGSŐ PONTSZÁM	22

32. FELADAT

Szempontok	Tartalmi elemek	Pont
Feladatmegértés	A vizsgáló alapvetően a magyar rendek és a Habsburgok viszonyát, és az ezt alakító külpolitikai körülményeket mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a téma két térbeli elemét: pl. Bethlen Gábor hadjárata a Felvidéken zajlott / a török ellenezte Erdély és a Királyi Magyarország egyesítését / a Habsburgoknak egyszerre több ellenféllel is meg kellett küzdeni.	0–2
	T2 Rögzíti a téma két időbeli elemét: nikolsburgi béke 1621–22 / vaskvári béke 1664 / Rákóczi-szabadságharc 1703–1711 / höchstádti csata 1704/ Pragmatica Sanctio Magyarországi elfogadtatás 1723.	0–2
	T3 Rögzíti valamelyik nagy európai háború évszámát: harmincéves háború 1618–1648 / spanyol örökösödési háború 1701–1703/14 / osztrák örökösödési háború 1740–1748.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. uralkodó / király / császár / szultán, hatalom, háború, béke stb.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. nemzeti hadsereg, abszolutizmus / örökös királyság, Pragmatica Sanctio, országgyűlés / rend stb.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Bethlen kénytelen volt együttműködni a törökökkel / Erdély a török vazallusállama volt), és teszt egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a török nem támogatta Erdély és a Királyi Magyarország egyesítését / Bethlent a kortársak „törökös” politikusnak tartották / Bethlen a szultán támogatásával lett Erdély fejedelme / Erdély nem kapta meg a keresztény világtól a támogatást a török elleni lázadások idején / Erdély nem tartozott a Habsburgok számára fontos területek közé).	0–3

F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Zrínyi szerint az Oszmán–török Birodalom gyengül / Zrínyi felismerte a hatalmi erőviszonyok változását), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. keresztény összefogás kell a török kiűzésére/ külső támogatásra szükség van, de Magyarországnak is jelentős szerepet kell vállalnia / fel kell állítani a nemzeti hadsereget / a nemzeti haderő a biztosítéka, hogy a felszabadulást követően Magyarország ne kerüljön újabb elnyomás alá).	0–3
F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Rákóczi belátta, hogy Magyarország önállóan nem képes felvenni a küzdelmet a Habsburgokkal szemben / Rákóczi a franciákkal / XIV. Lajossal kötött szövetséget a Habsburgok ellen / a franciák höchstädti veresége befolyásolta a magyar szabadságharc sorsát), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a spanyol örökösödési háború meghatározta a magyar szabadságharc lehetőségeit / a francia vereség után Rákóczi hajlott a békekötésre, de a Habsburgok nem ajánlottak a magyarok érdekeinek megfelelő feltételeket / a vereséget követően a britek és hollandok sem kapcsolódtak be érdemben a tárgyalásokba / a francia támogatás fokozatosan csökkent, más hatalmak pedig nem nyújtottak érdemi segítséget Rákócziéknak / 1704-ben az erdélyi rendek fejedelmükévé választották Rákóczit, hogy ezzel nemzetközi szinten tárgyalópartnernek tekintsék / 1709-ben a nemzetközi helyzet még kedvezőtlenebb lett, amikor Malplaquet-nél a franciák döntő vereséget szenvedtek).	0–3
F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. az 1722–23-as rendi gyűlésen fogadták el a rendek a Pragmatica Sanctiot / III. Károly az öröklés kérdését akarta rendezni), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az örökös tartományok és Magyarország feloszthatatlanul és elválaszthatatlanul egymáshoz kapcsolódnak / együttesen öröklődnek / lehetővé vált a nőági öröklés is / ígéret a magyar rendi jogok tiszteletben tartására / kölcsönös védelmi kötelezettség kimondása).	0–3

	F5 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Mária Terézia trónra lépésekor kitört az osztrák örökösödési háború / a poroszok (és a bajorok) nem ismerték el Mária Terézia örökösödési jogait), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Habsburg Birodalomnak Nagy-Britannia, Poroszországnak pedig Franciaország volt szövetségese a háborúban / II. Frigyes célja Szilézia elfoglalása, ami sikerült is / a franciák célja területszerzés a Német-római Császárság rovására / Nagy-Britannia célja az erőegyensúly fenntartása).	0-3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy (pl. 1606 és 1663 között nagyobb összecsapások nem zajlottak a Habsburgok és a törökök között / erőegyensúly jött létre a Habsburgok és a törökök között), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az európai hatalmi viszonyok / a Habsburgok egyéb háborúi határozták meg a magyar rendek lehetőségeit).	0-3
	E2 Rögzíti, hogy (pl. Bethlen Gábor a protestánsok oldalán szállt be a harmincéves háborúba / Bethlen a magyar rendi jogok / a bécsi békében megerősített rendi jogok / korlátozott mértékben szabad vallásgyakorlat védelmében szállt harcba), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a csehek fehér-hegyi veresége következtében békére kényszerült a Habsburgokkal / a katonai sikerek hatására a magyar rendek királyválasztották Bethlent, de nem koronázták meg / a csehek veresége után magyarországi hívei egy része is elpártolt Bethlentől / Bethlen szerint Erdély feladata, hogy támogassa a Habsburg területen élő magyar rendeket).	0-3
	E3 Rögzíti, hogy (pl. Zrínyi Miklós a Habsburg politikával elégedetlen rendi erők vezére volt / horvát bánként rendszeresen bocsátkozott harcba a balkáni hadakkal / fölégette az oszmán hadak utánpótlási útvonalát jelentő északi hidat), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a harmincéves háború után a Habsburgok számára fenyegetést jelentettek a francia hódító törekvések / a Habsburgok a francia expanziót nagyobb veszélynek tartották, mint az oszmánokat / a Habsburgoknak az volt az érdeke, hogy minél hamarabb lezárják az 1663-ban indult török támadást / a bécsi udvar a Szentgotthárdnál aratott győzelem ellenére a török számára kedvező békét kötött Vasváron).	0-3

E4 Rögzíti, hogy (pl. a szatmári béke az uralkodó és a magyar rendek közötti kompromisszumos egyezmény volt / az udvar és a magyar rendek érdeke is a meg-egyezés volt), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (a béke értelmében a rendeknek le kellett mondani a szabad királyválasztásról, az ellenállás jogáról és az önálló magyar hadseregről / a kompromisszum jegyében fogadta el a magyar országgyűlés a Pragmatica Sanctiot / az osztrák örökösödési háború kitörésekor a magyar rendek megszavazták a kért hadsereget / az adót saját kiváltságaik garantálásáért cserében ((Vitam et sanguinem!)) / a Pragmatica Sanctioval a birodalom és Magyarország között a perszonáluniónál szorosabb viszony alakult ki / a rendek a török veszély miatt fogadták el a Pragmatica Sanctiot).	0–3
E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
ÖSSZESEN	44
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i>	: 2
VÉGSŐ PONTSZÁM	22

33. FELADAT

Szempontok	Tartalmi elemek	Pont
Feladatmegértés	A vizsgáló a Zrínyi család politikai szerepét mutatja be a három részre szakadt Magyarországon A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0-2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít legalább két lényegi időbeli elemet a Zrínyi család politikai-katonai tevékenységével kapcsolatban (pl. 1566: Szigetvár ostroma; 1664: téli hadjárat; 1671: Zrínyi Péter kivégzése).	0-2
	T2 Rögzíti legalább egy lényegi térbeli elemet a család birtokainak elhelyezkedésével kapcsolatban (pl. a birtokok a Dél-Dunántúlon/Szlavóniában/a mai Horvátországban helyezkedtek el), és rögzít legalább egy lényegi térbeli elemet a Zrínyi család törökellenes harcaival kapcsolatban (pl. Szigetvár, Eszék, Új-Zrinyivár).	0-2
	T3 A téma kifejtése során ügyel a kronologikus szerkesztésre.	0-2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. arisztokrata, nemes, birtokos, hadjárat, béke.	0-2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. bán, összeesküvés, kuruc, téli hadjárat, nádor.	0-2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a Zrínyi család a nevét Zrin váráról kapta) és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a család Horvátországból származott; a családi birtokok elsősorban az egykori Magyar Királyság dél-nyugati területén helyezkedtek el).	0-3

F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a szarvas-marha- és a nemesfém-kereskedelem a török korban is fontos gazdasági területnek számított) és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a marhakeresdelemből a Zrínyi család jelentős bevételekre tett szert; a Zrínyi család ellenőrizte az Itália és az Örökös Tartományok felé irányuló kereskedelmet; a török terjeszkedés a Zrínyi család gazdasági érdekeivel ellentétes volt; a Zrínyi család részben a saját költségén szervezte meg a térség védelmét).	0–3
F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Zrínyi Miklós lehetségesnek tartotta a török kiűzését; Zrínyi Miklós a műveiben fogalmazta meg politikai programját; Zrínyi Miklós a műveiben a magyar rendek nagyobb szerepvállalását javasolja; Zrínyi Miklós a műveiben (állandó) nemzeti hadsereg felállítását javasolja.), és tesz egy lényegi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Zrínyi politikai terveit a Habsburg udvar nem támogatta; Zrínyi 1657-ig az Erdélyi Fejedelemség / II. Rákóczi György támogatására is számított; Zrínyi kezdetben a Habsburgoktól várta a törökök kiűzését; Zrínyi politikai terveit összekapcsolódtak katonai akciókkal; a Szigeti veszedelemben a saját dédapját ábrázolja hősi példaként; Zrínyi Hunyadi Mátyás központosított rendi államát idealizálja).	0–3
F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a vasvári béke után főúri szervezkedés kezdődött; a főúri szervezkedést a az udvar politikájában csalódott főmúltóságok szervezték; a felkelés megszervezőjének Wesselényi nádort tekintették; az összeesküvők a töröknek ajánlották fel hűbérül az országot; az összeesküvés ellentmondásos volt; a szervezkedés csak Wesselényi halála után alakult fegyveres felkeléssé; a szervezkedés 1666 és 1670 között zajlott), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (Zrínyi Péter is részt vett a Wesselényi-féle összeesküvésben; Zrínyi Péter Miklós öccseként levonta a bécsi udvar politikájából adódó tanulságokat; Zrínyi Ilona és I. Rákóczi Ferenc házasságkötésére ezekben az években került sor; Zrínyi Péter önként feladta magát az udvarban; Zrínyi Pétert az összeesküvés leleplezése után fő- és jószágvesztésre ítélték és kivégezték).	0–3

	F5 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Zrínyi Ilona feladta Munkácsot és császári fogságba került; Zrínyi Ilonát a gyerekeivel együtt Bécsbe vitték; Zrínyi Ilonát később Lipót hagyta a Török Birodalomba távozni), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Zrínyi Ilona I. Rákóczi Ferenc felesége volt; Zrínyi Ilona Thököly Imre felesége volt; II. Rákóczi Ferenc Zrínyi Ilona fia, Zrínyi Péter unokája volt; Thököly révén a Zrínyi család kapcsolatba került a kuruc / bujdosó mozgalommal; Thököly a Rákóczi-birtokokra támaszkodva stabilizálta a helyzetét; Zrínyi Ilona Thököly elfogása után is szembeszállt a császári csapatokkal; Zrínyi Ilona a gyermekeivel Munkács várába vonult vissza).	0-3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a Zrínyi család katolikus és feltétlenül udvarhű családnak számított, és ezzel kapcsolatban érdemi megállapítást tesz (pl. a Zrínyi család tagjai jelentős regionális méltóságokat viseltek, pl. horvát bánok, ispánok, főkapitányok voltak; a Zrínyi család tagjai jelentős országos méltóságokat viseltek, pl. a tárnokmesteri tisztséget; az udvarral kialakított jó viszony miatt fontos szerepük volt a Királyi Magyarország törökellenes védekezésében; a Zrínyi család a 16. század közepére az ország legnagyobb birtokosai közé emelkedett).	0-3
	E2 Rögzít egy lényeges tény a szigetvári hős, (IV.) Zrínyi Miklós tevékenységével kapcsolatban (pl. fontos szerepet játszott a török elleni védekezésben; egy hónapig feltartóztatta a törököket; dunántúli főkapitány volt; Szigetvár várkapitánya volt; hősi halált halt a vár bevételében), és ezzel kapcsolatban érdemi megállapítást tesz (pl. az ostromló török haderőt Szulejmán vezette; az ostrom végére Szulejmán is meghalt; a törökök jelentős túlerőben voltak; Szigetvár elfoglalásával a törökök tovább bővítették a hódoltságot; II. Szelim békekötésre törekedett; a drinápolyi béke rögzítette a kialakult status quot; a Habsburgok a békéért az adófizetést is vállalták).	0-3

E3 Rögzíti, hogy (VII.) Zrínyi Miklós aktív-preventív katonai akciókat indított a törökökkel szemben (pl. említést tesz a téli hadjáratról; említést tesz az 1664-es egyéb hadmozdulatokról: pl. Kanizsa, Pécs; említést tesz Új-Zrínyivár építéséről), és érdemi megállapítást tesz a bécsi udvar viszonyulásával kapcsolatban (pl. az udvar nem akarta kiszélesíteni a háborút; az udvar békére törekedett a törökkel; a Habsburg erőket a francia konfliktus kötötte le; az udvar többek között megakadályozta Zrínyi nádorrá választását; a fővezéri tisztségre nem Zrínyit nevezték ki).	0-3
E4 Rögzíti, hogy Zrínyi Miklós politikai törekvéseit nem sikerült elérni, és ezzel kapcsolatban érdemi megállapítást tesz (pl. az udvar nem használta ki a szentgotthárdi győzelemből adódó lehetőségeket; a vasvári béke nem változtatott a kialakult status quon; az udvar hagyta, hogy a törökök elfoglalják és lerombolják Új-Zrínyivárat), vagy utal Zrínyi halálára (pl. Zrínyi 1664-ben vadászbalesetben meghalt; Zrínyi halálát a kortársak egy része az udvarnak tulajdonította; Zrínyi halála után az udvar akarata érvényesült, az udvar még inkább fölénybe került a rendekkel szemben).	0-3
E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0-3
ÖSSZESEN	44
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i>	: 2
VÉGSŐ PONTSZÁM	22

34. FELADAT

Szempontok	Tartalmi elemek	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a magyar–horvát politikai viszonyt mutatja be 1844 és 1868 között. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a téma két térbeli elemét: Magyarország a Habsburg Birodalom/ a kiegyezés után / Osztrák–Magyar Monarchia része / Horvátország a magyar korona alá tartozik.	0–2
	T2 Rögzíti a téma két időbeli elemét: a magyar államnyelv elfogadása 1844 / reformkor 1830–1848 / az április törvények szentesítése 1848. április 11. / horvát támadás Magyarország ellen 1848. szeptember 11./ pákozdi csata 1848. szeptember 29.	0–2
	T3 Rögzíti a téma két időbeli elemét: kiegyezés 1867 / dualizmus időszaka 1867–1918 / horvát kiegyezés 1868	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános törtenelmi fogalmakat: pl. állam / törvényhozás, nemzet / nemzetállam, nemzetiség / etnikum / nemzetiségi kérdés / nemzetiségi törvény, államnyelv.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. nacionalizmus, kiegyezés, politikai nemzet, asszimiláció, autonómia.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. L. Gáj nevéhez kapcsolódik a horvát nyelvújítás / az irodalmi nyelv kialakítása / nyomdát alapított/ a horvát nemzeti mozgalom emblematikus alakja / célja a horvát nemzeti elköteleződés erősítése / célja az ifjúság megnyerése), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Bécs támogatott minden olyan nemzeti mozgalmat, amely a magyarokkal szemben definiálta magát / a nyelvi megújulással összefonódott a nemzeti múlt rekonstruálása / illír mozgalom szerint a horvátok, a szerbek, a szlovének és a bulgárok egyetlen nemzetet alkotnak / cél délszláv összefogás horvát vezetéssel / a nemzeti kultúra ápolására megfelelő tudóstársaságok / színház, múzeum / könyvtár létrehozását támogatták / Moszkva támogatta a pánszlávizmus jegyében a horvátokat).	0–3

F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a horvát képviselő ragaszkodott a latin nyelv használatához / figyelmen kívül hagyta a magyarok tiltakozását a latin nyelvű hozzászólás miatt), és teszt egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a horvátok nemzeti sérelemként élték meg a magyar nyelv hivatalossá tételét / az országgyűlés nyelve ekkor a magyar volt).	0–3
F3 Rögzíti a kép egy lényegi elemét (pl. Jellasics a horvát nemzeti erők vezére / a képen ő egy emelvényen áll, azaz a többiek fölött áll / dinamikusan gesztikulál beszéd közben / a beszédet a hallgatóság egy része nagyon lelkesen fogadja), és teszt egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az 1848. március 15-ei magyar forradalom győzelmének hírére / március 25-én ült össze a horvát tartományi gyűlés (szábor) / nemzetgyűléssé nyilvánította magát).	0–3
F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Kossuth hajlandó lett volna komoly engedményeket tenni a horvátoknak a kiegyezés fejében / szerinte Bécs csak eszközként használja a horvátokat), és teszt egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. augusztus végén Jellasics elfoglalta Fiumét / felkészült a Magyarország elleni támadásra / Kossuth célja a háború elkerülése / a Bécs–Zágráb együttműködés megakadályozása / Jellasics politikai célja a Magyar Királyságtól való elszakadás / nem ismerte el a Batthyány-kormányt / csak az uralkodó személye kapcsolja Horvátországot a föderatív alapon átszervezendő Habsburg Monarchiához).	0–3
F5 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Magyarország és Horvát- és Szlavónország elválaszthatatlanok / a Pragmatica Sanctio ételmében mondja ki a öszszetartozást), és teszt egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan a forrás alapján (pl. a két ország közötti közös ügyekben a magyar kormány az illetékes / horvát önkormányzat jogosultsága: bel-, vallás-, közoktatás, igazságügy / Horvátország élén a magyar miniszterelnök javaslatára az uralkodó által kinevezett bán áll / a bán a horvát országgyűlésnek felelős / horvát nyelv a hivatalos nyelv / a közös országgyűlésen és a delegációban is használhatja ezt / saját zászlót és címet használhatnak, de a Szent Istváni korona van a tetején).	0–3

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a Magyar Királyság soknemzetiségű állam volt, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a nem magyar népei közül a horvátokat önálló rendi nemzetként ismerték el / a horvátok önkormányzattal rendelkeztek, amelynek élén az uralkodó által kinevezett bán állt / saját tartománygyűléssel rendelkeztek, ahonnan követeket küldtek a magyar országgyűlésbe / a szlavón katonai határőrvidék közvetlenül a bécsi Udvari Haditanács alá tartozott).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy (pl. a magyar nacionalizmus erősödött a reformkor idején / a magyarok egy államnemzetet ismertek el, a magyart / a magyarok a horvátok történelmi államiságát elismerték / a horvátok területi autonómiájukat látták veszélyben a magyar államnyelvvé tétele miatt/ az egy politikai nemzet koncepció érvényesítése miatt), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a magyar nyelv használatát igyekeztek kiterjeszteni a közélet minden területén / legfeljebb néhány éves türelmi időt engedélyeztek a magyar államnyelv elsajátítására / a kisebbségi nyelvek használatát a magánéletre kívánták korlátozni / s abban bíztak, hogy a jogkiterjesztés hatására a nem magyar anyanyelvű lakosság fokozatosan asszimilálódik / vagy megtanul magyarul / az áprilisi törvények a nemzetiségi kérdéssel nem foglalkoztak / a nemzetiségi kérdés rendezetlensége jelentős szerepet játszott a magyar szabadságharc vereségében / a horvát katonák a szabadságharc alatt a császári haderőben szolgáltak).	0–3
	E3 Rögzíti egy a forrásban nem szereplő tény a horvát–magyar kiegyezés kapcsán (pl. Horvátország érdekeit a közös kormányban egy tárca nélküli miniszter képviseli / a közös törvényhozásba a szabor képviselőket küldött), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a közös ügyek költségeihez Horvátország is hozzájárult, ezért a horvát–magyar pénzügyi kiegyezést tíz évenként megújították / a pénzügyi viták miatt a horvátok követelték a pénzügyi autonómiát / az egyezmény elismerte Horvátország területi igényét a horvát–szlavón határőrvidékre, valamint Dalmáciára / létrejött az ún. „fiumei provizórium” / Fiume magyar ellenőrzés alatt maradt / Fiume élén a magyar kormány hatásköre	0–3

alá tartozó kormányzó állt / a városban hivatalos nyelvként az olaszt használták / a magyar kormányok időnként megkísérelték a magyar hivatalos nyelv érvényesítését Horvátországban is, a horvátok azonban sikeresen megakadályozták ezt).

E4 Rögzíti, hogy (pl. a horvát közvélemény többsége elégedetlen volt a kiegyezéssel / kevesellte az önkormányzatot / Horvátországot Magyarországgal és Ausztriával egyenrangú országnak szerették volna látni / a trialista átszervezést támogatták volna a horvátok), **és tesz egy érdemi megállapítást** erre vonatkozóan (pl. a horvátok támogatták volna egy olyan átszervezést, ahol csak az uralkodó személye kapcsolná össze Horvátországot Magyarországgal és Ausztriával / a trialista átszervezést azonban a magyarok nem támogatták / az I. világháború előtt erősebb lett az a horvát politikai csoport, amely a teljes kiszakadást támogatta / megalkult horvát-szerb koalíció végcélként egy délszláv szövetségi állam létrehozását tűzte ki).

E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.

0–3

0–3

ÖSSZESEN

44

Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.

: 2

VÉGSŐ PONTSZÁM

22

35. FELADAT

Szempontok	Tartalmi elemek	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a magyar ipar fejlődését mutatja be a napóleoni háborúk és a kiegyezés megkötése között. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0-2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a téma két térbeli elemét: megemlíti egy térbeli elemet az infrastruktúra-fejlesztéssel kapcsolatban, vagy megemlíti egy térbeli elemet a magyarországi iparfejlődéssel kapcsolatban.	0-2
	T2 Említést tesz Pest / Pest-Buda kiemelkedő jelentőségével kapcsolatban.	0-2
	T3 Rögzít egy időbeli elemet a magyarországi iparfejlődéssel kapcsolatban (pl. a Védegyelet 1844-ben alapították).	0-2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. gazdaság, konjunktúra, infláció, vállalkozás, kereskedelem, mezőgazdaság.	0-2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. reformkor, devalváció, Védegyelet, Urbéri pátenz, váltótörvény.	0-2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a napóleoni háborúk alatt a búza ára jelentősen emelkedett; a napóleoni háborúk végére a papírpénz elértéktelenedett; a napóleoni háborúk időszakában a gabonakereskedelem nagy hasznot termelt), és tesz egy lényegi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a konjunktúrát a folyamatos háborúk okozták; a háború után az árutermelésbe bekapcsolódott nemesség egy része elszegényedett; az infláció gazdasági visszaesést okozott; a gabonakereskedők a tőkéjüket gyakran az iparban fektették be).	0-3

F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. A törvény általánosan lehetővé tette a gyáralapítást; a törvény szabályozza a gyárak alapításának feltételeit; a törvény engedélyezte a gyárakban a bér munka alkalmazását; a törvény engedélyezte a gyárakban a bér munka alkalmazását), és tesz egy lényegi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ezzel a céhes keretek megbontása történt meg; a reformkori országgyűlések fontos témája volt a tőkés gazdaság megteremtése; a törvény alkalmazásával növelhetővé vált a termelékenység).	0–3
F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Országos Védegylet célja a magyar ipar fejlődésének elősegítése; az Országos Védegylet a belföldi piac bővítését tűzte ki célul; az Országos Védegylet védővámokat (protekciónizmust) támogatta; Az Országos Védegylet civil kezdeményezés volt), és tesz egy lényegi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a Védegylet létrehozásában Kossuth fontos szerepet vállalt; a Védegylet rövid fennállása alatt nem volt jelentős hatással a magyar iparfejlődésre; a Védegylet az Osztrák Örökös Tartományok és Csehország iparával szemben védte a magyar termékeket; a kormányzat a magyar protekciónizmust nem támogatta; a magyar liberálisok egy része szakított a szabadkereskedelem eszméjével).	0–3
F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a jobbágyfelszabadítás a gyakorlatban a neoabszolútizmus időszakában valósult meg; a jobbágyfelszabadítás folyamatát az Úrbéri pátens fejezte be; a jobbágyok helyzetét a pátens az áprilisi törvények alapján rendezte; a pátens szabályozta a földbirtokosok kárpótlását), és tesz egy lényegi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ezzel a jobbágyok polgári tulajdonossá váltak; a jobbágyok termelőként és bér munkásként egyaránt bekapcsolódhattak a gazdasági folyamatokba; az Úrbéri pátens kihirdetése és megvalósítása társadalmi feszültséget okozott; az Úrbéri pátens sok földbirtokost ellehetetlenített és akadályozta a modernizációt).	0–3

	F5 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a neoabszolutizmus időszakában felgyorsult a vasútépítés; a vasút a korábban a vasúthálózatba be nem kapcsolt területeket is elérte; Szegeden 1858-ban vasúti híd épült; a vasúthálózat a Dél-Alföldön is kiépült), és tesz egy lényegi megállapítást erre vonatkozóan (pl. sok esetben nem a magyar gazdaság érdekeinek megfelelően alakították a vasúthálózatot; korábban csak rossz minőségű utakon és vízi úton lehetett szállítani; 1848-ig csak Szolnok és Vác volt összekapcsolva Pesttel; Szeged fontos kereskedelmi központtá vált; a vasúthálózat a Dél-Alföldet is összekapcsolta Budapesttel; a vasútépítés főként külföldi (osztrák, francia) tőkéből valósult meg).	0-3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a napóleoni háborúk hatással voltak a magyar gazdaságra, és tesz egy érdemi megjegyzése ennek gazdasági következményivel kapcsolatban (pl. konjunktúrát okoztak), vagy rögzíti, hogy a napóleoni háborúk okozta fellendülést visszaesés követte, és tesz egy érdemi megjegyzést ezzel kapcsolatban (infláció következett, az udvar devalvációt alkalmazott, piac beszűkülés életszínvonalcsökkenéshez vezetett, a válság következtében a liberális nemesség nyitottabbá vált). E2 Rögzíti, hogy a reformkorban jelentős iparfejlődés zajlott, és megemlíti a fejlődés valamely okát: pl. a terménykereskedelemből származó tőke itt hasznosult; demográfiai változások; urbanizáció hatása; általános piacbővülés zajlott). E3 Rögzíti, hogy Magyarország a Habsburg Birodalom része volt és tesz egy gazdasággal kapcsolatos megjegyzést ezzel kapcsolatban (pl. a magyar ipar fejlődését a Birodalom nyugati felének fejlettebb ipara gátolta; a Védegyelet az osztrák ipar hatását kívánta ellensúlyozni). E4 Rögzíti, hogy az iparfejlődés összefüggött a hitel-szervezet fejlődésével és megnevez egy hitelintézetet / tesz egy érdemi megállapítást a hitelszervezettel kapcsolatban (pl. elsősorban külföldi tőkéből jöttek létre), vagy rögzíti, hogy a kiegyezés felgyorsította a gazdaság (ipar) fejlődését, és tesz ez érdemi megállapítást ezzel kapcsolatban (pl. a céhes kötöttségeket a dualizmus időszakában végleg felszámolták).	0-3

E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
ÖSSZESEN	44
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i>	: 2
VÉGSŐ PONTSZÁM	22

36. FELADAT

Szempontok	Tartalmi elemek	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó bemutatja, hogyan változott Magyarország államformája az 1918 és 1946 közötti időszakban, kitér az államfő jogkörére is. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0-2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a téma két térbeli elemét: az I. világháború után a győztes nagyhatalmak/ szomszédos országok / kisantant befolyásolták a királyi cím betöltését / a II. világháború után a szovjet minta érvényesült.	0-2
	T2 Rögzíti , hogy az első köztársaság kikiáltása 1918. november 16-án, a második köztársaságé 1946 februárjában történt / a tanácsköztársaság 1919. márciusa és 1919. augusztusa között állt fenn.	0-2
	T3 Rögzíti , hogy Horthy kormányzósága 1920. és 1944. között volt.	0-2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. állam / államforma, monarchia, köztársaság, népköztársaság.	0-2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. kormányzó, köztársasági elnök, őszirózsás forradalom, tanácsköztársaság / proletárdiktatúra, ellenforradalom.	0-2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. az I. világháború végén kikiáltották a népköztársaságot / az államforma neve a néphatalomra utal / Károlyi Mihály lett a köztársasági elnök), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlása új jogi helyzetet teremtett / Ausztriában kikiáltották a köztársaságot és a Habsburgok trónfosztását / az őszirózsás forradalom idején megerősödött a köztársasági államforma támogatottsága / az alapvető jogi változásokat alkotmányban tervezték rögzíteni / ennek megalkotása egy később összehívandó nemzetgyűlés feladata lett volna /a népköztársaság kikiáltása	0-3

után testületek / a kormány és a Nemzeti Tanács intézőbizottsága gyakorolta az államfői hatalmat / az 1919. januári belpolitikai válság egyik változásaként töltötte be Károlyi az ideiglenes államfői funkciót).

F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. kormányzói jogkör nem azonos a királyi jogkörrel / eredetileg átmeneti intézkedésnek gondolták az államfő megválasztását), és **legalább két elemet említ a kormányzó jogköréből** (pl. az országot képviseli / a nemzetgyűlés hozzájárulásával szerződéseket köthet, követeket küldhet és fogadhat / legfőbb hadúr / a hadüzenethez, békekötéshez a nemzetgyűlés hozzájárulása kell / felelős a törvényhozásnak / elvileg leváltható / törvényt kezdeményezhet / előzetesen jóváhagyhatja a tervezetet / aláírja és kihirdeti a törvényt / nincs szentesítési jogköre / halasztó vétőjoga van / a törvényhozásnak visszaküldhetett törvényt, de újratárgyalás után – akár változott a szöveg, akár nem – a kormányzónak ki kellett hirdetnie / az országgyűlést összehívhatja / berekesztheti / feloszlathatja, de ki kellett írnia az új választásokat / rendelkezései csak miniszteri ellenjegyzéssel léphettek életbe).

0–3

F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Horthy Miklós Magyarország kormányzója / a kép utal Horthy tengerésztiszt múltjára), és **tesz egy érdemi megállapítást** erre vonatkozóan (pl. a tanácsköztársaság bukása után a Nemzeti Hadsereg élén álló Horthy Miklós bizonyult a legbefolyásosabb politikusnak / a kormányzó erőszeküz, nemzeti elköteleződésű vezető / Horthy az ellenforradalmi erők vezetője volt / mivel nem tudtak dönteni a király személyéről, ezért átmenetileg kormányzó az államfő).

0–3

F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a nemzetgyűlés határozata alapján fosztották meg IV. Károlyt uralkodói jogaitól / Bethlen István javaslatára hozta a nemzetgyűlés a határozatot), és **tesz egy érdemi megállapítást** erre vonatkozóan (pl. Magyarország államformája királyság maradt, de a tisztséget egyelőre nem töltik be / megszűnt Habsburgok örökös királysága / a Pragmatica Sanctio érvénytelen / a királyválasztás joga a magyar nemzeté).

0–3

	F5 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a nemzetgyűlés köztársaságként határozta meg az államformát / a határozat szerint a királyi hatalom gyakorlása már 1918 novemberében megszűnt / az államforma kérdésében az önrendelkezés elve érvényesült), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az 1945. évi demokratikus elveken alapuló választások alapján összeült Nemzetgyűlés határozott az államformáról / ez a második köztársaság a magyar történelemben / köztársasági elnököt a parlament választotta meg négy évre / jogköre jellemzően protokolláris volt / Tildy Zoltán lett a köztársasági elnök / a négy évre választott és egyszer újraválasztható elnök / a nemzetgyűlés által hozott törvényeket megfontolásra egyszer visszaküldhette / az államfő minden intézkedését ellenjegyzéshez kötötték).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy (pl. a tanácsköztársaság idején proletárdiktatúrát hoztak létre / szovjet mintájú államot akartak létrehozni / a kommunista rendszerben az államfőnek nincs jelentős befolyása), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan, (pl. Magyarország az I. világháború végén a vesztes hatalmak közé tartozott / Károlyit a kommunista hatalomátvételnél fosztották meg címétől / a valós politikai befolyással nem rendelkező Garbai Sándor töltötte be az államfő szerepét a tanácsköztársaság idején).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy (pl. az 1920-ban megválasztott nemzetgyűlésben vita bontakozott ki arról, hogy ki legyen Magyarország uralkodója / az államforma kérdésében egyetértés volt / a köztársaságot a forradalmakkal azonosították), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. IV. Károly 1918-ban csak felüggesztette uralkodói jogainak gyakorlását / voltak támogatói a Habsburg restaurációnak Magyarországon / sem a nagyhatalmak, sem a szomszédos államok nem túrnének el Habsburg uralkodót Magyarország trónján / IV. Károly kétszer próbált visszatérni a magyar trónra / IV. Károly második visszatérési kísérletére a Sopron környéki népszavazás előkészítése közben került sor / a király akciója a revízió esélyét is veszélyeztette / a Madeira szigetére internált IV. Károly a következő évben elhunyt/ Horthyék elzárkóztak a forradalmak idején történt változásoktól / a forradalmakat okolták részben a trianoni veszteségekért).	0–3

E3 Rögzíti, hogy (pl. a kormányzói jogkör bővült a korszakban / megszűnt az államfő felelősségre vonásának lehetősége), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (1942 februárjában létrehozták a kormányzó-helyettesi posztot / a kormányzó kísérletet tett annak elérésére, hogy tisztségében egyik fia kövesse őt / Horthy a német megszálláskor pozíciójában maradt / lemondására a sikertelen kiugrási kísérletet követően kényszerült 1944 októberében / a nyilas uralom idején nemzetvezetőként Szálasi Ferenc töltötte be az államfői és a kormányfői pozíciót is).	0-3
E4 Rögzíti, hogy (pl. az 1946-os törvény egyértelművé tette, hogy a háború utáni Magyarország nem jogfolytonos a Horthy-rendszerrel / a döntés szovjet megszállás alatt történt / az államforma kikiáltásakor Magyarország még nem írta alá a II. világháborút lezáró békét), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (a második magyar köztársaság 1949-ig állt fenn / 1949-ben szovjet mintájú kommunista berendezkedésű Magyar Népköztársaság jött létre).	0-3
E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0-3
ÖSSZESEN	44
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i>	: 2
VÉGSŐ PONTSZÁM	22

37. FELADAT

Szempontok	Tartalmi elemek	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Magyarország és Németország külpolitikai kapcsolatait mutatja be 1918 és 1941 között A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0-2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a téma egy térbeli elemét Németországgal vagy Magyarországgal kapcsolatban (pl. említést tesz versailles-i béke területi következményeiről; említést tesz az Anschlusról; említést tesz a trianoni béke területi következményeiről; említést tesz a revízió folyamatában visszacsatolt területekről); és rögzíti a téma egy térbeli elemét a két ország külpolitikai kapcsolatait illetően (pl. Olaszország, kisantant, Szovjetunió).	0-2
	T2 Rögzít egy időbeli elemet a német külpolitikai kapcsolatokkal összefüggésben (pl. 1926; 1938).	0-2
	T3 Rögzít egy időbeli elemet a magyar külpolitikai kapcsolatokkal összefüggésben (pl. 1922; 1927).	0-2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: nagyhatalom, jóvátétel, béke, szövetségi rendszer, külpolitika, háború.	0-2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: Párizs-környéki békék, teljesítési politika, tengelyhatalmak, fegyveres semlegesség, revízió.	0-2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Németország lemond az Anschluss lehetőségéről; Németország elismeri Csehszlovákia határait), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a világháborút a Német Birodalom elveszítette; a világháború után a német külpolitika mozgástere jelentősen beszűkült; a világháború után Németország nem tudott aktívan részt venni Közép-Európa külpolitikai kapcsolatinak alakításában).	0-3

F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Gömbös erősíteni kívánja a külpolitikai kapcsolatokat Németországgal; Gömbös ideológiai közelséggel is indokolja a kapcsolatok megerősítését), és tesz egy lényegi megállapítást erre vonatkozóan (Magyarország a gazdasági világválság hatására külpolitikai nyitásra kényszerült; a kapcsolatfelvételt a náci Németország külpolitikai aktivitása tette lehetővé).	0–3
F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Németország gazdaságilag a térség legfontosabb hatalma volt; Magyarország exportfüggésbe került Németországtól; Németország bekebelezte Ausztriát; Németország elfoglalta Csehszlovákia egy részét), és tesz egy lényegi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a gazdasági függés külpolitikai függéssel járt együtt; a magyar–olasz–oszt-rák szövetségi rendszert az Anschluss megrendítette; Németország átalakította Köztes-Európa első világháború utáni külpolitikai viszonyait).	0–3
F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Csehszlovákia területeket engedett át Magyarországnak; a megállapodás német és olasz döntőbíráskodás mellett ment végbe), és tesz egy lényegi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a revíziót Németország megerősödése tette lehetővé; a sikeres „országgyarapítás” még inkább fokozta a német külpolitikai függést).	0–3
F5 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (Teleki nem értett egyet Jugoszlávia megtámadásával; Teleki az 1926-os mohácsi beszédben kijelölt békés külpolitikai viszony híve volt; Teleki öngyilkosságot követett el), és tesz egy lényegi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a konfliktus előzménye Belgrád külpolitikai irányváltása volt; Magyarország 1940. decemberében örökbarátsági szerződést kötött Jugoszláviával; a magyar támadás összekapcsolódott a revízióval; a közös katonai támadás után még tovább fokozódott a külpolitikai függés Németországtól; a fegyveres semlegesség koncepcióját feladták).	0–3

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti , hogy Németország első világháború utáni külpolitikáját a teljesítési politika jellemezte, és tesz egy lényegi megállapítást ennek külpolitikai következményeivel kapcsolatban (pl. Németország a locarnói egyezményben elismerte a nyugati határait; Németországot felvették a Népszövetségbe; Stresemann irányította a külpolitikát).	0–3
	E2 Rögzíti , hogy a magyar külpolitikai számára a huszas években még nem Németország számított a legfontosabb tényezőnek, és tesz egy lényegi megállapítást a huszas évek magyar külpolitikájával kapcsolatban (pl. a revízió nyíltan még nem volt külpolitikai cél; Magyarország legfontosabb szövetségesei Ausztria és Olaszország voltak; Magyarországot felvették a Népszövetségbe).	0–3
	E3 Rögzíti , hogy az 1933-as náci hatalomátvétel után Németország aktívabbá vált a térségben, és tesz egy lényegi megállapítást ezzel a kapcsolatban (pl. az külpolitikai irányváltás oka a hitleri politika volt; a nyugati hatalmak az engedmények politikáját folytatták; Németország Csehszlovákia és Ausztria rovására terjeszkedett a térségben; a müncheni konferencián a nyugati hatalmak elismerték a status quo megváltozását).	0–3
	E4 Rögzíti , hogy a harmincas években a legfontosabb magyar külpolitikai cél a revízió volt, és tesz egy lényegi megállapítást ezzel kapcsolatban (pl. a revízió összekapcsolódott a német külpolitikai térnyeréssel; a revízió első lépését az első bécsi döntés jelentette; a sikeres revízió miatt Magyarország kilépett a Népszövetségből; Magyarország csatlakozott a német szövetségi rendszerhez, az antikomintern paktumhoz; a német támogatással zajló revíziót a nyugati hatalmak csak részben ismerték el; a revíziós külpolitika következtében Magyarország belesodródott a háborúba).	0–3
	E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
ÖSSZESEN		44
Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.		: 2
VÉGSŐ PONTSZÁM		22

38. FELADAT

Szempontok	Tartalmi elemek	Pont
Feladatmegértés	A vizsgáló a zsidóság diszkriminációjának lépéseit mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a téma két térbeli elemét (pl. Körösmező, Újvidék, Kamenyec–Podolszkij, Budapest, budapesti Duna-part, Auschwitz).	0–2
	T2 Rögzít egy időbeli elemet a törvényi kirekesztéssel kapcsolatban (pl. az első zsidótörvényt 1938-ban fogadták el).	0–2
	T3 Rögzít egy időbeli elemet a zsidóság fizikai megsemmisítésével kapcsolatban (pl. 1944-től megindulnak a deportálások).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. zsidóság, antiszemitizmus, diszkrimináció, deportálás, gettó, fajelmélet.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: numerus clausus, első/második/harmadik zsidótörvény, munkaszolgálat, Endlösung, nyilasok, zsidómentők.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a törvény korlátozza a zsidó hallgatók számát a felsőoktatásban; a korlátozás valamennyi nemzetiségre és népfajra vonatkozik; megnevezi a korlátozásban érintett egyeteme- ket), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a törvény a zsidóság jogi diszkriminációjának első lépése volt; a törvény numerus clausus (zárt szám) néven ismert; a korlátozás oka a zsidóság túltreprezentáltsága; a korlátozás célja a keresztény magyar értelmiség támogatása; a törvényt később módosították; számszerűen megnevezi a zsidóság társadalmon belüli arányát).	0–3

F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a törvény Németországban kizárta a zsidókat az teljes jogú állampolgárságuktól; a törvény megfosztja a zsidókat a politikai jogaiktól; a zsidók Németországban nem lehettek állami hivatalnokok), és ezzel kapcsolatban tesz egy lényegi megállapítást (pl. a jogfosztás faji alapon történt; a zsidóság jogfosztása a náci párt ideológiájából következett; az antiszemitizmust a náci Németországban állami szintre emelték; Németországban a jogi diszkriminációt fizikai terror is követte; említést tesz a Kristályéjszakáról).	0-3
F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a korlátozás vallási-felekezeti alapon történt; a korlátozás művészeti és értelmiségi területeket érintett; megnevez konkrét művészeti területeket; a korlátozás alól voltak kivételek; megnevez konkrét kivételeket), és ezzel kapcsolatban tesz egy lényegi megállapítást (pl. a törvény hivatalos célja a társadalmi és gazdasági élet egyensúlyának biztosítása volt; a törvényt a Darányi-kormány készítette elő; a törvényt az Imrédy-kormány fogadta el; a korlátozás 20%-os részvételt engedélyezett; Németországban a zsidóságot ekkor már faji alapon rekesztették ki; a törvény egybeesett az antiszemitizmus általános megerősödésével, antiszemita szervezetek működésével lásd. Turul Szövetség; a törvényt értelmiségi tiltakozás fogadta).	0-3
F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a zsidóság diszkriminációjának egyik eleme a munkaszolgálat volt), és ezzel kapcsolatban tesz egy lényegi megállapítást (pl. a munkaszolgálat fegyvertelen háborús szolgálatot jelentett; a munkaszolgálatban több tízezer zsidó származású magyar elpusztult; a munkaszolgálat a férfiakat érintette; megnevez munkaszolgálatban érintett magyar zsidókat; a munkaszolgálat a tábori csendőrség felügyelete alatt működött).	0-3
F5 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. utal a Duna-parti kivégzésekre; megmagyarázza, mit ábrázol az emlékmű) és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a nyilasok célja a budapesti zsidóság megsemmisítése volt; a nyilasok deportálás helyett kivégezték a zsidókat; utal a zsidó ellenállásra; utal zsidómentő akciókra; megnevez a mentésben résztvevő személyeket).	0-3

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti , hogy a húszas években változás állt be a zsidó asszimilációhoz való magyar viszonyulásban, és tesz egy megállapítást ezzel kapcsolatban (pl. a dualizmus időszakát a zsidóság asszimilációja jellemezte / a dualizmus időszakában ún. „asszimilációs szerződés” volt érvényben / az emancipációs törvény (1867/XVII. tc.) biztosította a zsidók számára a teljes jogegyenlőséget / a dualizmus időszakában a magyarországi zsidóság többsége azonosult a magyar nemzeteszmével és kultúrával / a változás egyik oka a zsidó értelmiség részvétele az 1918–1919-es forradalmakban).	0–3
	E2 Rögzít egy tényt a második zsidótörvény keletkezésével kapcsolatban (pl. kirekesztés következő lépése a második zsidótörvény elfogadása volt; a törvényt 1939-ban fogadták el; a törvényt a Darányi-kormány készítette el; a törvényt az Imrédy-kormány fogadtatta el; a törvénnyel nyilasok „vitorlájából akarták kifogni a szelet”), és ezzel kapcsolatban érdemi megállapítást tesz (pl. a zsidóságot már faji alapon diszkriminálták; a korlátozások számos értelmiségi pályát érintettek).	0–3
	E3 Rögzít egy tényt a harmadik zsidótörvénnyel kapcsolatban (pl. kirekesztés következő lépése a harmadik zsidótörvény elfogadása volt; a törvényt 1941-ben fogadták el; a törvényt a Bárdossy-kormány fogadtatta el), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a törvény a zsidóságot faji alapon diszkriminálta; a törvény beavatkozott a magánéletbe; a törvény tiltotta a házasságot; a törvény szigorú büntetéseket írt elő fajgyalázás esetén).	0–3
	E4 Rögzíti , hogy a fizikai megsemmisítése a német megszállás után kezdődött, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. bevezették a sárga csillag viselését, gettókba kényszerítették a zsidóságot, elkezdődtek a deportálások; utal az Eichmann-különítményre; utal a magyar hatóságok szerepére; utal a vidéki és a budapesti zsidóság eltérő kezelésére; utal Horthy szerepére a deportálás leállításában).	0–3
	E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
ÖSSZESEN		44
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i>		: 2
VÉGSŐ PONTSZÁM		22

39. FELADAT

Szempontok	Tartalmi elemek	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a szerzetesség kora és virágzó középkori jellegzetességeit mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0-2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a téma két térbeli elemét: (pl. a korai szerzetesi közösségek Egyiptomban jöttek létre / a bencések központja Monte Cassino / a bencés kolostorok a Monte Cassinói kolostor mintájára jöttek létre / a ferences / domonkos rend Itáliában jött létre).	0-2
	T2 Rögzíti a téma két időbeli elemét: (pl. a bencés rendet a 6. században / 529-ben alapították / a ferences / domonkos rendet a 13. században alapították / az egyházi reformmozgalom a 11. században kezdődött).	0-2
	T3 Rögzíti a téma két térbeli elemét: (a szerzetesrendek elterjedtek a keresztény Európában / az egyházi reformmozgalom Cluny-ből indult / a bencések a településektől távolabb éltek / a koldulórendek a városokban éltek).	0-2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. egyház, pápa, kereszténység, szerzetes / szerzetesrend stb.	0-2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. kolostor, (krisztusi) szegénység / regula, koldulórend, bencés rend, ferences rend / domonkos rend, stb.	0-2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. szigorú napirend szerint éltek a bencések / alapelvük az ora ez labora / Imádkozzál és dolgozzál / a világi élettől elzárkóztak / Szent Benedek alapította a rendet), és tesz két érdemi megállapítást az életmódjukra vonatkozóan (pl. a bencés monostorok többnyire településektől távolabb helyezkedtek el / a szerzetesek a monostori birtokon dolgoztak / iskolát tartottak fenn / kódexeket másoltak).	0-3

	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a Pilisben remeték éltek / Özséb a remeték összefogására törekedett), és teszt egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Özséb megalapította a pálosok rendjét / a pálosok egy magyar alapítású szerzetesrend / a pálosok az ágostonos rendek közé tartozik / szigorú regula szerint éltek).	0–3
	F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a ciszterciek a bencések reformága / Szent Benedek reguláját alkalmazzák), és teszt két érdemi megállapítást az életmódjukra vonatkozóan (pl. távol élnek a településektől / a regulát kötelezővé teszik minden rendház számára / fontos számukra az egységesség / életmódban visszatérnek az alapító elveihez / egyszerű élet, öltözködés jellemzi őket / az élelmiszert maguknak állítják elő / fejlesztik a mezőgazdasági módszereket / terjesztik az új módszereket / folyamatosan bírálták az eredeti elvektől elhajló / „elpuhult” bencéseket).	0–3
	F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Assisi Szent Ferenc alapította / a rend adományokból tartotta fenn magát / koldulórend / Szent Ferenc gazdag családban született, de lemondott vagyonáról), és teszt két érdemi megállapítást az életmódjukra vonatkozóan (pl. nem rendelkeznek magánvagyonnal / Jézus mintájára szegénységi fogadalmat tesznek / világi közösségek részeként élnek / a ferences kolostorokat városokban alapították / tanító tevékenységet is folytatnak).	0–3
	F5 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Szent Domonkos alapította / koldulórend / az eretnekek elleni harcra alapították), és teszt két érdemi megállapítást az életmódjukra vonatkozóan (pl. az eretnekek meggyőzése / az egyházhoz való visszatérítése a feladat / hitvitákon vettek részt / a tanítás fontos feladata a rendnek / tanító tevékenységet is folytatnak).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy (pl. a korai szerzetesi mozgalom a remeteközösségekre alapult / a remeték a világtól elvonuló életet éltek / az ima, a vezeklés volt a fő feladatuk), és teszt egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a rend vezetője a pápának közvetlenül alárendelt apát / a világi egyház egyéb intézményeitől (érsekek, püspökök) függetlenek a szerzetesek/ az életüket szabályozó regulát a pápa hagyja jóvá).	0–3

E2 Rögzíti, hogy (pl. a szerzetesek a világiaktól elkülönülve élnek / kolostorban / monostorban élnek / lemondtak világi javaikról / a hit terjesztése kiemelt feladatuk / elmélyült vallásosság jellemzi őket / az alázatosságot minden rend szerzetesi erénynek tekintette), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. vallási és erkölcsi tökéletességre kell törekedjenek / a szerzetesek a világi papokénál szigorúbb fogadalmat tesznek / hármass fogadalmat tesznek (szegénység, szüzesség, engedelmesség) / a rend feladatainak megfelelő speciális fogadalmat is tesznek, pl. az ápolás, tanítás / a társadalom bármely tagjából lehetett szerzetes / a női rendek tagjait apácáknak nevezzük / a szerzetessé válást próbaidő (noviciátus) előzte meg / kolostorokban éltek segítő munkát végző ún. laikus testvérek, akikre enyhébb szabályok vonatkoztak, mint a szerzetesekre).	0-3
E3 Rögzíti, hogy (pl. az ezredforduló gazdasági virágzása következtében a kolostorok jelentősen meggazdagodtak / a szerzetesi közösségben is megfigyelhető az elvilágiasodás / őket is elérte az egyház válsága), és tesz egy érdemi megállapítást (pl. a clunyi apátságából kiinduló 11. századi egyházi reformmozgalom célja az elvilágiasodott szerzetesség megreformálása / az egyház tekintélyének visszaállítása volt / fel akarták számolni a monostorokon belüli világias életformát / az elvilágiasodás miatt nem volt mindenki számára eléggé aszketikus a szerzetesség / szerintük a bencés templomok túlzottan fényűzőek/ az evangéliumi szegénységgel szembefordult a rend/ a reformmozgalomhoz csatlakoztak az európai kolostorok / ekkor zajlottak az invaziók / a Szentföld elvesztésével záruló keresztény hadjáratok időszaka).	0-3
E4 Rögzíti, hogy (pl. a nyugati kereszténységben Nursiai Szent Benedek alapította az első szerzetesrendet / a clunyi reformokat követően új szerzetesrendek jöttek létre), és tesz két érdemi, a források kapcsán nem említett megállapítást a rendek jelentőségére vonatkozóan (pl. a bencéseknek úttörő szerepe volt a keresztény Európa kultúrájának kialakításában, terjesztésében / cisztereknek jelentős szerepe volt a korszerű	0-3

mezőgazdasági és ipari módszerek elterjesztésében / a kódexek másolásával / az antik örökség megőrzésével meghatározó kulturális tevékenységet is végeztek / a ferencesek és domonkosok kiemelkedő szerepet kaptak az egyetemek munkájában is / a domonkosok irányították az inkvizíciót / az egyre radikálisabb városi szegénység megszólítása / meggyőzése lett a kolduló rendek feladata).

E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.

0–3

ÖSSZESEN

44

Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.

: 2

VÉGSŐ PONTSZÁM

22

40. FELADAT

Szempontok	Tartalmi elemek	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a mezőgazdaság középkori fejlődését mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti a téma két térbeli elemét (pl. az uradalmi gazdálkodás a középkori (Nyugat- és Közép-)Európa pára volt jellemző / a mezőgazdasági fejlődés a Frank Birodalomban / Nyugat-Európában indult el / Nyugat-Európában elterjedt a háromnyomásos gazdálkodás / Közép-Európában nagy szabad földterületek parlagon vannak).	0–2
	T2 Rögzíti a téma két időbeli elemét (pl. a feudális uradalom a kora középkori Nyugat-Európában alakult ki / a mezőgazdaság forradalma az ezredfordulón ment végbe / a középkori városiasodás a 12. század folyamán indult meg / 9–10. századtól csökkent a háborúk okozta pusztulás / a 9–10. század egy felmelegedő periódus kezdete).	0–2
	T3 Rögzíti a téma két térbeli elemét (pl. a városiasodás Nyugat-Európában kezdődött / a hanyatló középkorban Közép-Kelet-Európa emelkedett fel / a pestis kevésbé érintette Közép-Kelet-Európát / Lengyelországot a Hanza kereskedelem kapcsolta össze Nyugat-Európával).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. mezőgazdaság, földbirtok, népesség, város, középkor stb.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. feudalizmus, nyomásos gazdálkodás, önellátás, uradalom majorság, robot, jobbágyság, nemes / földesúr / birtokos stb.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a birtokon háromnyomásos gazdálkodás folyik / az egyes növényfajták hozama eltérő / az ősszel és a tavasszal más-más növényeket vetnek / alapvető a gabonatermelés, de megjelennek a pillangósok (bab, borsó) / megjelennek	0–3

a kertgazdálkodás kezdetei), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az őszi és tavaszi vetéssel a művelhető terület kétharmada hoz termést, az ugaron pedig állatot lehet tartani / a három nyomás miatt nagyobb az eltartó képesség, ezért csökken a kiszolgáltatottság / a vetéskor meghatározó szempont a föld minősége és az időjárás / a birtokon nyomáskényszer alkalmaznak / lassabban merül ki a föld a háromnyomásos gazdálkodással / a háromnyomásos gazdálkodás nagyobb szervezettséget igényel / a művelt terület méretének növelése mellett a hatékonyabb termesztésre is figyelmet fordítottak).

F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. elterjedt aszimmetrikus / vaspapucsos nehézeke használata / (vasfogú) boronát is használtak / kertgazdálkodás kezdetei az elkerített részen), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a nehézeke a földet mélyebben megforgatja / a nehézeke keményebb talaj felszántására is alkalmas / boronával a felszántott földet egyengették el, ami a vetőmag számára optimálisabb / az új eszközökhöz erősebb igavonó kell: ökör / ló szügyhással / a nehezebb eszközökkel nehéz fordulni, ezért hosszú parcellákat alakítottak ki / az új eszközöknek köszönhetően a termésátlagok javultak).

0-3

F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. az uradalom majorságból, jobbágytelkekből és közösen használt területekből áll / birtok központja az udvarház / csak korlátozottan termelt eladásra / nagymértékben önelátásra rendezkedett be), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a majorság a földesúr sajátkezelésű birtoka, amit birtokos szolgák / jobbágyok műveltek / az itt betakarított termény egésze a földesúr / jobbágytelkek / paraszti kisgazdaságok használata fejében járadékot fizetett a földesúrnak és robotot teljesített / a járadék pl. terményben, majd pénzben fizetendő földbér / ajándék / banalítások: a földesúr kizárólagos joga a mészárszék / malom / kocsmá üzemeltetésére / közös használatú területeket / legelőt / rétet/ halászóhelyet/, erdőt/ a jobbágy is használhatta / az uradalomban működhetett malom / használati cikkeket, szerszámokat előállító műhely).

0-3

	F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. az ezredforduló után a népesség jelentős növekedésnek indult / 1000 és 1300 között: megduplázódott a népesség / a népességnövekedés 1300 után megtört / 1340 után a népesség ismét csökkent / a népesség 1400 után újra nőtt / 1500-ra majdnem elérte az 1340-es létszámot), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a 9–10. századtól csökkent a háborúk okozta pusztulás / egy felmelegedő periódus következett, így a népességszám növekedésnek indult / a növekedésnek egyszerre feltétele és következménye a megtermelt élelmiszer mennyiségének növekedése / a pestis / kiséjkorszak éghajlat módosító hatása / 100 éves háború következtében csökkent átmenetileg a népesség a 14. század közepétől).	0–3
	F5 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a folyókon szabadon lehet hajózni, árut szállítani / nem kell vámot fizetni / korlátozza a jobbágyok szabad költözését), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a nyugat-európai népességnövekedés jelentősen megnövelte az élelmiszerek iránti keresletet / a kedvező külkereskedelmi helyzet a majorsági gazdálkodást erősítette Lengyelországban / az uralkodó célja minél több áru Gdańskba juttatása / bekapcsolódás a Hanza kereskedelembe / az uralkodó célja a mezőgazdasági munkaerő biztosítása / a földbirtokról csak földesúri engedéllyel távozhat el a jobbágy, ezzel nő a személyi függés / a majorság területét a földesurak kiterjesztették, ezért több robotban dolgozó jobbágyra volt szükség).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy (pl. a kora középkori Európában a mezőgazdasági termelés fejletlen/ a kora középkori mezőgazdaság alapegysége az uradalom, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az önálló gazdálkodás alakult ki / a jelentős tartalékokkal nem rendelkező emberek kiszolgáltatott helyzetbe kerültek / az uradalom lakossága minden terméket maga állított elő / csak csekély mezőgazdasági felesleg keletkezett / az uradalom raktározó és újraelosztó szerepet is betöltött / a kétnyomásos gazdálkodás során az ugart pihentették / legeltettek rajta, a másik birtokrészt szántóként használták / a szerzeteseknek jelentős szerepe volt a mezőgazdaság megújulásában).	0–3

E2 Rögzíti, hogy (pl. az ezredfordulón ismét kialakult és gyorsan terjedt az árutermelés / pénzgazdálkodás / kereskedelem/ a városok), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a népesség növekedése is hozzájárult a technikai változáshoz / a nagyobb mennyiségű élelem előállításának feltétele és következménye a termőterület növelése (pl. erdők irtása / mocsarak lecsapolása) / a megtermelt felesleget piacokon értékesítették).	0–3
E3 Rögzíti, hogy (pl. a kora középkori gazdálkodás alapja az uradalom/ az uradalom gazdasági és hatalmi szervezet), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a földesurat illeték részben a megtermelt termékek / biztosította az ott dolgozó jobbágy számára telke használatát / az uradalom és a hozzá tartozó jobbágytelkek tagosítva helyezkedtek el / több tagból álltak / a földesúr bíraskodott a jobbágytelket bírók felett (személyi függés)/ a legnagyobb földbirtokosok a megtermelt javakat uradalmaikra és udvarházaikba utazva éltek föl / a virágzó középkorban kiformalódott mezőgazdasági technológia hosszabb távon a kontinentális Európa felemelkedését eredményezte / a fejlődésre reagálva a földbirtokosok gyakran felparcellázták a majorság területét, és robot alkalmazása helyett bérbe adták a jobbágyoknak).	0–3
E4 Rögzíti, hogy (pl. az európai munkamegosztás már a Hanza kereskedelem működése idején is létezett / Lengyelország a gabonakereskedelem révén volt haszonélvezője ennek / a Hanza-kereskedelem fellendült a 15. században), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ezen az útvonalon Nyugat-Európából textil és fémáru érkezett / Kelet-Közép-Európa élelmi-szerrel és nyersanyaggal látta el a nyugati területeket / Kelet-Közép-Európában / Lengyelországban a feudális jellegű termelési struktúrák erősödtek meg a 15. században / a korai feudalizmustól eltérően a 15. századra relatív túlnépesedés alakult ki Nyugat-Európában / a túlnépesedés is oka a vándormozgalmak kialakulásának / az addig műveletlen területekre érkező hospesek szerződéseikben rögzítették jogait és kötelességeiket).	0–3

E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
ÖSSZESEN	44
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i>	: 2
VÉGSŐ PONTSZÁM	22

41. FELADAT

Szempontok	Tartalmi elemek	Pont
Feladatmegértés	A vizsgáló bemutatja, hogy mi volt a tulajdonos szerepe a céhekben, a manufaktúrákban és a gyárakban. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít a céhekre vonatkozóan egy időbeli (pl. az ezredfordulón / az érett középkorban / a középkor virágkorában/ 11–12. századtól jöttek létre), és egy térbeli elemet (pl. Nyugat-Európában/ az első céhek Flandriában alakultak ki).	0–2
	T2 Rögzít a manufaktúrákra vonatkozóan egy időbeli (pl. a kora újkorra tehető a megjelenésük / a földrajzi felfedezéseket követően terjedtek el), és egy térbeli elemet (pl. először Nyugat-Európában jelentek meg / a világhandelskedelem kibontakozása ösztönözte az elterjedésüket).	0–2
	T3 Rögzít az ipari forradalomra vonatkozóan egy időbeli (pl. kezdete a 18. század második fele / az első szakasz az 1850-es évekig tartott / a második szakasz az I. világháborúig tartott), és egy térbeli elemet (pl. Angliából / Nagy-Britanniából indult / a gyárak Nagy-Britanniában jelentek meg / említ egy jelentős iparvidéket / utal a gyarmatok gazdasági szerepére).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. ipar, város, termelés, tőke, áru stb.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. céh / mester, manufaktúra, kapitalizmus / tőkés termelés, gyár, ipari forradalom / gőzgép, monopólium).	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2

Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. az inasévékért / tudásért / ellátásért fizetni kell / nyolc évre / hosszú időre szóló elköteleződés / inas gyermekként lesz valaki), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az inas szerződését a mester és a gyermek apja köti / szakképzés a mester műhelyében történt / a tudást a gyakorlatban szerezte meg az inas / rendelkezik a fiú halála esetén követett eljárásról [pénz egy részének visszafizetése]).	0-3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a manufaktúrában a munkafolyamatot részekre osztották / munkamegosztás volt / a manufaktúrákban bérmunkások dolgoztak / a termelésben résztvevők száma megnő a céhekhez képest / kéziszerszámokkal dolgoztak / a férfiak mellett nők és gyerekek is dolgoznak), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a munkamegosztás miatt csökkent a feldolgozásban a szakértelem szerepe, viszont nőtt a termelékenység / a manufaktúrák alapítása tőkét igényelt, az alkalmazottak pedig a szegények köréből kerülnek ki).	0-3
	F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a textilüzemben nők dolgoznak / gépesített a gyártás), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a szegényebb rétegek körében megszokott a női munka / rossz munkakörülmények / megerőltető és rengeteg munka jellemző / a profilt adó tevékenységet alapvetően nők végzik / a gépkarbantartás / munkaszervezés többnyire férfiak feladata / nemek szerinti specializáció jelenik meg a gyárakban).	0-3
	F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a törvények a női és a gyermekmunkát szabályozzák / törvényeket a parlament hoz / szigorodtak az előírások), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a 9 év alatti gyerekek foglalkoztatását majdnem teljesen szászorították / a nők és a 9 évesnél nagyobb gyerekek munkaidejét csökkentették / korlátozza a munkaadókat és védi a munkavállalókat).	0-3

	F5 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. vállalkozó célja az előállított termékek árának / az előállításra szánt időnek a csökkentése), és említ két érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. gépek tökéletesítése, gyártási módszerek javítása / az előállítás költségeinek csökkentése (nyersanyag ára/ bér munkás fizetése / gyárépület fenntartása) / az értékesítés új módszerei stb.).	0-3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy (pl. a céh azonos szakmát űző iparosok érdekvédelmi szervezete / a céhtagok a mesterek voltak / egy üzlet / műhely élén tulajdonosként a mester állt), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a céhek célja a verseny korlátozása volt, / a céhszabályzat határozta meg a működésüket / piacszabályozó szerepük volt / egy mestermunka / mesterremek elkészítése után vált valaki céhtaggá / inasokat és legényeket alkalmazhattak / csak fiúkat és férfiakat alkalmaznak a műhelyben / a megélhetés biztosítása érdekében korlátozták a mesterek számát / a mesterséget meg lehetett vásárolni / örökletes is lehetett a mesteriség / a céhszabályzat tiltotta a munkamegosztást stb.).	0-3
	E2 Rögzíti, hogy (pl. a manufaktúrák megjelenése összefüggött a kapitalizmus / tőkés termelés kibontakozásával / a manufaktúrákat tőkés vállalkozók alapították / a termelést csak a kereslet-kínálat szabályozta), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a termelés a versenyre alapult / a manufaktúrák tulajdonosai minél nagyobb haszon elérésére törekedtek / a manufaktúrák általában olcsóbban termeltek / a minőség háttérbe szorulhatott / a nagy forgalom kis haszon elve érvényesül / a vállalkozó a befektetéssel kockázatot vállalt / a manufaktúra alapítása nem volt tanulmányokhoz kötve / a manufaktúra tulajdonosa általában nem végzett termelő munkát az üzemben / a tulajdonos biztosítja a feldolgozandó nyers-, illetve alapanyagot, a késztermék piacra juttatását és értékesítését / a bér munkások száma a mezőgazdaságban kialakuló munkaerő-feleslegnek köszönhetően nőtt / a változás megindulásában szerepe volt a földrajzi felfedezéseknek / a gyarmatosításnak / a népességnövekedésnek).	0-3

E3 Rögzíti, hogy (pl. az ipari forradalom első szakaszában családi vállalatokat alapítottak / a tulajdonos / feltaláló egyedül működtette ezeket), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a gyarmatosításból fakadó tőkefelhalmozódás tette lehetővé az átalakulást / a manufaktúrákat a gépekkel végzett munkára építő gyárak váltották fel / a korábbinál sokkal több munkást tudtak egy helyen foglalkoztatni).	0-3
E4 Rögzíti, hogy (pl. az ipari forradalom első szakaszában a szabad verseny érvényesült / a vállalkozások jelentős részben banki támogatással jöttek létre), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a vállalkozók a lehető legkisebb befektetéssel akarták a lehető legnagyobb hasznot biztosítani).	0-3
E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0-3
ÖSSZESEN	44
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i>	: 2
VÉGSŐ PONTSZÁM	22

42. FELADAT

Szemponatok	Tartalmi elemek	Pont
Feladatmegértés	A vizsgáló alapvetően a román, a gótikus és a reneszánsz építészet jellemzőit mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti , hogy a középkor 476–1492 között tartott / Rögzít a romanikára vonatkozóan egy térbeli (pl. a (római) katolikus Európában mindenhol hatott / a keresztény hitre térítéssel függ össze a terjedése, / jellemző épülete pl. a wormsi székesegyház / speyeri dóm) és egy időbeli elemet (pl. a 11. századtól / a 13. századig volt meghatározó stílus).	0–2
	T2 Rögzít a gótikára vonatkozóan egy térbeli (pl. a (római) katolikus Európában mindenhol hatott / Franciaországban alakult ki / volt angol, német és francia irányzata / jellemző épülete pl. kölni dóm / reimsi székesegyház / chartres-i katedrális) és egy időbeli elemet (pl. a 12. századtól / a 15. századig volt meghatározó stílus).	0–2
	T3 Rögzít a reneszánszra vonatkozóan egy térbeli (pl. Észak-Itáliában bontakozott ki / hatásköre földrajzilag korlátozottabb, mint a gótikáé / központja volt pl. Róma, Firenze) és egy időbeli elemet (pl. 14. századtól / a 16. századig volt meghatározó stílus / az antikvitás újjászületését hozza el).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. művészet, korstílus / stílusirányzat, építészet, templom / dóm / székesegyház / katedrális stb.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. román stílus/ romanika, gótika, reneszánsz, támpillér, rózsablak.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2

Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. zárt / erődszerű épületek / jellegzetes épületfajta a templom / kolostor / az épületek masszív erőt / biztonságot sugallnak), és tesz két érdemi megállapítást a román kori építészetre vonatkozóan (pl. a vaskos falak / zömök pillérek / oszlopok / lőrészerű ablakok / kőből készült dongaboltozat / félköríves formák (pl. szentély, boltózat, ablakok lezárása) / kevés a fény az épületben / a homlokzatot tornyok fogják közre / a templom kereszt formájú alaprajza Krisztus feszületét mintázza).	0-3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. nagy belső térmagasságú / magasba törő építmények), és tesz két érdemi megállapítást a gótikus építészetre vonatkozóan (pl. karcsú pillérek / oszlopkötegek / nagyobb ablakok / rózsaablak / nagyobb kapuzatok / keskeny faltesteket megtámasztó támpillérek / csúcsíves megoldások / a bordák száma nő / csillag- / hálóboltozat / díszítettség / kőcsipke), vagy összehasonlítja a román stílussal (pl. vastag helyett vékony magas falak; lőrészerű, kis ablakok helyett nagy üvegablakok / a félhomály helyett fényes belső tér).	0-3
	F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. az ezredfordulón díszesebben felújították a templomokat / a helyi közösségek újították fel a templomokat), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az anyagi fedezetet a gazdasági fejlődés biztosította / Itáliában és Franciaországban alakultak ki először ezek a feltételek / a székesegyházak időtálló épületek / a középkori technika legnagyobb teljesítményei).	0-3
	F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. újítás a fény beengedése a templomi térbe / egybenyitották a tereket), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a korábban zárt templomok „megnyitása” szimbolikus: világosság, megvilágosodás / misztikusabb hitélmény / a nagyméretű ablaknyílásokat színes üvegezéssel zárták el / egyik központja a franciaországi a Saint Denis-i bazilika / központi alakja Suger apát).	0-3

	F5 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. az antik hagyományokhoz térnek vissza / alapvető esztétikai kritérium az arányosság / a szimmetria), és tesz két érdemi megállapítást a reneszánsz építészetre vonatkozóan (pl. vízszintes tagoltság jellemző, amit oszlopok / árkádok / ablaksorok képviselnek / balusztrád / mellvéd: kb. könyökmagasságig érő, áttört vaskorlát alkalmazása / antik épületelemek használata pl. oszloprendek / timpanon / kupola / az Itálián kívüli reneszánsz sokat megőrzött a gótika sajátosságai közül, pl. díszítőelemek a falakon, kis tornyocskák).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy (pl. a középkorban a társadalom többsége számára a művészetek közvetítője az egyház / a reneszánszban már kiemelt szerepet játszott a világi építészet), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a romanikában a kőépítkezés a föld-birtokos elit privilégiuma volt / a gótika korában megnőtt a polgárság szerepe / a nagyobb megrendelő továbbra is az uralkodó elit / királyok, az egyház és a főnemesek voltak / a reneszánsz korában tovább erősödik a polgárság szerepe / a magyarországi reneszánsz a királyi udvarhoz / Hunyadi Mátyás uralkodásához kapcsolódik elsősorban).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy (pl. az égbe törő gótikus katedrálisok a mennyek dicsőségét / a „diadalmas egyház” hatalmát / az építőmesterek tehetségét hirdetik / ezekkel fejeződhetett ki az Istenhez való vágyakozás), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a városokban a templomok erőd funkciója megszűnt / a nagy ablakok alkalmazása könnyítette a fal tömegét / kevesebb építőanyagból nagyobb épület alkotására nyílt lehetőség / a keskenyebb falak helyigénye kisebb / a gótika az ég felé irányította a földi létben kiszolgáltatott, túlvilágban reménykedő halandó figyelmét / a nagyszabású gótikus építkezések feltétele a technikai fejlődés volt / gyakorlott, nagy tudású mesterekre volt szükség / a kézműves/céhes ipar magas szintet ért el / a technikai újításokat később az élet más területein is alkalmazni kezdték / a kegytárgyak készítése a kézművesség fennmaradását támogatta / az építőmesterek céhekbe tömörültek / a vándor kőművesek és kézművesek terjesztették az új ötleteket / az egyes stílusjegyek térségenként eltérhetnek és gyakran a gótikán is túlmutatnak).	0–3

E3 Rögzít mindhárom korstílushoz egy-egy jellemző példát (pl. a romanikát a wormsí székesegyház, speyeri dóm, a gótikát a kölni dóm, reimsi székesegyház, chartres-i katedrális reprezentálják, a reneszánsz központja volt pl. Róma, Firenze), vagy **rögzíti**, hogy (pl. jelentős szerepet játszott a nyugat-európai építészet fejlődésében, hogy megismerkedtek Bizánc és az iszlám világ kultúrájával / az ezredfordulós változásokat segítette az egyházon belül meginduló megújulási mozgalom / a gótika háttérében a hit megújulása / a városokban központosuló kézműves ipar és kereskedelem gyors fellendülése / a városok és polgárságuk gazdasági megerősödése, politikai súlyának növekedése állt), és **tesz egy érdemi megállapítást** erre vonatkozóan (pl. a katedrálisok világi célokat is szolgáltak / gyakran ott tartották a városi tanács és a céhek gyűléseit / a későbbiekben a városházák is a gótikus székesegyházak stílusában épültek fel, vagy **rögzíti**, hogy a templomokat díszítő szobrok is megváltozott szemléletet tükröznek, és **tesz egy érdemi megállapítást** erre vonatkozóan (pl. a romanikában a templomokat díszítő szobrok testtartása, arckifejezése merev / a gótikusak valósággal élnek, érzelmek jelennek meg az arcokon / a romanika kori ábrázolás nem törekszik az egyediségre vagy az érzelmek kifejezésére / a gótikusak egyedi jellemvonásokat is ábrázolnak / a késői gótikában egyre nagyobb hangsúlyt kapnak a misztikus lények, szörnyek és angyalok).

0–3

E4 Rögzíti, hogy (pl. a reneszánsz újjászületést jelent / vonatkozhat az antik kultúra újjászületésére / az európai kulturális élet megújulására), és **tesz egy érdemi megállapítást** erre vonatkozóan (pl. ott terjedt el, ahol a gazdasági és társadalmi fejlődés (polgárság) megreemtette az alapot befogadására / valamely uralkodó vagy befolyásos főúr vált hívévé (pl. Mediciek, Hunyadi Mátyás, Vitéz János) / a művészetpártolás is antik hagyomány / a reneszánsz művészek szakítottak a középkor túlvilági szemléletével / alkotásaik középpontjába az emberi szépséget és a természet megjelenítését állították).

0–3

E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0-3
ÖSSZESEN	44
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i>	: 2
VÉGSŐ PONTSZÁM	22

43. FELADAT

Szempontok	Tartalmi elemek	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a török európai terjeszkedését mutatja be 1521-ig. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0-2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a bolgárok / szerbek legyőzéséhez kapcsolódó csata helyszínét és idejét: pl. Marica folyó 1371 / Rigómező 1389 .	0-2
	T2 Rögzíti , hogy Konstantinápolyt 1453-ban foglalták el a törökök.	0-2
	T3 Rögzíti a török-magyar harcok egyik helyszínét évszámmal pl. Nikápoly 1396 / várnai csata 1444 / II. rigómezei csata 1448 / Nándorfehérvár 1456 / 1521.	0-2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. birodalom, hadsereg, hódítás / csata, király stb.	0-2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. szultán, iszlám, kereszténység, vazallusállam stb.	0-2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Rigómezőnél a szerbek vereséget szenvedtek az oszmánoktól / Szerbia oszmán vazallusállam lett), és teszt egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a szerbek adófizetéssel, katonák kiállításával tartoztak / az uralkodó személyének kiválasztásába a szultán beleszólt / a bolgár forrás a szerbek iránt elfogultan mutatja be a veszteséget stb.).	0-3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Nikápolynál a Zsigmond vezette / a keresztény sereg vereséget szenvedett az oszmánoktól), és teszt egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a franciák nem tartották be a haditervet, ami megfévesztette a magyarokat / a forrás a franciák fegyelmetlenségét bírálja / a török sikerek miatt jött létre a nemzetközi összefogás / a seregben főként franciák, magyarok és havasalföldiek harcoltak / a vereség meghiúsította az oszmánok visszaszorítását a Balkánon).	0-3

F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. az oszmánok elfoglalták Konstantinápolyt / Bizáncot / hosszú ostrom volt / az ostromot fosztogatás és erőszak követte / a győzelmet istentisztelettel is megünnepezték / a legjelentősebb ortodox templomot mecsetként használták / az oszmánok dicsőségét emeli ki / a hitnek kiemelt szerepet tulajdonít (hitharcosok) / II. Mohamed vezette a török csapatokat), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Isztambul néven az Oszmán Birodalom fővárosa lett / a Boszporusz mind gazdasági, mind politikai szempontból stratégiai fontosságú / Konstantinápoly a keleti kereszténység központja volt / a távol-keleti kereskedelem egyik fontos kikötője / az együttélés során a keresztény lakosság tulajdonát / vallását tiszteletben tartották / a török forrás).	0–3
F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a törökök Nándorfehérvárat ostromolják / II. Mohamed vezette az ostromot / a magyarok visszaverték az ostromló törököket / a törökök szárazföldi erőket, tüzérséget és hajókat is felhasználtak), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a magyar forrás: eltúlozza a török hadsereg erejét, nagyságát, amivel a magyarokra leselkedő veszély mértékét / hősiességüket akarja kihangsúlyozni / a Boszporusz megszerzésével a Balkán sorsa megpecsételődött / a nándorfehérvári kudarc ellenére török tartománnyá lesz Szerbia / Boszniát Hunyadi Mátyással felosztották / Albánia is a töröké lesz).	0–3
F5 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a török sereg jelentős része Isztambul környékéről érkezett / Nándorfehérvár ostromára 60 napja volt / Buda ostromára 30 napja volt / Bécs ostromára 15 nap maradt), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a korszakban általános módon a török hadsereg csak tavasztól ősziig harcolt, / a török hadsereg a rendelkezésre álló időben csak meghatározott távolságban volt igazán ütőképes / a gyalogos alakulatok lassan mozogtak, haladtak).	0–3

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy (pl. a török állam hódításra rendezkedett be / a 14. század második fele a török nagyhatalom kiépülésének időszaka), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az iszlám vallású / nomád / szeldzsuk törzsek Oszmán vezetésével a 13–14. század fordulóján szervezték meg a török államot / a Balkánon a 14. században nem létezett erős hatalom / Bizánc már csak árnyéka korábbi hatalmának, ezért a török hódításnak nem volt komoly akadálya / először elfoglalták Drinápolyt és Trákia nagyobb részét, ami az európai területek elleni támadások kiindulópontja lesz / Drinápoly lett Edirne néven a birodalom első Európában található fővárosa / az Oszmán-török Birodalom dél-európai területeit Ruméliának nevezik.	0–3
	E2 Rögzíti, hogy (pl. 1402-ben Ankaránál a törökök vereséget szenvedtek a mongoloktól / a török nyomás átmenetileg gyengült a Balkánon a 15. század első felében), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. sem a balkáni államok, sem a Magyar Királyság nem tudta kihasználni az átmeneti meggyengülést / Hunyadi János egy törökellenes szövetséget próbált meg létrehozni / Hunyadi 1443–44-es / hosszú hadjáratban részleges sikereket ért el / az 1444-es várnai vereség egyértelművé tette a török fölényt / a fölényt bizonyította Hunyadi veresége 1448-ban a II. rigómezei csatában).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy (pl. Mátyás 1483-ban öt évre fegyverszünetet kötött a törökkel / ezt a megállapodást a magyar királyok 1520-ig folyamatosan megújították / II. Lajos nem újította meg), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. I. (Nagy) Szulejmán hadjáratának fő célja Bécs megszerzése volt, de első lépésként 1521-ben a törökök elfoglalták Magyarország déli kapuját / Nándorfehérvárt / a Magyar Királyság legyengülve és egyedül nézett farkasszemet az Európa felé forduló oszmán hadsereggel / az európai konfliktusok / a Habsburg–Valois háborúk / a reformáció jelentette megosztottság a töröknek kedveztek).	0–3

E4 Rögzíti, hogy (pl. a sikeres hódítás kulcsa a hadsereg / reguláris haderőt szerveztek), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. kezdetben hitharcosok / gázik harcoltak, ám ők nehezen fegyelmezhető alakulatok voltak / a sikeres hódításokhoz át kellett szervezni a hadsereget / a reguláris alakulatok nagyobb részét a szpáhik és a janicsárok alkották / a szpáhik lovasok, a janicsárok gyalogosok / a nagy hadjáratok mellett a török portyákkal / kisebb zsákmányszerző támadásokkal tartotta rettegésben a már meghódított / meghódítandó területek lakosságát / a tengeri terjeszkedésben kevésbé sikeres a török / mert a flotta fejlesztése háttérbe szorul a szárazföldi erőkhöz képest).	0–3
E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
ÖSSZESEN	44
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i>	: 2
VÉGSŐ PONTSZÁM	22

44. FELADAT

Szempontok	Tartalmi elemek	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a Habsburg-dinasztia hatalmi helyzetét mutatja be a harmincéves háború végétől 1763-ig. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0-2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a harmincéves háborúhoz kapcsolódóan, hogy pl. 1618–1648 között zajlott / Franciaország megszerezte Elzászt és a háború után a franciák terjeszkedtek a Rajna irányában stb.	0-2
	T2 Rögzíti a spanyol örökösödési háborúhoz kapcsolódóan, hogy pl. 1701–1713/14 között zajlott / megtiltották Franciaország és Spanyolország egyesítését és Ausztriát lett Spanyol–Németalföld stb.	0-2
	T3 Rögzíti a 18. századi Habsburg háborúkhoz kapcsolódóan, hogy pl. a Pragmatica Sanctio magyarországi elfogadása 1723 / az örökösödési háború 1740–1748-ig tartott / a hétéves háború 1756–1763 között zajlott / a Habsburgok elvesztették Sziléziát stb.	0-2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. állam, birodalom / nagyhatalom, hadsereg, béke stb.	0-2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. Pragmatica Sanctio, legitimitás, öröklés / örökösödési háború, erőegyensúly stb.	0-2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a birodalmi fejedelmek joga döntés katonai kérdésekben / törvényhozás / adószedés / szövetkezés külső hatalmakkal / hadüzenet), és teszt egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a béke kompromisszumos jellegű volt / a fejedelmi önállóság megerősödött / császári hatalom jelképpé vált / a Német-római Császárság szétagoltsága erősödött / Hollandia és Svájc véglegesen függetlenné vált a Német-római Birodalomtól / Svédország megszerezte a Balti-tenger német partvidékét / Brandenburg és Bajorország is területeket kapott).	0-3

F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. kihalt a Habsburgok spanyol ága / az osztrák–Habsburgok és a Bourbonok is igényt formáltak a trónra / a franciák jelöltje XIV. Lajos unokája / V. Fülöp), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Spanyolország és Franciaország egyesülése túlzottan megerősítene a franciákat, ezért Anglia, Hollandia a Habsburgok mellé állt / Franciaország szövetségese Bajorország és a Rákóczi vezette magyar szabadságharc / a spanyol trónért induló háború Európa nagy részére kiterjedő konfliktussá vált).	0–3
F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. nem készítették fel Mária Teréziát az uralkodásra / bizalmatlan volt a tanácsadóival / üres a kincstár), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. III. Károly halála után Mária Terézia nehéz helyzetben volt / a Birodalom szétesése fenyegetett / III. Károly a Pragmatica Sanctioval jogilag biztosította lányának a trónt / Mária Teréziának a külső fenyegetés miatt stabilizálni kellett az államát stb.).	0–3
F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a Habsburgok szövetségese Nagy-Britannia / Poroszország szövetségese Franciaország / a Habsburgok elveszítik a háború során Bajorországot / Sziléziát / Spanyol–Németalföldet / észak-itáliai területeket stb.), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Mária Teréziát Európa nagy része nem tartotta legitim uralkodónak / III. Károly halála után kitört az osztrák örökösödési háború stb.).	0–3
F5 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Ausztria szövetségese Franciaország / Poroszország szövetségese pedig Nagy-Britannia / Portugália), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Mária Terézia a hétéves háborúban próbálta meg visszaszerezni Sziléziát / említ még két szövetségest: Ausztria oldalán Spanyolország / Oroszország / Svédország / Poroszország oldalán Portugália stb.).	0–3

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti hogy, pl. (a harmincéves háborúban győztes Franciaország megszerezte az európai hegemoniát / tovább terjeszkedett a Rajna felé), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a Habsburgok helyzetét nehezítette a francia–török szövetség / a Habsburg-dinasztia nem szenvedett teljes vereséget a háborúban / a Habsburgok megerősítették hatalmukat a dunai monarchiában / törekedtek a rendiség felszámolására / az abszolút hatalom kiépítésére / a Habsburgok a Szent Liga támogatásával kiűzték a meggyengült törököket Magyarországról / XIV. Lajos a 17. század végétől nem számolhatott a török támogatással stb.).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy (pl. a katonai vereség ellenére a franciák megszerezték a spanyol trónt / nem egyesülhetett Franciaország és Spanyolország / a háborúban mindkét fél kimerült), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. I. József halála után öccse / Károly ugyanúgy két birodalmat egyesített volna, mint a Bourbonok / ez nagyhatalmi érdekeket sértett / Franciaország megtarthatta Elzászt / Ausztria kárpótlásul megkapta Spanyol–Németalföldet / Franciaország átengedte Nagy-Britanniának amerikai gyarmatai egy részét / a briteké lett Gibraltár / a rabszolga-kereskedelem monopóliuma / a békében már nagyon erőteljesen érvényesültek a brit hatalmi érdekek / létrejött a Porosz Királyság stb.).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy (pl. a 18. századra a Habsburgok hatalmának központja a dunai monarchia / III. Károly modernizálta a Habsburg Birodalmat / III. Károly célja a Habsburg Birodalom megerősítése), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (az öröklési problémák megoldására kiadták a Pragmatica Sancti-ot / a Habsburgok férfiágának kihalása esetén lányaik öröklik a trónt / az örökös tartományokban rendelet formájában hirdették ki / Magyarországon országgyűlésen fogadták el a rendek stb.).	0–3

E4 Rögzíti a hétéves háború kapcsán, hogy (pl. Mária Terézia kompromisszumos békéket kötött / Európában erőegyensúly jött létre), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Pragmatica Sanctiot III. Károly próbálta az európai országokkal elfogadtatni, de halálát követően mégis kitört a háború a Habsburg örökségért / a poroszoké lett végül Szilézia, de Németalföldet a Habsburgok visszakapták / Mária Terézia megtartotta a trónját, a császári cím pedig a férjéé / Lotaringiai Ferencé lett stb.).	0–3
E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
ÖSSZESEN	44
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i>	: 2
VÉGSŐ PONTSZÁM	22

45. FELADAT

Szempontok	Tartalmi elemek	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó Németország nagyhatalmi helyzetének változásait mutatja be 1815 és 1914 között. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0-2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a téma két térbeli elemét: említést tesz a német területek szétagoltságáról, vagy említést tesz Poroszország és a Habsburg Birodalom vetélkedéséről, vagy megemlít egy térbeli elemet az európai konfliktusokkal, vagy a gyarmati konfliktusokkal kapcsolatban.	0-2
	T2 Rögzít egy időbeli elemet a német egység kialakulásával kapcsolatban (pl. 1866).	0-2
	T3 Rögzít egy időbeli elemet a német nagyhatalmi törekvésekkel kapcsolatban (pl. 1873).	0-2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: nagyhatalom, szövetség, szövetségi rendszer, gyarmatosítás, konfliktus, háború.	0-2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: kisémet egység, kancellár, kettős szövetség, hármasszövetség, antant, egyenlőtlen fejlődés.	0-2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a porosz uralkodó elutasította az egységes német állam lehetőségét; a német egység 1848-ban nem valósult meg) és tesz egy lényegi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a szétagolt Német Szövetség nem játszott jelentős külpolitikai szerepet; a német területek hagyományos politikai megosztottsága megakadályozta a Német Szövetség egységes külpolitikai fellépését).	0-3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. az 1866-os porosz-osztrák konfliktus porosz győzelemmel zárult; Bismarck nagyhatalmi szempontoktól vezérelve elkerülte az Osztrák Császárság megalázását; Bismarck a fő külpolitikai ellenfelének Franciaországot / Oroszországot tekintette) és tesz egy lényegi megállapítást erre	0-3

vonatkozóan (a vereség megváltoztatta a Habsburg Birodalom külpolitikáját is; a prágai békében az bismarcki külpolitikai álláspont érvényesült; Bismarck igyekezett megnyerni Anglia támogatását).

F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a kettős szövetséget a Német Birodalom és az Osztrák–Magyar Monarchia kötötte; a szövetség elsősorban védelmi jellegű volt / a szövetség elsősorban Oroszország ellen irányult; a szövetség orosz háborús részvétel esetén katonai segítségnyújtást írt elő; a szövetség elsősorban az Osztrák–Magyar Monarchia számára biztosított védelmet) és tesz egy lényegi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a szövetségkötés külpolitikai előzménye az 1877–78 válság volt; a háborús fenyegetést elsősorban a balkáni vetélkedésből adódott; a szövetség az első világháború kitörésekor életbe lépett; a szövetség megkötése Bismarck és Andrassy Gyula nevéhez fűződik).

0–3

F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Bismarck 1890-ben lemondott a kancellári címről; II. Vilmos császár nem támogatta Bismarck külpolitikai törekvéseit), és tesz egy lényegi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Bismarck a lemondását követően visszavonult a politikától; Bismarck lemondása összekapcsolódott a német külpolitika irányváltásával; és Németország végleg bekapcsolódott a gyarmatokért folyó versenybe; a külpolitikai irányváltás elvezetett a világháború kiromlásához).

0–3

F5 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a Panther (Párduc) marokkói megjelenése nemzetközi konfliktusokhoz vezetett; a németek a hadihajóikat idegen vizeken is bevetették) és tesz egy lényegi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a konfliktus a németek visszavonulásával végződött; angol nyomásra Vilmos visszahívták; II. Vilmos politikája konfliktusokhoz vezetett; a konfliktus megerősítette az angol–francia szövetséget; a Német Birodalom szembekerült a hagyományos gyarmati nagyhatalmakkal; a konfliktusok a fegyveres összecsúszás lehetőségét is magukban rejtették; a német hadiflotta jelentősége megnőtt; a britek és a németek között flottaépítési vetélkedés zajlott).

0–3

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikái és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti , hogy a napóleoni háborúkkal / 1806-ban megszűnt a Német-római Császárság, és tesz egy érdemi megjegyzése ennek külpolitikai következményivel kapcsolatban, vagy rögzíti , hogy 1815 és 1866 között fennálló Német Szövetség laza föderatív állam volt, és tesz egy érdemi megjegyzést ennek külpolitikai következményeivel kapcsolatban.	0-3
	E2 Rögzíti , hogy a német egység megteremtésében Bismarck nagy szerepet játszott, és tesz egy érdemi megállapítást Bismarckkal kapcsolatban (pl. junker / vaskancellár / reálpolitikus volt / 1862-től volt kancellár / az egységhez megszerezte a nagyhatalmak támogatását).	0-3
	E3 Rögzíti az 1870-71-es porosz-francia háború tényét és tesz egy külpolitikai jellegű megjegyzést a háborúval kapcsolatban (pl. az európai hegemoniáért zajlott / megemlíti III. Napóleon gloire-politikáját / Franciaország átmenetileg veszített a hatalmi súlyából / elvesztette Elzász-Lotaringiát), vagy tesz egy külpolitikai jellegű megjegyzést a Német Császárság kikiáltásával kapcsolatban (pl. a Német Császárság Európa vezető nagyhatalmává vált).	0-3
	E4 Rögzíti az egyenlőtlen fejlődés tényét, és tesz egy megállapítást ezzel kapcsolatban (pl. nem csak Németországot érintette / Németország gyorsan behozta a lemaradását / elvezetett a világháborúhoz).	0-3
	E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0-3
ÖSSZESEN		44
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i>		: 2
VÉGSŐ PONTSZÁM		22